

KONSTSAMFUNDET

Suomalainen residenssitoiminta tänään
– nykytilanne ja kehittämistarpeet

Föreningen Konstsamfundet r.f.

Selvityshenkilö **Riitta Heinämaa**
15.12.2020, Helsinki

Sisällysluettelo	2
Esipuhe	4
Johdanto	5
1. Residenssitoiminnan määrittelyä	6
1.1. Erilaisia residenssikäsityksiä	6
1.2. Residenssitoiminnan vaikuttavuus	7
2. Monialaiset taiteilijaresidenssit	9
2.1. HIAP Helsinki International Artist Programme	9
2.2. Saaren kartanon taiteilija- ja tutkijaresidenssi	10
2.3. Kestävän kehityksen residenssitoiminta	12
2.4. Taiteen edistämiskeskuksen ja residenssit sote-sektorilla	13
2.5. Monialaisia residenssejä Pohjoismaissa ja Villa Karo	14
3. Visuaaliset taiteet ja muotoilu	15
3.1. m-cult: kansainväliset ja paikalliset mediataideresidenssit	16
3.2. Kuvataiteeseen suuntautuneita taiteilijaresidenssejä Pohjanmaalla	16
3.3. Muotoiluun, keramiikkaan ja/tai käsityöhön suuntautuneita residenssejä	17
3.4. Visuaaliselle taiteelle suunnattuja residenssejä Pohjoismaissa ja Baltiassa	18
3.5. Residenssitoiminnan merkitys	19
4. Esittävät taiteet (näyttämötaide)	19
4.1. Teatteritaide	20
4.2. Tanssitaide	21
4.3. Sirkustaide	23
4.4. Residenssitoiminnan merkitys	25
5. Kirjallisuus ja kääntäminen	25
5.1. Kirjallisuus	25
5.2. Kääntäminen	27
5.3. Residenssitoiminnan merkitys	27
6. Musiikki ja äänitaide	28
6.1. Suomen Muusikkojen Liiton residenssit	28
6.2. Muita musiikille ja äänitaiteelle suunnattuja residenssejä	29
6.3. Residenssitoiminnan merkitys	29
7. Suomalaisten säätiöiden ja rahastojen residenssitoiminta	29
7.1. Suomalaisten taidesäätiöiden residenssitoiminta	30
7.2. Muiden suomalaisten säätiöiden ja rahastojen residenssitoiminta	30
8. Uusia residenssiavauksia ja -hankkeita	32
8.1. Sverigefinska kulturambassaden	32
8.2. Jazz Finland Residency	32
8.3. Tampereen Työväen Teatterin uusi residenssihanke	33
8.4. Hanasaaren kulttuurikeskuksen intensiiviresidenssit	33
8.5. HICP ja uusi avaus Frame Curatorial Research Fellowship	34
8.6. Pro Artibus -säätiön visio residenssitoiminnasta	34

8.7. Yliopistollinen tiede- ja taidekeskus Fiskarsin ruukkiin	36
8.8. Porvoon Taidetehtaan taiteilijaresidenssin uusi toimintamalli	37
8.9. KRIPA 2020–2022 Pohjois-Pohjanmaalla	38
8.10. STEAM-residenssi Edinburghissa ja Oulussa	39
8.11. Renaissance Residency La Poème	39
9. Taiteilijaresidenssit vertaistoimijoina	40
9.1. Res Artis	40
9.2. DutchCulture TransArtists	40
9.3. Microresidence Network	41
9.4. Suomalaisten taiteilijaresidenssien vertaiskeskustelua	41
9.5. Kansainvälistä keskustelua residenssien tulevaisuudesta	41
10. Päätelmät	42
10.1. Suomalaisen residenssikentän mosaiikkimaisuus	42
10.2. Suomeen tarvitaan tuotantopainotteisia taiteilijaresidenssejä	43
10.3. Suomalaisten taiteilijaresidenssien yhteistyötä tulee tiivistää	45
10.4. Kehittämisiäideoita residenssitoiminnan vahvistamiseen Suomessa	45
10.5. Suomeen tarvitaan uusi kansainvälisen tason ”Priimaresidenssi”	47
Selvityksen yhteydessä toteutetut haastattelut	49
Lähteet	50
Kuvio 1: Residenssitoiminnan osapuolet ja vaikuttavuus	8
Kuvio 2: Pro Artibus -säätiön visio residenssitoiminnasta	35
Kuvio 3: Residenssissä 2014–2017 työskennelleet taiteilijat taiteenaloittain	42
Taulukko 1: TINFO:n yhteistyöresidenssejä	20
Taulukko 2: Residenssivierailuun liittyvät taloudelliset ehdot	43
Liite: Suomessa toimivat taiteilijaresidenssit	55

ESIPUHE

Föreningen Konstsamfundet r.f. haluaa olla proaktiivinen ja merkittävä toimija suomalaisella taide- ja kulttuurikentällä. Amos Andersonin taidemuseo perustettiin vuonna 1963 ja vuonna 2018 Konstsamfundet avasi ainutkertaisen Amos Rexin Helsingin ydinkeskustaan. Meidän tavoitteenamme on jatkaa koko Lasipalatsin korttelin kehittämistä. Ajankohtaiset tarpeet ja merkittävät yhteiskunnalliset muutokset johtavat uusiin avauksiin. Konstsamfundet on avoin uusille haasteille ja haluaa omalta osaltaan kehittää suomalaista taide- ja kulttuurikenttää, edistää taiteilijoiden työskentelyedellytyksiä ja tarjota yleisölle mahdollisuus luoda aktiivinen suhde taiteeseen.

Vuosien mittaan Konstsamfundet on luonut myös huomattavan avustustoiminnan. Meillä on suora yhteys taide- ja kulttuurikentällä tapahtuvaan kehitykseen niiden ulkopuolisten asiantuntijoiden kautta, joihin me tukeudumme avustusten ja apurahojen arvioinnissa.

Haluamme aktiivisesti lähentää taiteilijoita ja yleisöä. Konstsamfundet on tukenut pitkään esimerkiksi vuosittain valtakunnallisesti järjestettävää taidekierrosta nimeltä "Konstrundan" ja Generation -näyttelyitä, joissa nuoret kyvyt saavat tilaisuuden esittäytyä. Konstsamfundet on tänä keväänä avaamassa yleisölle jälleen Kemiönsaarella sijaitsevan kartanonsa nimeltä Söderlångvik. Kartanossa on toteutettu mittava kunnostustyö ja se toimii paikkana, jossa yleisö voi nauttia sekä Amos Rexin näyttelyistä että eri järjestäjien musiikkilaisuuksista. Söderlångvik muodostaa harvinaislaatuisen kokonaisuuden, joka tarjoaa mahdollisuuden uusiin avauksiin tulevaisuudessa.

Osana oman toimintamme kehittämistä tilasimme selvityksen residensseistä. Riitta Heinämaan selvitys esittelee kotimaista residenssikenttää. Konstsamfundetin toimeksianto perustuu siihen havaintoon, että vastaavaa koottua ja ajankohtaista tietoa ei ollut tarjolla residenssitoiminnasta Suomessa. Heinämaan selvityksen voi nähdä keskustelunavauksena. Toivon, että selvitys herättää keskustelua, nostaa mahdollisesti esiin täydentäviä näkökulmia. Tavoitteena on vaikuttaa residenssitoiminnan vahvistamiseen ja kehittämiseen Suomessa.

Lämmin kiitos Riitta Heinämaalle kattavasta ja laajasta työstä.

Toimitusjohtaja **Stefan Björkman**

Föreningen Konstsamfundet r.f.

Johdanto

Yhdistyksen Föreningen Konstsamfundet r.f. toimeksiannosta olen laatinut selvityksen, jossa esitellään kotimaista residenssikenttää ja sen nykytilannetta taiteenaloittain. Selvitys tarjoaa ajankohtaisen katsauksen kotimaiseen residenssitoimintaan, sen kehittämistarpeisiin ja uusiin trendeihin. Selvityksessä nostetaan myös esiin muutamia kiinnostavia Pohjoismaisia ja Baltialaisia taiteilijaresidenssejä ja niiden toimintaa. Kotimaista residenssikenttää tai siinä toimivia yksittäisiä taiteilijaresidenssejä ei kuitenkaan tarkastella tai verrata kansainväliseen residenssikenttään.

Selvitystyön yhteydessä olen haastatellut kaikkiaan 14 residenssitoimintaa hyvin tuntevaa asiantuntijaa. COVID-tilanteen takia puolet haastatteluista on toteutettu puhelimitse tai muulla etäyhteydellä ja puolet henkilökohtaisten tapaamisten avulla. Haastatellut asiantuntijat edustavat useaa eri taiteenalaa ja näkökulmaa ammatillisen asemansa kautta. Olen enimmäkseen tukeutunut taiteilijaliitoissa ja -järjestöissä, taiteenalakohtaisissa tiedotuskeskuksissa ja taiteilijaresidensseissä työskentelevien henkilöiden asiantuntemukseen. Mutta selvitys ei sisällä yksittäisten taiteilijoiden haastatteluja, joten esimerkiksi keskustelutilaisuus joidenkin residensseissä paljon työskennelleiden taiteilijoiden kanssa voisi syventää selvityksen antia. Selvitystyössä olen mahdollisuuksien mukaan tukeutunut myös kirjalliseen materiaaliin.

Selvitys koostuu kaikkiaan 10 luvusta niin, että ensimmäisessä luvussa keskitytään residenssitoiminnan määrittelyyn ja vaikuttavuuteen. Toisessa luvussa esitellään monialaisia taiteilijaresidenssejä ja luvuissa 3–6 käsitellään taiteilijaresidenssejä niiden taiteenalakohtaisen suuntautumisen mukaan: visuaaliset taiteet ja muotoilu, esittävät taiteet, kirjallisuus ja kääntäminen sekä musiikki ja äänitaide. Luvussa seitsemän käydään läpi suomalaisten säätiöiden ja rahastojen residenssitoimintaa. Luvussa kahdeksan tutustutaan moniin uusiin residenssiavauksiin ja -hankkeisiin, joista osa on vasta suunnitteilla. Luvussa yhdeksän aiheena on taiteilijaresidenssit vertaistomijoina, jolloin käsitellään vertaistominnan muotoja ja vertaistomijoita koskettavaa tietoa. Viimeisessä luvussa esittelen tiiviissä muodossa päätelmäni.

Laadin selvitystyön ajalla elokuu–marraskuu 2020, mutta aloitin sähköisen tiedonhaun osittain jo kesällä 2020. Selvitystyön kuluessa olen alkanut ymmärtää, että kotimainen residenssikenttä on mosaiikkimainen, hajautuva, monimuotoinen ja vaihteleva. Sen mosaiikkimaisen luonteen vuoksi kokonaiskuvan muodostaminen ei ole helppoa. Jokainen taiteilijaresidenssi on omalla tavallaan ainutkertainen ja muodostaa osan mosaiikkimaiseen jatkumoon, joka muuntaa jatkuvasti muotoaan. Olen myös oppinut, että residenssejä on Suomessa paljon, mutta ei tarpeeksi, koska niihin on hyvin suuri kysyntä. Taidemaailmassa tarvitaan edelleen kansainvälisyyttä ja liikkuvuutta, etenkin residenssitoiminnan tarjoamia työskentelymahdollisuuksia ja -olosuhteita.

Haluan lämpimästi kiittää kaikkia selvityksen tekemiseen osallistuneita asiantuntijoita ystävällisestä, osaavasta ja inspiroivasta avusta.

Helsingissä 15.12.2020

Selvityshenkilö **Riitta Heinämaa**

1. Residenssitoiminnan määrittelyä

Residenssitoiminta on verrattain uusi ilmiö, mutta se on kasvanut ja laajentunut melko nopeaan tahtiin. Tässä luvussa keskitytään erilaisiin residenssikäsityksiin ja residenssitoiminnan vaikuttavuuteen. Mutta residenssitoiminnan menestyskulkua kuvataan maailmanlaajuisena ilmiönä esimerkiksi muistiossa **"Policyhandbok om konstnärliga residens"**.¹ Muistiossa esitellään myös erilaisia taiteilijaresidenssejä ja niiden ohjelmaa. Siinä nostetaan esiin residenssitoimintaan liittyviä trendejä sekä tarkastellaan taiteilijaresidenssin käynnistämiseen ja ylläpitoon liittyviä kysymyksiä.

1.1. Erilaisia residenssikäsityksiä

Kansainvälinen residenssiverkosto **Res Artis (Worldwide network of Artists residencies)** on kiinnittänyt huomioita siihen, että hyvin erilaiset toimijat nimittävät nykyisin toimintaansa residenssiksi. **Perinteisen taiteilijaresidenssin** avulla taiteilija voi kehittää omaa taiteellista työskentelyään. Residenssitoiminnan avulla **voidaan myös kokeilla** vaihtoehtoisia taloudellisia malleja, isännöidä pakolaistaiteilijoita ja maastaan karkoitettuja taide- ja kulttuuriammattilaisia, edistää kulttuurienvälistä vuoropuhelua, luoda työllisyyttä ja mahdollisuuksia. Res Artis **arvostaa seuraavia periaatteita** – riippumatta residenssin toimintamallista ja koosta:

"Arts Residencies are:

- organised and sufficient time, space and resources
- enablers of the creative process
- reflective of their lexical meaning as 'an act of dwelling in a place'
- based on clear mutual responsibility, experimentation, exchange, dialogue
- engaged with context by connecting the local to the global
- crucial to the arts ecosystem
- bridging mechanisms between different arts disciplines/non-arts sectors
- tools for inter-cultural understanding and capacity building
- essential professional and personal development opportunities
- catalysts for global mobility
- encounters with the unknown
- profile-raising with immediate and ongoing artistic/social/economic impact
- important contributors to cultural policy and cultural diplomacy"²

Taiteilijalähtöisesti toimiva **DutchCulture|TransArtists** määrittelee nykyisin residenssin seuraavalla tavalla:

"Artists and other creative professionals can stay and work elsewhere temporarily by participating in artist-in-residence programs and other residency opportunities. These opportunities offer conditions that are conducive to creativity and provide their guests with context, such as working facilities, connections, audience, etc."³

¹ OMC-arbetsgrupp (2015): Policyhandbok om konstnärliga residens. Den öppna samordningsmetoden (OMC) medlemsstaternas arbetsgrupp med experter på konstnärliga residens. Europeisk kulturagenda. Arbetsplan för kultur 2011–2014.

² <https://resartis.org/global-network-arts-residency-centres/definition-arts-residencies/>

³ <https://www.transartists.org/general-information-residencies-0>

International Artists Info Berlin on perustanut Touring Artists -verkkopalvelun kansainvälisesti työskentelevien taiteilijoiden tarpeisiin. Touring Artists toteaa, että residenssejä on hyvin monenlaisia ja niiden tavoitteet vaihtelevat:

“They can be part of venues’ programmes or festivals. They can be organisations’ main mission or a standalone event. Sometimes they are implemented in art related organisations, or take place in schools, companies, hospitals, prisons, former industrial buildings etc., in either urban contexts or remote areas. Some programmes focus on an end result of creation, others are specific to the creative (or research) process. They can be topic-focused, open to specific disciplines or pivotal in connecting different fields and sectors. A whole world of opportunities – and sometimes confusion – lies behind the word ‘residency’.”⁴

Yhden tuoreen näkökulman residenssien määrittelyyn tarjoaa teos **Contemporary Artists Residencies: Reclaiming Time and Space**. Siinä tarkastellaan residenssien roolia suhteessa taiteilijaan ja taidekentän ekosysteemiin:

“Artist residencies provide space, time, and concentration for making art, doing research and for reflection. Residencies are crucial nodes in international circulation and career development, but also invaluable infrastructures for critical thinking and artistic experimentation, cross-cultural collaboration, interdisciplinary knowledge production, and site-specific research. The globalization process and the demands of the creative economy have had an impact on artist residencies. Ecological and geopolitical urgencies are now affecting them more and more. In response, many residencies today actively search for more sustainable alternatives than the current neoliberal condition allows for artistic practices.”⁵

1.2. Residenssitoiminnan vaikuttavuus

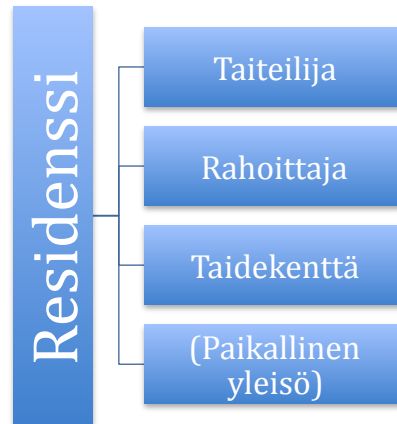
Residenssitoiminnan määritelmän lisäksi residenssien yhteydessä nousee usein esiin kysymys toiminnan vaikuttavuudesta. Tulosten mittaaminen tai näkyväksi tekeminen saattaa näyttäytyä vaikeana asiana. Vaikuttavuuden arviointia jäsentää kuitenkin se, että residenssitoiminta muodostuu **usean eri osapuolen yhteistoiminnasta**. Kullakin osapuolella (kuvio 1)⁶ on omat odotuksensa residenssiohjelman ja sen vaikuttavuuden suhteen.

⁴ <https://www.touring-artists.info/en/funding-and-residencies/residencies/#c1067>

⁵ Elfving T. & I. Kokko & P. Gielen (eds.) (2019): Contemporary Artist Residencies: Reclaiming Time and Space. Antennae-Arts in Society Series no 27. Valiz. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/298724/Contemporary_Artist_in_Residencies.pdf?sequence=1&isAllowed=y

⁶ Laatinen kuvio löytyy selvityksestä (s. 28) Heinämaa R. (2018): Eläintarhan huvilan residenssitoiminnan kehittäminen. Selvitystyö Helsingin kaupungin kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle. https://www.hel.fi/static/public/hela/Kulttuuri- ja vapaa- aikalautakunta/Suomi/Paatos/2018/KUVA_2018-05-08_Kuvak_9_Pk/B49FC48C-351B-CC3A-8DA2-62FB74500000/Liite.pdf Kuvio pohjautuu teokseen (s. 11–13) Neander A. & D. Torarp (red.) (2014): Utbyta idéer och arbete tillsammans – Att starta och driva konstnärresidens. Tomma rum, stöd av KUN/BUS.

Kuvio 1: Residenssitoiminnan osapuolet ja vaikuttavuus

Seuraavaksi esitellään taiteilijan, rahoittajan, päättäjän ja taidekentän kohdistamia odotuksia residenssitoimintaan:⁷

Taiteilijan kohdistamia odotuksia residenssitoimintaan

- tilaa ja aikaa keskittyä taiteelliseen työskentelyyn uudessa ympäristössä
- mahdollisuus tavata mielenkiintoisia taiteilijoita eri maista
- sisällöllinen ja tuotannollinen tuki työskentelylle
- palautteen saaminen ja uudet näkökulmat
- kanava kansainväliselle verkottumiselle
- omien töiden esitleminen uusille yleisöille
- taidekentän toimintaan tutustuminen vieraassa maassa
- uuden suunnan antaminen omalle työskentelylle
- tutkimus- ja työskentelytarpeiden motivointi (konteksti/asiantuntijat)
- arvossa pidetyn residenssiohjelman kv. verkostoihin osallistuminen
- syvien henkilökohtaisten siteiden muodostuminen
- ei-mahdollisten teosten mahdollistaminen
- tilaisuus hengähdykseen ja/tai ideoiden kehittelyyn
- tilaisuus oman työskentelyn syvälliseen reflektointiin

Rahoittajan ja päättäjän kohdistamia odotuksia residenssitoimintaan

- residenssien tarjoama
- helposti todennettavissa oleva kansainvälinen kulttuurivaihto
- aluepoliittiset mahdollisuudet, esim. ongelmallisten ympäristöjen elvytys
- yhteisötaiteellisten residenssiprojektien aikaansaama sosiaalinen muutos

⁷ Olen tiivistänyt Nurmenniemen esityksen siitä, mikä motivoi taiteilijaa, rahoittajia, päättäjiä ja taidekenttää residenssitoiminnassa (s. 25–28), Nurmenniemi J. (2013): Kriittistä dialogia: Kuraattori-etnografina kansainvälisessä taiteilijaresidenssiorganisaatiossa. Taiteen maisterin opinnäyte, Taiteen kuratoinnin ja näyttelypedagogiikan koulutusohjelma (CuMMA). Aalto- yliopisto, Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu. https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/11414/optika_id_874_nurmenniemi_jenni_2013.pdf?sequence=1

Taidekentän kohdistamia odotuksia residenssitoimintaan

- liikkuvuuden väylä yhä kansainvälisemmällä nykytaidekentällä
- taiteellisen tutkimuksen ja nykytaidetuotantojen mahdollistaminen
- yhteyksien luominen, ”verkottava” vaikutus ja funktio
- sillanrakentaminen paikallisten ja kansainvälisten toimijoiden välillä
- tekeillä olevien prosessien kanssa työskenteleminen
- monialainen yhteistyö (paikallinen/kansainvälinen)
- taiteellisiin prosesseihin paneutuminen, tutkivuus, kokeilevuus

2. Monialaiset taiteilijaresidenssit

Luvussa esitellään joitakin keskeisiä ja ajankohtaisia Suomessa toimivia monialaisia taiteilijaresidenssejä. Monialaisuuden lisäksi yhteistä niille on pyrkimys kestävään kehitykseen toiminnassaan ja kiinnostus ekologisiin kysymyksiin. Luvussa esitellään myös pari kiinnostavaa ulkomailla toimivaa monialaista taiteilijaresidenssiä.

2.1. HIAP Helsinki International Artist Programme

<https://www.hiap.fi>

HIAP Helsinki International Artist Programme on toiminut **kansainvälisenä ja monialaisena** taiteilijaresidenssinä jo vuodesta 1998 alkaen. HIAP kuvaa nykyistä toimintaansa seuraavalla tavalla:

“The HIAP residency programme offers time and space for developing new work in dialogue with the local art scene. The goal is to support experimental, cross-disciplinary art practices and to actively contribute to topical debates within and around the context of art.”⁸

HIAP:illa on residenssitoimintaa kolmessa kohteessa Helsingissä (**Suomenlinna ja Kaapelitehdas**; pidempiaikaiset residenssit) sekä **Eläintarhan huvila**; lyhytaikaiset residenssit), minkä lisäksi se osallistuu **kansainvälisiin yhteistyöhankkeisiin**. HIAP osallistuu myös temaattisten residenssien toteuttamiseen, kuten esimerkiksi **Helsinki Design Residency**. HIAP tekee vastavuoroista yhteistyötä muutaman kansainvälisen residenssin kanssa niin, että suomalaiset taiteilijat voivat vierailla kohdemaassa (ja toisinpäin). **Vastavuoroisuudelle pohjautuvat residenssit** sijaitsevat Frankfurtissa, Dublinissa (residenssivierailu toteutetaan yhteistyössä Suomen Lontoon-instituutin kanssa) sekä Tokiossa ja Seoulissa (residenssivierailu toteutetaan yhteistyössä Suomen Kulttuurirahaston kanssa).

Verkostomaisesti toimiva HIAP toteuttaa vuonna 2020 taiteilijoille, kuraattoreille ja muille taidelalan ammattilaisille suunnatut residenssinsä seuraavien kumppanien kanssa (aakkostettu englanninkielinen listaus):

“Academy of Fine Arts – University of the Arts Helsinki, Academy of Fine Arts Foundation, AIR Antwerpen, Alkovi, ARKO Arts Council Korea, Australia Council for the Arts, AV-arkki – the Distribution Centre for Finnish Media Art, Embassy of Finland in Moscow, City of Helsinki, Design Museum, Finnish Cultural Foundation, Finnish Institute in London, Finnish Institute in

⁸ <https://www.hiap.fi/about/>

St. Petersburg, Frame Contemporary Art Finland, Generalitat Valenciana, Goethe-Institut Finnland, Governing Body of Suomenlinna, Helsinki Design Week, Iaspis, Künstlerhaus Bremen, Mustarinda, Perpetuum Mobile, Production and Exhibition Platform basis e.V, Ramallah Municipality, Saastamoinen Foundation, SeMA Nanji, Strelka Institute, Temple Bar Gallery + Studios, Tokyo Arts and Space, Ujazdowski Castle Center for Contemporary Art and Zodiak – Center for New Dance.”⁹

Myös HIAP:in **hallituksella on laaja kontaktipinta**, sillä se koostuu taiteilijoista, kuraattoreista, taidehallinnon ammattilaisista ja taideorganisaatioiden johtajista. HIAP tukeutuu toiminnassaan myös vieraileviin kuraattoreihin (Supporting Curators), jotka toimivat residenssiin saapuvien taiteilijoiden mentoreina ja tukena.

HIAP:in toimintaa **rahoittavat** Helsingin kaupunki, opetus- ja kulttuuriministeriö ja Taiteen edistämiskeskus (Taike). Koneen Säätiön hankerahoituksen turvin HIAP työskentelee parhaillaan hankkeen nimeltä **”Post-Fossile Transition Project”** parissa. HIAP huomioi toiminnassaan kestävän kehityksen periaatteet ja suosii esimerkiksi ekologista matkustamista maa- ja meriteitse.

2.2. Saaren kartanon taiteilija- ja tutkijaresidenssi

<https://koneensaatio.fi/saaren-kartanon-residenssi/>

Mynämäellä sijaitseva Saaren kartano on toiminut taiteilija- ja tutkijaresidenssinä vuodesta 2008 alkaen. Koneen Säätiölle residenssi on keino olla kiinni **taiteellisessa työssä ja ajattelussa**. Saaren kartano mahdollistaa taiteilijalle työrauhan, jossa ajan ja hitauden merkitys korostuu. Myös ekologiset arvot ovat olleet pitkään Koneen Säätiön toiminnan keskiössä ja ekologista ajattelua ollaan parhaillaan päivittämässä tähän päivään. Koneen Säätiön palkkaama ekologisen toiminnan koordinaattori on laatimassa **ekologisesti kestävää ohjelmaa** Saaren kartanon residenssitoiminnalle.

Saaren kartanossa työskentelee kerrallaan kahdeksan taiteilijaa ja yksi tutkija niin, että he vierailevat residenssissä syys-huhtikuun aikana kahden kuukauden pituisissa jaksoissa. Vuoden aikana Saaren kartanossa työskentelee yhteensä noin 40–50 taiteilijaa ja taiteilijaryhmää. Touko-elokuu on varattu taiteilijaryhmille. Saaren kartanon toiminta on **monialaista ja -ammattillista**, mutta residenssin tarkoituksena on aina taiteellinen työskentely. Saaren kartanon tavoitteena on, että residenssitoiminta tuottaa enemmän kuin vain yhden vierailun. Residenssiin liittyy **ajatus jakamisesta**; jaetaan ajatuksia, lisätään ymmärrystä ja synnytetään yhteistyötä. Saaren kartano järjestää säännöllisesti muun muassa Kesäkaivo-ohjelmaa, jonka puitteissa edistetään residenssitutkimusta.

Vuonna 2019 Saaren kartanon vuosibudjetti oli kaikkiaan 1 576 000 €.¹⁰ Koneen Säätiön hallitus kantaa operatiivisen vastuun residenssin toiminnasta, mutta Saaren kartanolla on **oma johtokunta**, jolla on visioiva ja ideoita tuottava rooli. Residenssiin saapuvien taiteilijoiden valinnassa tukeudutaan **vertaisarviointiin**. Koneen Säätiö maksaa taiteilijoille apurahan ja korvaa matkakulut hitaan liikkuvuuden periaatteen mukaan. Taiteilijat eivät maksa vuokraa residenssioleskelustaan.

⁹ <https://www.hiap.fi/collaboration/residency-programme-partners-and-collaborators/>

¹⁰ Koneen Säätiö – Kone Foundation (2020): Vuosikertomus 2019 – Annual Report 2019.

https://koneensaatio.fi/wp-content/uploads/KS_vuosikertomus2019_WEB.pdf

Saaren kartano ja paikallinen yhteiskuntavastuu

Mietoistenlahden yhteistyöryhmässä keskustellaan Saaren kartanon ympäristöön, kuten metsiin, laitumiin ja ranta-alueisiin liittyvistä yhteistyömahdollisuuksista ja ennakoita mahdollisia ongelmia ja eturistiriitoja. Ryhmässä on edustajat Mynämäen kunnasta, Mynämäen–Mietoisten luonnonsuojeluyhdistyksestä, Metsähallituksesta, Turun lintutieteellisestä yhdistyksestä, Pyheen kyläyhdistyksestä, Museovirastosta ja Suomen ympäristökeskuksesta.

Saaren kartano on periaatteessa suljettu paikalliselta väeltä, koska residenssivieraille halutaan taata työrauha. Mutta aktiivinen **vuorovaikutus paikallisyhteisön kanssa** on tärkeä osa toimintaa ja Saaren kartanon palkkaama yhteisötaiteilija toteuttaa hankkeita paikallisten ihmisten ja yhteisöjen kanssa. Kokoontumisia varten on käytössä oma Mynämäellä sijaitseva tila nimeltä Saareke, mutta kartanossakin järjestetään vuosittain jonkin verran toimintaa. Esimerkiksi joulun alla kutsutaan lähikoulujen 3. ja 4. luokkien oppilaat kartanoon katsomaan nukketeatteria.

Saaren kartanon yhteistyökumppanuudet

Saaren kartano ja Valokuvataiteilijoiden liiton ylläpitämä **Valokuvagalleria Hippolyte** ovat tehneet säännöllistä yhteistyötä vuodesta 2013 vuoteen 2019. Helsingissä sijaitseva Hippolyte varasi vuosittain yhden näyttelykuukauden Saaren kartanossa työskennelleelle taiteilijalle ja Koneen Säätiö maksoi näyttelyn kustannukset. Kumpikin osapuoli hyötyi yhteistyöstä: Hippolyte esitteli kiinnostavia taiteilijoita ja Saaren kartano saattoi palvella entistä paremmin residenssivieraitaan, kun heille tarjottiin tilaisuus esitellä työtään yleisölle.

Saaren kartano kuuluu nykyisin **Perpetuum Mobilen** koordinoimaan ja kuratoimaan visuaalisen taiteen alan **Artists at Risk -turvaresidenssiverkoston**.¹¹ Perpetuum Mobile on vastannut verkoston toiminnasta Helsingissä vuodesta 2014 alkaen, mutta vuonna 2017 toiminta laajeni Saaren kartanon lisäksi Ateenaan (Ateenan Biennaali), Berliiniin (SAVVY Contemporary), Cambridgeen (Wysings Arts Centre) ja Lecceen Italiassa (Amirato Culture House). Turvaresidenssit ovat ensisijaisesti visuaalisen alan ammattilaisille, joiden ilmaisunvapautta ja henkeä uhataan taiteellisen toiminnan vuoksi.

Saaren kartanon **keskeisiin yhteistyötahoihin** lukeutuvat muut kotimaiset residenssit, Mynämäen kunta, Taiteen edistämiskeskuksen Lounais-Suomen toimipiste ja Titanik galleria Turussa. Saaren kartano osallistuu Res Artis -verkoston residenssitapaamisiin ja se kuuluu Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätiön koordinoimaan kotimaisten residenssien verkostoon.

Lauttasaaren kartanon residenssi

Koneen Säätiö kunnosti pari vuotta sitten **Helsingin Lautasaarella** sijaitsevan kartanon toimitilakseen ja toimistokseen. Samalla se kunnosti kartanon pihapiirissä sijaitsevan Punaisen huvilan **taiteilijoiden ja tutkijoiden residenssiasunnoksi**. Taiteen ja tieteen parissa työskentelevät kotimaiset organisaatiot, työryhmät ja yhteisöt voivat hakea residenssiä käyttöönsä, kun he kutsuvat kansainvälisiä vieraita Suomeen. Lauttasaaren

¹¹ Ks. lisää Artists at Risk -turvaresidenssitoiminta, www.artistsatrisk.org ja www.facebook.com/artistatrisk/

kartanon residenssiohjelman¹² tavoitteena on ”suomalaisten taiteen ja tieteen toimijoiden verkostoitumisen tukeminen etenkin kansainvälisesti”.

2.3. Kestävän kehityksen residenssitoiminta

Mustarinda on Kainuun Hyrynsalmessa toimiva taiteilijaresidenssi, jota ylläpitää **taiteilijoiden ja tutkijoiden** muodostama **kollektiivi**. Monialaisuus, tieteidenvälisyys, vuorovaikutteisuus ja jälkifossiilisen kulttuurin tavoittelu läpi kaiken toiminnan tekevät residenssistä kiinnostavan toimijan. Monen asiantuntijan mukaan Mustarinda on enemmän kuin pelkkä residenssi, sillä sen aikaansaama keskustelu ja diskurssi on alkanut **säteillä myös kansainvälisesti**. Mustarinda tarjoaa 1–2 kuukauden pituisia residenssijaksoja ja residenssin vieraina on sen omien sanojen mukaan ”taiteen ja luovien alojen toimijoita, tutkijoita, kasvattajia, toimittajia, opiskelijoita, ylipäätään laajasti eri alojen tekijöitä”.¹³

Residenssiohjelmaa **Ars BioArctica** ylläpitää **Suomen biotaiteen seura** yhteistyössä Helsingin yliopiston kanssa **Kilpisjärven biologisella asemalla**.¹⁴ Ohjelman keskiössä ovat subarktinen ympäristö sekä taiteen ja luonnontieteen välinen yhteistyö. Residenssiohjelmaan voivat hakea taiteilijat, tutkijat ja taide/tiede-tutkimusryhmät. Residenssivieraat ovat muun muassa osallistuneet **Ilmastonmuutoksen opetuksen kehittämiprojektiin**,¹⁵ joka kokoaa taiteilijoita, tutkijoita, eri alojen asiantuntijoita ja opiskelijoita temaattisten kysymysten pariin. Biotaiteen seuralla on myös näyttelytila Helsingin Katajanokalla (**Solu Space**), johon se voi kytkeä Kilpisjärven residenssin toimintaa.

Kuraattori Taru Elfvingin perustama ja luotsaama **CAA Contemporary Art Archipelago ry**.¹⁶ työskentelee residenssitoiminnan lisäksi hautomotoiminnan, teostuotantojen, tapahtumien, näyttelyiden, yleisö- ja opetusohjelman, blogin ja julkaisusarjan parissa. CAA **yhdistää taiteen ja tieteen** kiintoisalla tavalla:

”CAA is a curatorial collective supporting site-sensitive artistic research at the intersection of ecological, feminist and decolonial enquiries. CAA has developed multidisciplinary collaborations in Turku archipelago in the Baltic Sea since 2009.”¹⁷

CAA on parin viimeisen vuoden ajan kutsunut nykyaikaisia taiteilijoita työskentelemään **Aaveet muutoksessa -hankkeessa (Spectres in Change)**. CAA toteuttaa hankkeen Seilin saarella yhdessä Turun Yliopiston Saaristomeren tutkimuslaitoksen kanssa. Koneen Säätiö tukee 4-vuotista hanketta (200 000 €), jonka tavoitteena on CAA:n mukaan ”kehittää taiteen ja tieteen välisen vuoropuhelun metodeja ja rakenteita, joilla vastata ilmastonmuutoksen haasteisiin.”¹⁸ Kesällä 2020 CAA järjesti yhdessä Onoma osuuskunnan kanssa Fiskarsissa taiteilija ja tutkijakoulutettava Leena Kelan installaatioteoksen

¹² Ks. lisää Lauttasaaren kartanon residenssi, <https://koneensaatio.fi/lauttasaaren-kartano/lauttasaaren-kartanon-residenssi/>

¹³ Ks. lisää Mustarinda, <https://www.mustarinda.fi/>

¹⁴ Ks. lisää Ars BioArctica, <https://bioartsociety.fi/projects/ars-bioarctica/calls/open-call-ars-bioarctica-residency-programme-2021-22>

¹⁵ Ks. lisää Ilmastonmuutoksen opetuksen kehittämiprojekti, <http://www.ilmasto.nyf>

¹⁶ Ks. lisää CAA Contemporary Art Archipelago, <http://www.contemporaryartarchipelago.fi/>

¹⁷ https://www.facebook.com/pg/CAA-Contemporary-Art-Archipelago-1005440999650173/about/?ref=page_internal

¹⁸ <https://koneensaatio.fi/apurahat/tuetut/2017-2/vuosittainen-apurahaku-taiteen-arvioijaprofiilit-2017/>

”Minä, lepakko”, jossa hän tutki lepakoita ja empatiaa yhdessä lepakkotutkijoiden kanssa.

Taidekeskus KulttuuriKauppila¹⁹ lissä toteaa, että sen ”toiminnan lähtökohtina ovat luovuus, yhteisöllisyys, kestävä kehitys ja glokaalius”. KulttuuriKauppila vastaa kahdesta taiteilijaresidenssistä ja se järjestää ympäristö- ja yhteisötaidetapahtumaa Art li Biennaali.²⁰ Residensseihin on vuosittain kansainvälinen haku, joka on avoin kaikille ammattitaiteilijoille taiteenalasta riippumatta. KK AiR -residenssiohjelma (**KK AiR KulttuuriKauppila Artist-in-Residence**) tarjoaa ”työskentelyrauhaa luonnonläheisessä ilmapiirissä”, mutta taiteilija voi esimerkiksi ohjata työpajoja tai tehdä tapahtumia. KulttuuriKauppilan **sosiaalisen taiteen residenssi (KK AiC KulttuuriKauppila Artist-in-Community)** on ainoa laatuaan Suomessa. KK AiC kutsuu taiteilijoita toteuttamaan taidetta yhdessä paikallisten erityisryhmien kanssa, kuten mielenterveyskuntoutujien ja kehitysvammaisten kanssa. KulttuuriKauppila osallistuu residenssitoiminnallaan Oulunkaaren kuntayhtymän **ESR-rahoitteiseen hankkeeseen**, jossa tuetaan taiteen hyvinvointia edistävää käyttöä sote-palveluissa: Lähde! Taiteesta osallisuutta 2020–2023. Hankkeessa kehitetyt toimintamallit ovat saaneet hyvää palautetta myös valtakunnallisesti.

2.4. Taiteen edistämiskeskuksen residenssitoiminta sote-sektorilla

Taiteen edistämiskeskus (Taike) on taiteen käytön ja hyvinvoinnin läänintaiteilija Pauliina Lapon ja pelitaiteen läänintaiteilija Jaakko Kemppaisen johdolla kehittänyt aivan uudenlaista residenssitoimintaa **Keski-Suomen keskussairaalaan** Jyväskylässä. Vuonna 2019 toteutetun **sote-residenssin** aikana kuva- ja pelitaiteen ammattilaiset työskentelivät taidetyöpajoissa yhdessä nuorisopsykiatrisen osaston potilaiden ja henkilökunnan kanssa. Perinteisten tekniikoiden ohella työskentelyssä hyödynnettiin tietotekniikkaa ja pelillisyyttä. Residenssihankkeen avulla pilotoitiin Keski-Suomen sairaanhoitopiiriin valmisteilla olevan Sairaala Novan osallistavan taiteen ohjelmaa.

Vuonna 2017 Taike toteutti taiteen käytön ja hyvinvoinnin läänintaiteilija Pauliina Lapon johdolla sote-residenssin yhteistyössä **Jyväskylän kaupungin heikkojen vanhus-ten asumisyksiköiden** kanssa. Residenssiin valittiin sairaalaklovni, joka asui palvelutalossa viisi viikkoa työskennellen sen asukkaiden kanssa oman taiteenalan menetelmien avulla. Taiken lisäksi sote-residenssejä ovat toteuttanut muun muassa Hoiva Mehiläisen Villa Tauluhovi (Jyväskylä), Palvelutalo Saarenkoti (Rovaniemi), Palvelukoti Hopearinne (Tuupovaara), Settlementti Tampereen Mattilan Miesten talo (Tampere) ja Settlementti Joensuun Hyvä me!-hanke (Joensuu).

Sote-residenssejä kutsutaan usein myös **hyvinvointiresidensseiksi**. Taike kuvaa taiteilijaresidenssiä sosiaali- ja terveyssektorilla seuraavalla tavalla:

”Residenssissä taiteilija työskentelee yhteistyökumppanin edustamassa yhteisössä hyödyntäen oman taiteenalansa menetelmiä, kuten musiikki, tanssi, kuvataide, sirkus ja niin edelleen. Taiteilijan työskentely voi kohdistua asiakkaisiin ja heidän omaisiinsa, henkilökuntaan tai laajemmin lähialueen yhteisöön, jolloin työskentelyssä on mahdollisesti mukana esimerkiksi lähialueella toimiva asukasyhdistys tai päiväkotit. Työstä maksetaan taiteilijalle palkkio sekä ennalta sovitut työskentelystä aiheutuvat kulut. Lisäksi residenssin

¹⁹ Ks. lisää Taidekeskus KulttuuriKauppila, <https://www.kulttuurikauppila.fi/toiminta/>

²⁰ Ks. lisää Art li Biennaali, <https://artii.fi/>

järjestäjä tarjoaa taiteilijalle itse tai yhteistyössä sidosryhmiensä kanssa majoituksen residenssin ajaksi, perehdytyksen työympäristöön, työyhteisön tuen sekä riittävän määrän työnohjausta.”²¹

2.5. Monialaisia residenssejä Pohjoismaissa ja Villa Karo

Mielenkiintoisia monialaisia residenssejä Pohjoismaissa ovat muun muassa Islannin Reykjavikissa toimiva **SÍM Residency** ja **Rejmyre Art Lab** Ruotsissa. Erityinen on myös Afrikassa sijaitseva **Villa Karo**.

SÍM Residency²² on non-profit -toimintaa eikä se saa tukea valtiolta vaan residenssiin tuleva vieras vastaa itse residenssiin kohdistuvista kustannuksista. **SÍM (Samband Íslenskra Myndlistarmanna, The Association of Icelandic Visual Artists)** ylläpitää **kolmea taiteilijaresidenssiä** niin, että kahden yhteydessä on iso studio. Residenssissä voi vieraila samaan aikaan 10 taiteilijaa/kuraattoria, jotka työskentelevät maalauksen, kuvanveiston, piirtämisen, valokuvauksen, installaation, keramiikan, tekstiilitaiteen, performanssin tai äänitaiteen parissa. Myös arkkitehdit, muusikot, säveltäjät, kirjailijat ja tutkijat ovat tervetulleita, jos heidän hankkeensa liittyvät kuvataiteeseen. SÍM vuokraa myös vierasasuntoa lyhytaikaiseen majoitukseen ja yli 200 työskentelytilaa ja -studiota jäsenilleen. SÍM ylläpitää lisäksi **residenssiä Berliinissä**.

Taiteilijavetoinen **Rejmyre Art Lab**²³ toimii vanhassa lasi-posliinitehtaassa Ruotsin Itä-Götanmaan läänissä alueella, joka on **saastunut**. Residenssiin tulevat vierailijat etsivät **ratkaisua alueen ongelmiin** niin, että residenssiin kutsutaan samanaikaisesti joukko eri alojen ihmisiä, aina myös taiteilijoita. Vuosina 2018–2020 tutkimuksen kohteena on **”De Tox – Sanera!”**:

”Vi kommer att följa den process som initierats av av Länsstyrelsen, vad gäller de historiska föreningarna kring Reijmyre Glasbruk och hur de ska saneras. Under de närmaste tre åren kommer Reijmyre Art Lab att vara en del i den arbetsgrupp som fått i uppdrag att hantera frågan om föreningarna. Tillsammans med internationella och svenska/regionala konstnärer bildar vi en konstnärlig forskningsnod som bedriv forskning kring situationen från ett konstnärligt, konceptuellt och formmässigt perspektiv. Vi kommer också att titta på hur man kan hitta kreativa lösningar för att hanterar de restprodukter som produceras i dag, både av industrier och andra mänskliga förehavanden.”²⁴

Residenssin toimintaa tuntee Taideyliopiston Kuvataideakatemian tila-aika-taiteen professori Daniel Peltz, sillä hän toimii myös Rejmyre Art Labin yhtenä taiteellisena johtajana. Suomesta residenssiin on osallistunut mm. kuvataiteilija Meri Linna.

Grand-Popon 2000 asukkaan kylässä, Beninissä sijaitsee **suomalais-afrikkalainen kulttuurikeskus Villa Karo**²⁵, johon on nyt poikkeuksellisesti käynnissä jatkuva haku. Taiteilijoilla, tutkijoilla ja kulttuurialan ammattilaisilla on mahdollisuus vieraila residenssissä enintään 12 viikon pituisissa jaksoissa **avoimen haun** kautta. Yhden valintakriteerin muodostaa se, mitä residenssivieras voi tarjota paikalliselle yhteisölle:

²¹ <https://www.taike.fi/fi/projektit/-/project/viewProject/272>

²² Ks. lisää SÍM Residency, <https://www.sim-residency.info/>

²³ Ks. lisää Rejmyre Art Lab, <http://www.rejmyreartlab.org/residencies>

²⁴ <http://www.rejmyreartlab.org/research/detox-clean-it-up>

²⁵ Ks. lisää Villa Karo, <https://villakaro.org>

”Villa Karoon voivat hakea kulttuuri- ja yhteiskunnallisten alojen ammattilaiset, tutkijat ja taiteilijat. Residenssi sopii hyvin niin oman tutkimuksen tekoon tai taiteellisen työn tekemiseen kuin myös esimerkiksi yhteisöllisten projektien toteuttamiseen.”²⁶

Yksityisestä aloitteesta vuonna 2000 perustetun²⁷ Villa Karon toiminnasta vastaa yhdistys **Villa Karon ystävät**, joka saa tukea opetus- ja kulttuuriministeriöltä sekä Svenska kulturfondenilta. Residenssivieraiden oleskelua subventoidaan ja Villa Karo kustantaa myös paikalliset lenttokenttäkuljetukset. Mutta **residenssivieraat maksavat** itse 75 €/vko residenssihuoneesta (hintaan sisältyy aamiainen, siivous ja wifi-yhteys). Residenssivieraat vastaavat itse myös muista kustannuksista, kuten lentomatkoista, viisumeista ja rokotuksista.

Muun muassa arkkitehdit ovat vieralleet ahkerasti Villa Karossa, jota kutsutaan myös ”taiteilijoiden portiksi Afrikkaan”. Muita **arkkitehtuurille soveltuvia residenssejä** ovat esimerkiksi Saaren kartano, Suomen New Yorkin kulttuuri-instituutin residenssi ja Greta ja William Lehtisen Säätiön residenssi, joihin Suomen Arkkitehtiliitto SAFA myöntää apurahoja jäsenilleen.

3. Visuaaliset taiteet ja muotoilu

Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätiö on koonnut suomalaisesta residenssikentästä tietoa **AIR-sivustolle**,²⁸ josta löytyy 60 kotimaista residenssiä tai vierasateljeeta (liite). Kaikkiaan 52 residenssiä tai vierasateljeeta on ilmoittanut toimivansa kuvataiteen, mediataiteen tai muotoilun (muotoilu, keramiikka, käsityö) parissa, minkä lisäksi ne toimivat yhden tai useamman muun taidealan parissa. Tähän joukkoon kuuluvat suurimmat kotimaiset taiteilijaresidenssit, kuten HIAP Helsinki International Artist Programme ja Saaren kartanon taiteilija- ja tutkijaresidenssi. Kaikkiaan 19 residenssiä tai vierasateljeeta on ilmoittanut toimivansa ainoastaan kuvataiteen, mediataiteen tai muotoilun parissa.

Luvussa nostetaan ensin esille mediataiteeseen suuntautunut residenssi, jonka toimii **kansainvälisessä viiteryhmässä**. Sitten esitellään pari pienempää kansainvälisesti toimivaa taiteilijaresidenssiä, joilla on **paikallista merkitystä**. Luvussa mainitaan joitakin muotoiluun (muotoilu, keramiikka, käsityö) suuntautuneita residenssejä ja tarjotaan myös esimerkkejä Pohjoismaissa ja Baltiassa.

Erikseen mainittakoon vielä **Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätiö**²⁹ ja sen rooli kotimaisia residenssejä kokoavana voimana. Ateljeesäätiöllä on myös pitkään ollut omaa residenssitarjontaa kuvataiteilijoille. Osa **Tapiolan vierasateljeen** toiminnasta toteutuu kansainvälisten residenssivaihtojen kautta, osa avoimen haun kautta. Lisäksi Ateljeesäätiö ylläpitää **Grassinan ateljeetaloa** Italiassa ja **Marbellan ateljeetaloa** Espanjassa.

²⁶ <https://villakaro.org/residenssi/>

²⁷ Karila M.–J. (toim.) (2009): Huomenta Afrikka! – Villa Karo 10 vuotta. <https://like.fi/kirjat/huomenta-afrikka-villa-karo-10-vuotta/>

²⁸ Ks. lisää AIR-sivusto, <https://www.artinres.fi/>

²⁹ Ks. lisää Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätiön residenssitoiminta, <https://www.ateljeesaatio.fi/residenssitoiminta/>

3.1. m-cult: kansainväliset ja paikalliset mediataideresidenssit

<https://www.m-cult.org/>

Yhteisöllisen mediataiteen residenssit Maunulassa³⁰ on hankekokonaisuus, jonka puitteissa Mediakulttuuriyhdistys m-cult ry. on vuodesta 2016 tuonut niin kotimaisia kuin ulkomaalaisia taiteilijoita työskentelemään Maunulan kaupunginosan asukkaiden kanssa. Ensimmäiseen avoimeen hakuun m-cult ry vastaanotti hakemuksen yli 500 taiteilijalta 60 maasta. Suuri kiinnostus hakuun kertoo sellaisten tuotantoresidenssien tarpeesta, että taiteilijaan panostetaan maksamalla matkat, asuminen ja tuotantotuki. Toinen syy suureen kiinnostukseen on se, että hankkeessa tehdään työtä taiteen ja taiteilijoiden ehdoilla, ei soveltavan taiteen ehdoilla.

Mediakulttuuriyhdistys m-cult ry on saanut residensseihin rahoitusta Helsingin kaupungilta, aluksi osana Helsingin malli -pilottihanketta. Se on saanut toimintaan myös EU-tukea Creative Europe -ohjelmasta. m-cult tekee hankkeessa yhteistyötä muun muassa Maunulan Mediapajan ja demokratiaryhmän, Saunabaarin asukastalon ja Maunula-talon kanssa niin, että halutaan **edistää paikallisten "commonsien" syntyä (digitaalinen yhteismaa)**. Nykyisessä COVID-tilanteessa m-cultilla on aiempaa vähemmän residenssitoimintaa, mutta se on entistä pitkäkestoisempaa.³¹

Uusin hankkeista on keväällä 2020 alkanut **Keskuspuistoarkistot-projekti**,³² jossa taiteilijat Ali Akbar Mehta ja Susanna Änäs tutkivat yhteisöllisen arkistoinnin mahdollisuuksia Maunulassa. He etsivät mielekkäitä tapoja löytää, tallentaa ja jakaa merkityksellistä tietoa Keskuspuiston historiasta, nykyhetkestä ja tulevaisuudesta yhdessä asukkaiden ja aktiivien kanssa. Hankkeen aineisto tulee koostumaan kuvista, teksteistä, ääni- ja videomateriaaleista jne. Kootut digitaaliset aineistot julkaistaan verkkoalustalla ja näytelyssä. Taiteilijat ovat kutsuneet yhteistyöhön paikallisia aktiiveja, asukkaita ja yhteisöjä, kuten Keskuspuiston puolesta, Virtavesien hoitoyhdistys, Maunulan palstaviljelijät, Maunula-seura ja Maunulan Sanomat.

Paikallisen residenssin lisäksi m-cultilla on residenssitoimintaa, jossa painottuu yhteiseurooppalainen yhteistyö. m-cult osallistuu vuosina 2018–2021 **EMAP:in (European Media Art Platform)**³³ koordinoimaan verkostoon, jonka tavoitteena on "become the biggest international residency platform for emerging media artists."³⁴ Myös tämä hanke on saanut EU-tukea Creative Europe -ohjelmasta. m-cultin lisäksi hankkeeseen osallistuvat seuraavat mediataiteen toimijat: Ars Electronica (Linz), Bandits-Mages (Bourges), FACT (Liverpool), Impakt (Utrecht), Kontejner (Zagreb), Laboral (Gijón), Onassis Cultural Centre (Ateena), RIXC (Riiika), WRO (Wroclaw) ja Werkleitz (Halle).

3.2. Kuvataiteeseen suuntautuneita taiteilijaresidenssejä Pohjanmaalla

Pohjanmaalla toimii useita taiteilijaresidenssejä, joiden toiminta suuntautuu nimenomaan kuvataiteeseen. Kokkolassa toimii paikallisen kaupunginmuseon ja kaupunginteatterin ylläpitämä

³⁰ Ks. lisää yhteisöllisen mediataiteen residenssit, <https://maunulassa.wordpress.com/tietoja/>

³¹ <https://m-cult.org/context/maunula-collaborations>

³² Ks. lisää Keskuspuistoarkistot, <https://maunulassa.wordpress.com/portfolio/mehta-anas-keskuspuistoarkistot/>

³³ Ks. lisää mediataiteen residenssiverkosto EMARE/EMAP, <http://www.emare.eu/>

³⁴ <https://www.m-cult.org/news/emap-biggest-media-arts-residency-platform>

Drake Arts Centre³⁵, jonka historia on kytköksissä aiemmin Kokkolassa toimineeseen taidekouluun. Taiteilijavetoinen **Malakta**³⁶ on Maalahdessa toimiva kulttuurikeskus, jolla on myös aktiivista residenssitoimintaa. **Kristinestad Artists´ Residency** ja Vaasassa sijaitseva taiteilijaresidenssi **Platform** toimivat vapaaehtoistyön varassa. KulturÖsterbotten puolestaan ylläpitää **Ateljee Stundarsin** taiteilijaresidenssiä Vaasan Korsholmassa.

Atelje Stundars³⁷ on suunnattu visuaalisille taiteille ja se toimii **Stundarsin museon** yhteydessä. Residenssitaiteilijat voivat tehdä yhteistyötä myös **Wasa Teaternin** kanssa. Residenssitaiteilijat vastaavat itse ylläpidosta ja matkoista, mutta residenssi on käytössä maksutta ja siihen sisältyy pieni summa taiteilijatarvikkeisiin. Avoimeen kutsuun perustuvista taiteilijavalinnoista vastaa asiantuntijaryhmä. Residenssi on toiminut vuodesta 1998 alkaen ja sen toiminta rytmittyy 2–6 kuukauden jaksoihin.

Kristinestad Artists´ Residency³⁸ toiminnasta vastaa **Yelema-yhdistys**, jonka kumppaneina toimivat paikallinen taideyhdistys Spectra ja taidekäsityöyhdistys Hemslöjdsföreningen. Residenssi vastaanotti ensimmäiset vierastaiteilijansa vuonna 2018. Se kuuluu kansainvälisiin residenssiverkostoihin (Res Artis ja Microresidency Network) ja sillä on WAAW-niminen **sisarorganisaatio Senegalissa**. Residenssin toimintaan heijastuu myös se, että Kristiinankaupunki kuuluu ainoana suomalaisena jäsenenä **Cittaslow-verkoston**, jonka kaupungit toimivat seuraavaan ideologian mukaan: "promoting quality of life, local production, environmental sustainability and general conviviality". Residenssin yhteydessä toimii myös Galleri Gottorp.

Vaasassa vuodesta 2000 lähtien toiminut taiteilijaresidenssi **Platform**³⁹ keskittyy toiminnassaan nykytaiteeseen. Platform on taiteilijavetoinen aloite, jossa residenssivieraalle tarjotaan matkat ja majoitus sekä työskentelyapuraha (300 €/viikko) ja tuotantotuki (1 000 €). Residenssijaksot ovat yleensä 2–3 kuukauden mittaisia ja sinä aikana residenssivieraan odotetaan **työskentelevän paikallisesti**:

"We ask the artist to realize a project, which can be presented either during the residency or at a later stage. The artist is expected to give a public talk, performance or workshop about his/her/their work or an introduction to yourself at the beginning of the residency. We expect the artist to be able to communicate in English, Swedish or Finnish. We require the artist to spend at least 80% of the residency's duration in Vaasa and the working grant is proportional to days spent in Vaasa."⁴⁰

3.3. Muotoiluun, keramiikkaan ja/tai käsityöhön suuntautuneita residenssejä

Suomessa on myös muutamia erityisesti muotoiluun, keramiikkaan ja/tai käsityöhön suuntautuneita residenssejä. Esimerkiksi **Design Kuopio Residency**⁴¹ toimii läheisessä yhteistyössä Kuopion muotoiluakatemia kanssa. Residenssiasunto on vuokrattavissa

³⁵ Ks. lisää Drake Arts Centre, <https://kokkolanteatteri.fi/palvelut-1/teatteriresidenssi/>

³⁶ Ks. lisää Malakta, <https://www.malakta.fi/air/>

³⁷ Ks. lisää Atelje Stundars, <https://www.stundars.fi/atelje-stundars/?lang=fi>

³⁸ Ks. lisää Kristinestad Artists´ Residency, <https://www.kristinestadresidency.org/>

³⁹ Ks. lisää Platform, <http://www.platform.fi/index.php/residency-program/>

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Ks. lisää Design Kuopio Residency, <https://www.muotoiluakatemia.fi/en/307/1/0/residency>

päivä-, viikko- tai kuukausihintaan. Residenssivierailuun kohdistuu seuraavanlaisia odo-
tuksia:

Residenssimuotoilijan toivotaan opettavan Kuopion Muotoiluakatemia opetusryhmi-
ssä tai tekävän pienen kehitysprojektin Pohjois-Savon alueen yritysten kanssa. Ope-
tuksesta sekä projektityöstä maksetaan tuntipalkkaa.⁴²

Artranta Karstula⁴³ toivottaa muotoilijat ja arkkitehdit tervetulleeksi residenssiin.
Muotoilun lisäksi keramiikka ja käsityö ovat keskiössä residensseissä **Fiskars Village
Artist in Residence**⁴⁴ ja **Eckerön Posti- ja tullitalo**⁴⁵, jonka AIR- vierasasunnosta vas-
taa Ahvenanmaan maakuntahallitus. **Kemijärven taiteilijaresidenssissä**⁴⁶ voi keskittyä
keramiikkaan ja kuvanveistoon entisessä meijerirakennuksessa. Kōkarkultur r.f. ylläpitää
saaristoresidenssiä, **The Åland Archipelago Guest Artist Residence**.⁴⁷ Muotoilun, kera-
miikan ja käsityön lisäksi Kōkarissa työskennellään myös muiden taiteenalojen parissa.
Residenssitaiteilija maksaa matkat ja ylläpidon sekä 10 €/päivä majoituksesta. Hänellä
on käytössään oma huoneisto ja ateljee residenssitalossa (keramiikkaa voi tehdä pai-
kallisen kotiseutumuseon keramiikkapajassa). Kōkarin taiteilijaresidenssi on perustettu
vuonna 1997 ja sen toiminnalla on ollut suuri paikallinen vaikutus.

3.4. Visuaaliselle taiteelle suunnattuja residenssejä Pohjoismaissa ja Baltiassa

Mielenkiintoisen esimerkin visuaalisille taiteille suunnatusta residenssistä tarjoaa **Artica
Residency Programme**⁴⁸ Huippuvuorilla. Residenssillä on ainutlaatuinen maantieteel-
linen sijainti Pohjoisella jäämerellä ja kunnianhimoinen polaarialueiden kysymyksiin
nivoutuva ohjelma, joka kytkeytyy osaksi paikallista yhteisöä. Residenssiohjelmaan
sisältyy muun muassa vuosittainen taidetapahtuma ja kuratoitu julkaisusarja (Artica
Writings). Vuonna 2017 perustetun residenssin ensimmäiseksi taiteilijavieraksi valikoi-
tui taidegraafikko Tiina Kivinen Suomesta.

Residenssin toiminnalle on turvattu pitkän ajan rahoitus laajapohjaisen yhteistyön avul-
la. Residenssiä ylläpitävän **Artica Svalbard -säätön** perustamista ovat tukeneet Kul-
turdepartementet KUD, Kulturøringsstiftelsen SpareBank1 Nord-Norge, Fritt Ord ja
Sparebankstiftelsen DNB. Toimintaa tukevat myös seuraavat kumppanit, jotka nimeävät
residenssiin valittavat taiteilijat: Norsk PEN, Office for Contemporary Art Norway (OCA)
ja Stiftelsen H.M. Dronning Sonjas kunstnerstipend. Merkittäviä yhteistyökumppaneita
ovat myös Nordnorsk Kunstmuseum ja Kunsthall Svalbard.

Liettuan Vilnassa toimiva **Rupert**⁴⁹ aloitti vuonna toimintansa 2012 taidekeskuksena,
residenssinä ja koulutuspaikkana. Nykytaiteeseen suuntautunut Rupert valitsee vuo-
sittain residenssiin niin paikallisia kuin kansainvälisiä kuraattoreita, kirjoittajia, tutkijoita,
taiteilijoita ja muita kulttuurialan ammattilaisia. Kyseessä voi olla myös pieni kollektiivi.
Rupert on kansainvälisesti tunnettu **poikkitaiteellis-tieteellisestä ohjelmastaan**, johon

⁴² <https://www.muotoiluakatemia.fi/fi/4/1/0/residenssi>

⁴³ Ks. lisää Artranta Karstula, <https://www.artranta.fi/>

⁴⁴ Ks. lisää Fiskars Village Artist in Residence, <https://onoma.fi/fiskars-air/>

⁴⁵ Ks. lisää Eckerön Posti- ja tullitalo, <https://www.kultur.ax/gastbostaeder>

⁴⁶ Ks. lisää Kemijärven taiteilijaresidenssi, <https://www.kemijarvi-artresidence.fi/>

⁴⁷ Ks. lisää The Åland Archipelago Guest Artist Residence, <https://kokarkultur.wordpress.com/>

⁴⁸ Ks. lisää Artica Svalbard Residency, <https://articasvalbard.no/artica-residency-programme/>

⁴⁹ Ks. lisää taidekeskus Rupert, <https://rupert.lt/>

paikallinen taidekenttä kytketään vahvasti mukaan. Rubertin ohjelmaa sisältyy julkista toimintaa, kuten näyttelyitä ja erilaisia yleisötilaisuuksia. Ohjelmaan sisältyy myös **post gradu -koulu**, joka on pääasiassa paikallisille osallistujille ("a para-academic and interdisciplinary educational platform"). Nykytaiteen museo Kiasmassa kuraattoreina työskentelevät Satu Oksanen ja Piia Oksanen vierailivat Rupertissa lokakuun 2020 ajan.

Syyskuussa 2019 käynnistyi Tallinnassa uuden taidekeskuksen **Kai Art Centerin**⁵⁰ toiminta vanhassa rakennuksessa, jota on käytetty sukellusveneiden rakentamiseen. Nyt rakennuksessa sijaitsee muun muassa residenssihuoneisto, jonne Kai Art Center valitsee vuosittain⁵¹ parikymmentä kansainvälistä **kuraattoria, taidearvostelijaa ja taiteilijaa** 2–4 viikon residenssijaksolle. Ensimmäiseen avoimeen hakuun Kai Art Center vastaanotti yli 300 hakemusta 60 maasta ja kuudesta maanosasta. Valintaraati muodostui kolmesta asiantuntijasta ja residenssin kuraattorista. Vuosina 2019–2020 **residenssin kuraattorina** toimii New Yorkissa sijaitsevan residenssikeskuksen ISCP International Studio & Curatorial Program ohjelmajohtaja **Kari Konte**⁵². Residenssiin valittiin muun muassa kuraattori, taiteilija ja queer-feministi Saara Hannus Suomesta. Keskuksen taustalla on **Estonian Contemporary Art Development Center**.

3.5. Residenssitoiminnan merkitys

Visuaalisiin taiteisiin suuntautuneiden taiteilijaresidenssien suuri määrä perustuu osittain residenssien vetäjien asiantuntemukseen ja kiinnostukseen, esimerkiksi taiteilijavetoisissa residensseissä. Toisaalta alan residenssejä saattaa olla paljon siksi, että varsinkaan nykytaiteeseen käytettävillä tiloilla ja työvälineillä ei ole tähän asti asetettu samanlaisia ammatillisia vaatimuksia kuin joillakin muilla taiteenaloilla.

Nykyisin taiteilijat suhtautuvat residenssiin yhä enemmän asiakaspalvelunäkökulman kautta eli residenssi nähdäänkin nyt **palveluorganisaationa**, jolta ostetaan palveluita. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että residenssejä on alettu tarkastelemaan niiden hyödyn perusteella. Pelkkä matkustaminen ja uusien paikkojen katseleminen ei riitä taiteilijalle, joten residenssitoimintaa ei enää pidetä ainoastaan kansainvälistymisen välineenä vaan enemmänkin **työvälineenä**. Residenssi on ammatillistunut ja varsinkin nuoremman polven taiteilijoiden CV on täytynyt residenssivierailuista. Residenssiin ei mennä enää oleskelemaan ja inspiroitumaan vaan residenssit tarjoavat taiteilijoille mahdollisuuden **luoda jotakin uutta**.

4. Esittävät taiteet

Luvussa keskitytään esittäville taiteille suunnattuun residenssitoimintaan. Teatteri-, tanssi- ja sirkustaide esitetään omina lukuinaan, vaikka juuri näillä taiteenaloilla hakeudutaan usein monialaisiin residensseihin. Tämä johtunee siitä, että monialaiset residenssit muodostavat nykyisin perustan toimintamallille, jossa residenssikeskus tekee yhteistuotantoja kansainvälisten festivaalien kanssa.

⁵⁰ Ks. lisää taidekeskus Kai Art Center, <https://kai.center/>

⁵¹ Ks. Kai Art Centerin residenssi-ohjelma, <https://kai.center/residentuur#residentuur>

⁵² Ks. lisää kuraattoriresidenssit, Konte K. (2020): Curatorial residencies: Saying yes to who or what turns up. <https://ludlow38.org/articles/curatorial-residencies-saying-yes-to-who-or-what-turns-up-2/>

4.1. Teatteritaide

Teatterin tiedotuskeskus TINFO esittelee kotisivullaan residenssejä, joiden kanssa sillä on ollut pitkäjänteinen ja toimiva yhteistyö, joka pohjautuu yhteisiin päämääriin ja intresseihin (taulukko 1).⁵³ TINFO panostaa residenssikontakteihin keskeisessä Euroopassa.

Taulukko 1: TINFO:n yhteistyöresidenssejä

Nimi	Ajankohta	Kaupunki	Maa
BaseCamp Stockholm	http://www.intercult.se/eng/projects/basecamp	Tukholma	Ruotsi
Campsirago Residenza di Scarlattine Teatro	http://www.campsiragoresidenza.it/default.php	Colle Brianza	Italia
Centrale Fies	http://www.centralesies.it/eng/index.html	Dro	Italia
Esitystaiteen keskus	http://esitystaide.fi/toiminta/residenssihjelma	Helsinki	Suomi
Saaren kartano	http://www.koneensaatio.fi/saaren-kartano/esittely/	Mynämäki	Suomi
Kunstencentrum BUDA	http://www.budakortrijk.be/en/residenties/huidige-residenties	Kortrijk	Belgia
Mustarinda	http://www.mustarinda.fi	Hyrynsalmi	Suomi
PACT Zollverein	http://www.pact-zollverein.de/en/artists-centre	Essen	Saksa

Esimerkiksi Belgian Kortrijkissa vanhassa luostarissa toimiva **Kunstencentrum BUDA**⁵⁴ on kuratoitu residenssi, johon taiteilijat valitaan. BUDA:n toiminta on **tuotantopainotteista** ja siihen liittyy **sparrausnäkökulma** sekä mahdollisuus osallistua **yhteistuotantoihin**. Suomesta BUDA on tehnyt yhteistyötä muun muassa Teatteri Viiruksen kanssa ja NDXT-festivaalin kanssa.

TINFON kotisivulta residenssejä voi hakea joko nimen, kaupungin tai maan mukaan ja kunkin residenssin kotisivuun löytyy linkki. Tietoa on myös alan **residenssien hakumahdollisuuksista**, esimerkiksi elokuussa 2020 esiteltiin kolme hakua Saksaan, yksi Belgiaan ja yksi Japaniin. Sivustoa kannattaa seurata, sillä TINFO päivittää residenssejä koskevat tiedot aika ajoin.

Muita kiinnostavia teatterintekijöille suunnattuja residenssejä

- Haihatus (Joutsa), kontakti: Risto Puurunen
- Mustarinda (Hyrynsalmi), kontakti: Pauliina Leikas
- Bora Bora (Tanska), kontakti: Jesper de Neergaard
- Kanuti Gildi Saal (Viro), kontakti: Priid Raud
- Rosendal (Norja), kontakti: Per Ananiassen
- Vaba Lava Narva (Viro), kontakti: Mart Meius
- MĀ TELPA Artist Residency (Latvia), kontakti: Simona Orinska

Kotimaisista residensseistä kannattaa huomioida esimerkiksi **Haihatus**, joka on oma-peräinen kesäresidenssi Joutsassa sekä kirkkaalla eetoksella Hyrynsalmella toimiva

⁵³ Ks. lisää TINFO:n esittelemät residenssit, <https://www.tinfo.fi/fi/Residensseja>

⁵⁴ Ks. lisää Kunstencentrum BUDA, <http://www.budakortrijk.be/en/residenties/huidige-residenties>

Mustarinda. Trondheimissa toimiva **Rosendal** on puolestaan uusi residenssi, jonka toiminta kytkeytyy Teater Avantgarden -teatteriin, joka järjestää muun muassa Bastard-festivaalia. Kiinnostavia ovat myös **Norjan pohjoisrannikolla ja vuonoilla sijaitsevat pienet residenssit**, joissa korostuu luontoaspekti.

MĀ TELPA Artist Residency⁵⁵ on taiteellinen studiotila Riiassa, Latviassa. Vuosina 2018–2019 residenssi toteutti kahdeksan residenssijaksoa, joihin osallistui kaikkiaan 11 taiteilijaa seitsemästä maasta (Japani, Norja, Ranska, Ruotsi, Suomi, Tanska ja USA). Enintään kahden viikon residenssijaksoon osallistui 1–2 taiteilijaa per residenssijakso. Suomesta residenssissä ovat vierailleet mm. koreografi, taiteilija Maija Hirvanen ja ääni- ja esitystaiteilija Juha Valkeapää.⁵⁶ Residenssi toimii läheisessä yhteistyössä **Homo Novus Festivalin** kanssa ja sen toiminta rakentuu kumppanuuksille.⁵⁷

4.2. Tanssitaide

Tanssin tiedotuskeskus⁵⁸ kokoaa kotisivulleen tiedot ajankohtaisista residenssihausta sellaisiin residensseihin, jotka soveltuvat tanssitaiteelle. Suomessa melkein kaikilla **tanssin aluekeskuksilla** on residenssitoimintaa, vaikka niillä on siihen hyvin pienet tilat ja niukat resurssit. Residenssitoimintaa tehdään kuitenkin yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Esimerkiksi Läntisen tanssin aluekeskus (LTA) tekee residenssien osalta yhteistyötä **RaumArsin**⁵⁹ kanssa. Itä-Suomen tanssin aluekeskus (ITAK) tekee puolestaan yhteistyötä Kangasniemellä Etelä-Savossa perinnemaatilalla sijaitsevan **Kokko1721 taiteilijaresidenssin**⁶⁰ ja **Vanhan Kaivoksen residenssin**⁶¹ kanssa, joka on taiteilijoille ja tutkijoille suunnattu residenssi Outokummun vanhan kaivoksen alueella. Vanhan Kaivos soveltuu myös kuvataiteilijoille ja kirjailijoille. Pirkanmaan Tanssin Keskuksella (PTK) on kesäresidenssitoimintaa yhteistyössä Tampereen kaupungin kanssa **Haiharan taidekeskuksessa** ja **Liikelaiturilla**.⁶²

Pohjoisen tanssin keskuksen toimijoista **JoJo – Oulun Tanssin Keskus** ylläpitää omaa residenssiä Oulun keskustassa ja se on solminut residenssivaihto-ohjelman Luxemburgiin TROIS C-L teatteriin. Pohjoisen tanssin keskuksen toimijoista myös Kajaanissa toimivalla **Routa Companyllä** on residenssitoimintaa.⁶³ Työtilana toimii Routa Companyn kotinäyttämö ja vierailijoita varten on vuokrattu erillinen asunto. Uutta on Suomen tanssioppilaitosten ja Taideyliopiston valmistuville tai juuri valmistuneille tanssin ja koreografian ammattilaisille suunnattu **opiskelijaresidenssi**.

⁵⁵ Ks. lisää MĀ TELPA Artist Residency, <https://maatelpa.com/art-residency>

⁵⁶ Valkeapään & Hirvasen vierailun tarkoitus oli residenssin MĀ TELPA kotisivun mukaan seuraava: "Sharing/presentation/work in progress "Life As We Know It", organized by International Festival of Contemporary Theatre "HOMO NOVUS" (Riga, Latvia)."

⁵⁷ MĀ TELPA Artist Residencyn kumppaneita ovat Homo Novus Festival, IDEAGNŌSIS performance art group, Culture and Arts project NOASS, RISEBA University H2O6 Architecture and Media Centre, The Association of the Professional Dance Choreographers in Latvia, Association of Non-Governmental Organizations of Contemporary Culture, Republic of Miera Street, Latvian Dance Movement Therapy Association, Latvian Art Therapy Association, Latvian Drama Therapy Association and Latvian Music Therapy Association.

⁵⁸ Ks. lisää avoinna olevat residenssihaut, <https://www.danceinfo.fi/?s=residenssi>

⁵⁹ Ks. lisää RaumArs, <https://www.raumars.org/fi/residenssi/asunto>

⁶⁰ Ks. lisää Kokko1721, <http://www.kokko1721.eu>

⁶¹ Ks. lisää Vanha Kaivos, <https://oldmineresidency.fi>

⁶² Ks. lisää Liikelaituri, <https://www.pirkanmaantanssinkeskus.fi/kesaresidenssi-2021-haku/>

⁶³ Ks. lisää Routa Company, <http://routacompany.fi/taiteilijoille/residenssitoiminta/>

Sen avulla Routa Company pyrkii ”tutustumaan tanssin kentän tuoreisiin ammattilaisiin”.

Pohjanmaan Maalahden kunnassa sijaitseva **Malakta AiR**⁶⁴ tarjoaa niinkään residenssitoimintaa tanssille, vaikkakin eri taiteenalat ylittävä toiminta on sille erityisen tervetullutta. Myös Turussa sijaitsevassa **Barker-teatterissa**⁶⁵ on ollut aktiivista residenssitoimintaa tanssille, mutta toiminnan jatko on epävarmaa.

Kiinnostavia pohjoismaisia ja baltialaisia residenssejä tanssitaiteelle

Suomessa ei ole tanssikentällä sellaista residenssiä kuin esimerkiksi pohjoismaissa toimivat **Bora Bora Residency Centre**, **Dansarena Nord** ja **Konstnärnsämndens Internationella Dansprogram**. Nykyiset tanssitaiteeseen suuntautuneet kotimaiset residenssit soveltuvat yksittäisille taiteilijoille ja pienille ryhmille, mutta niillä ei ole juurikaan mahdollisuutta ottaa vastaan kansainvälisiä työryhmiä.

Bora Bora Residency Centre⁶⁶ on Tanskan Århusissa toimiva suuri ja merkittävä kansainvälinen residenssikeskus, joka osallistuu aktiivisesti erilaisiin **eurooppalaisiin verkostoihin**. Sen toimintaan sisältyy myös pohjoismainen residenssvaihto. Bora Boralle residenssi tarkoittaa **tuotantomallia**, jossa se tarjoaa tilan ja toimii osatuottajana. Residenssin kautta taiteilija voi herättää muiden kansainvälisten osatuottajien kiinnostuksen. Erityisesti Saksassa ja Benelux-maissa residenssien ja eri tuotantotalojen välillä on tiiviit verkostot. Bora Bora on sitoutunut kehittämään residenssitoimintaansa myös **eettisten kysymysten** pohjalta, joten kestävä kehitys on sille tärkeää. Suomesta residenssissä on vierailut muun muassa koreografi Sonya Lindfors.

Viime aikoina Pohjois-Norjan Hammerfestissa toimiva **Dansearena Nord**⁶⁷ on kulttuuripoliittisista syistä keskittynyt aiempaa enemmän paikallisiin taiteilijoihin toiminnassaan. Mutta se on edelleen kansainvälisesti kiinnostava toimija, jolla on jatkuvaa residenssitoimintaa. Sen toiminnan keskiössä ovat muun muassa **arktiset kysymykset, ilmastonmuutos ja kestävä kehitys**. Dansearena Nordilla on vahva tietoisuus aluperäisväestöstä ja heidän osuudestaan taide-elämässä. Paikallisella eetoksella ja ajan-kohtaisilla teemoilla, mutta pienillä resursseilla se on onnistunut luomaan kiinnostavia **kansainvälisiä yhteyksiä Kanadaan ja Australiaan**. Se osallistuu aktiivisesti myös Barentsin alueen yhteistyöhön ja Euroopan Unionin Pohjoisen ulottuvuuden ohjelmaan. Suomesta Dansearena Nordissa ovat vierailleet mm. JoJo – Oulun Tanssin Keskus ja Hiljaisuus-festivaali.

Ohjelma **”Konstnärnsämndens Internationella Dansprogram”**⁶⁸ takaa Ruotsissa ainutkertaisen residenssitarjonnan tanssitaiteelle. Konstnärnsämnden vastaa ohjelman puitteissa residenssitoiminnasta neljällä paikkakunnalla yhteistyössä paikallisen kumppanin kanssa: 1) **Göteborg; Danscentrum Väst**, 2) **Malmö; Danscentrum Syd**, 3) **Östersund; Estrad Norr** ja 4) **Tukholma; omat tanssistudiot**. Ohjelma rakentuu seuraavalla tavalla:

⁶⁴ Ks. lisää Malakta AiR, <https://www.malakta.fi/air/>

⁶⁵ Ks. lisää Barker-teatteri, <https://www.barkertheatre.fi/index.php/tanssitaiteen-residenssi>

⁶⁶ Ks. lisää Bora Bora Residency Centre, <https://bora-bora.dk/en/howtoapply/>

⁶⁷ Ks. lisää Dansearena Nord, <http://www.dansearenanord.no/artist-in-residence.html>

⁶⁸ Ks. lisää Konstnärnsämndens Internationella Dansprogram, https://www.konstnarsnamnden.se/Internationella_Dansprogrammet

”Residensen erbjuder en Sverige-baserad danskonstnär att bjuda in en internationell kollega för två veckors arbete i dansstudio. I residensstipendierna ingår personligt stipendium samt resa och boende. Den lokala värden bidrar med sitt nätverk och personella resurser för att danskonstnären ska få möjlighet att utveckla och fördjupa sitt konstnärskap.”⁶⁹

Konstnärnämnden jakaa myös residenssiapurahoja tanssitaiteilijoille New Yorkiin (**Movement Research**) ja Berliiniin (**Uferstudios für zeitgenössischen Tanz**):

”Konstnärnämndens internationella dansprogram samarbetar med konstnärliga plattformar utomlands där svenska danskonstnärer kan vistas en längre tid och fördjupa sitt arbete och få inblick i andra samhälleliga och konstnärliga kontexter.”⁷⁰

Viimeisenä esimerkkinä mainittakoon vielä **Söltumatu Tantsu Lava** (STL)⁷¹, joka on Viron Tallinnassa sijaitseva **residenssi- ja tuotantotalo**, jolla on pienimuotoista, mutta nimenomaan tanssille omistautunutta toimintaa. Söltumatu Tantsu Lava toimii Telliskiven luovan talouden keskittymässä ja se on aktiivinen **eurooppalaisissa yhteistyöverkostoissa**. Sen residenssitoimintaan sisältyy kolmenlaisia residenssejä:

- 1) Tutkimuspainotteinen residenssi tanssitaiteilijoille ja tutkijoille
- 2) House-taiteilijaresidenssi (2-vuotisjaksot, ei toiminnassa parhaillaan)
- 3) PREMIERE residenssi (ensimmäisen täyspitkän koreografian valmistamiseen)

4.3. Sirkustaide

Sirkuksen tiedotuskeskus julkaisee sivustollaan tietoa kotimaisten ja kansainvälisten residenssien hakumahdollisuuksista. Se on myös listannut yleisimmät suomalaisten sirkusryhmien kansainväliset residenssiyhteistyökumppanit.⁷² Suomessa on melko heikosti sirkustaiteelle soveltuvia residenssejä **taiteenalan erityistarpeiden** takia; muun muassa residenssitilan korkeuden ja ripustuksen osalta. **Hiljaisuus-residenssin** lisäksi **Saaren kartanon taiteilija- ja tutkijaresidenssin** ensisijaisesti tanssitaidetta varten tarjotut tilat soveltuvat sirkustaiteelle. Helsingissä Suvilahdessa toimiva **Cirko – Uuden sirkuksen keskus** vetää omaa residenssiohjelmaa, johon se valitsee⁷³ osallistujat 2–4 viikon mittaisiin tuotanto- ja tutkimusperiodeihin. Residenssivieraana oleva työryhmällä on mahdollisuus käyttää Cirkon salia varusteineen ja Cirko tarjoaa sille taiteellista, tuotannollista, teknistä ja viestinnällistä mentorointia.

Kittilän pienessä Kaukosen kylässä sijaitsevasta **Hiljaisuus-residenssistä**⁷⁴ vastaa organisaatio, jonka taustalla on **monitaiteinen kollektiivi** Taiteilijayhdistys Hiljaisuus ry. Pitkäjänteisesti kehitetyllä residenssillä on myös vastaava tuottaja ja taiteellisesta toiminnasta vastaava trio. Hiljaisuus-residenssi osallistaa paikallisia asukkaita seuraavan toiminta-ajatuksen pohjalta:

”Hiljaisuus-residenssi on esittäviin taiteisiin keskittyvä monitaiteinen ja kansainvälinen taiteilijaresidenssi. Hiljaisuus-residenssi ei rajaa mitään taiteenlajeja ulkopuolelleen,

⁶⁹ <https://www.konstnarsnamnden.se/default.aspx?id=23996>

⁷⁰ <https://www.konstnarsnamnden.se/default.aspx?id=19119>

⁷¹ Ks. lisää Söltumatu Tantsu Lava, <https://stl.ee/en/residences/>

⁷² Ks. lisää sirkuskumppanit, <https://sirkusinfo.fi/ammattilaisille/kansainvaliset-mahdollisuudet/>

⁷³ Ks. lisää Cirko-haku 2021–2022, <https://sirkusinfo.fi/2020/09/cirko-residenssihaku-2021-2022/>

⁷⁴ Ks. lisää Hiljaisuus-residenssi, <https://www.hiljaisuusfestivaali.fi/residenssi>

mutta tukee ensisijaisesti monitaiteista ja esittävän taiteen lajien rajapinnoilla liikkuvaa työskentelyä, nykysirkuksen projekteja sekä pohjoisten alueiden taiteilijoiden välistä yhteistyötä.”⁷⁵

Keskeinen osa toimintaa on Hiljaisuus-festivaali, jonka yhteydessä järjestetään oheisohjelmana **Artic Arts -seminaari**. Hiljaisuus-festivaali sai vuonna 2017 sirkustaiteen valtionpalkinnon⁷⁶ ja Hiljaisuus ry on yksi ensimmäisistä Taiteen edistämiskeskuksen (Taike) viisivuotisen kehittämisavustuksen saajista.

Kiinnostavia pohjoismaisia ja baltialaisia residenssejä sirkustaiteelle

Suomen niukan tarjonnan vastapainoksi sirkustaiteelle suunnattua residenssitoimintaa on enemmän tarjolla kansainvälisesti. Siksi kotimaisille sirkusryhmille olisi tärkeää päästä vierailemaan **ulkomaisissa residensseissä**, kuten esimerkiksi Arts Printing Housessa, Cirkör LABissa, Dynamossa ja Subtopiassa.

Arts Printing House⁷⁷ on Liettuan Vilnassa jo 1990-luvulta alkaen vanhassa painotalossa toiminut residenssi, tuotantotalo ja kulttuurikeskus. Liettuan tanssin tiedotuskeskus⁷⁸ toimii sen yhteydessä eräänlaisena tukiorganisaationa järjestäen muun muassa festivaalia nimeltä **New Baltic Dance** ja muuta promootioon liittyvää toimintaa. Arts Printing House vastaa myös **New Circus Weekend** -festivaalista. Vierailuteoksia esittävien festivaalien myötä Arts Printing House on sisällyttänyt myös tanssi- ja sirkuspainotteiset residenssit ohjelmaansa. Residenssitoiminta on suunnattu kansainvälisille vieraille, sillä missiona on kansallisen infrastruktuurin vahvistaminen tanssin ja sirkustaiteen alalla.

Ruotsin kansallissirkus **Cirkus Cirkör** on toiminut yli 25-vuotta ja sillä on vahva asema sirkustaiteen kentässä. Perustajajäsenensä Tilde Björforsin varaan rakennettu toiminta pohjautui pitkään ryhmän oman taiteellisen vision toteuttamiseen. Uuden strategian myötä toiminta on avautunut niin, että Cirkus Cirkör jakaa osaamistaan ja kokemuksiaan sekä tarjoaa työ- ja tuotantomahdollisuuksia nuorille sirkustaiteilijoille. **Cirkör LAB (Laboratoriet för Artistisk Briljans)**⁷⁹ tarjoaa puitteet **hautomotyyppiseen residenssiin**, sillä Cirkus Cirkörillä on ainoana pohjoismaisena toimijana puitteet useampaan teokseen vuodessa. Sirkuksella on oma ns. **Black Box -esitystila** ja **tuotantotiimi**, jolla on muun muassa kiertuetoiminnan ja markkinoinnin osaamista. Suur-Tukholmaan kuuluvan Norsborgin lähiössä sijaitsevaan residenssiin voi päästä avoimen haun tai Cirkus Cirkörin kutsun kautta. Cirkör LAB on tärkeä mahdollisuus myös suomalaisille taiteilijoille.

Vuonna 2017 vanhaan varastorakennukseen Tanskan Odensehen perustetulla **Dynamolla**⁸⁰ on ympärivuotista residenssitoimintaa, jonka avulla se mahdollistaa sirkustaiteilijoiden taiteellista työskentelyä ja kehittää alan yleisökasvatusta. Dynamo panostaa residenssitoiminnassaan **yhteistuotantohankkeisiin** pohjoismaisella ja kansainvälisellä tasolla. Muun muassa suomalainen Sirkus Polaris valmistaa parhaillaan ensiesitystään Dynamoon.

⁷⁵ <https://www.hiljaisuusfestivaali.fi/residenssi>

⁷⁶ Ks. Hiljaisuus-festivaalin valtionpalkinto, <https://www.taike.fi/fi/uutinen/-/news/1202038>

⁷⁷ Ks. lisää Arts Printing House, <http://www.menuspaustuve.lt>

⁷⁸ Ks. lisää Lithuanian Dance Information Centre, <http://dance.lt/new/en/home/>

⁷⁹ Ks. lisää Cirkör LAB, <https://cirkor.se>

⁸⁰ Ks. lisää Dynamo, <https://dynamoworkspace.dk>

Subtopia⁸¹ on taidekeskittymä Botkyrkan kunnassa sijaitsevassa Albyn lähiössä. Se sisältää muun muassa luovan talouden hautomon, elokuva- ja mediakylän sekä yli 2000 m² suuruisen **monikäyttöisen areenan**. Residenssitoiminnalla Subtopia haluaa tukea ja kehittää sirkustaidetta. Subtopia valitsee **esitysperiodeilleen** usein sellaisia toimijoita, jotka ovat vierailleet sen residenssissä. Se panostaa myös paikallisia asukkaita **osallistaan, yhteisölliseen** ohjelmaan. Subtopialla on seuraava visio:

”Subtopia – ett förutortsparadis och internationell mötesplats där kreatörer, entreprenörer och besökare ska känna sig hemma, förverkliga sina drömmar och göra världen lite bättre.”⁸²

4.4. Residenssitoiminnan merkitys

Suurin tarve residenssiin on kirjailijoilla ja kuvataiteilijoilla, jotka tekevät yksinään töitä. Teatteri, tanssi ja sirkus ovat jo sinänsä yhteisöllisiä taidemuotoja ja niiden tekemiseen on tietty tukiverkosto tuottajineen. Mutta residenssi on tärkeä myös esittäville taiteille, sillä tuotantoresidenssit toimivat nykyisin keskeisenä väylänä yhteistuotantoihin, joiden avulla suomalaista teatteria, sirkusta ja tanssia saadaan kehitettyä kansainvälisemmäksi. **Esittämissä taiteissa** residenssitoiminnan merkitys liittyy **tuotannon** lisäksi **esittämiseen, kiertuemahdollisuuksiin ja toimeentuloon**.

Residenssitoiminta on merkityksellinen osa esimerkiksi **sirkustaiteen ekosysteemiä**, koska sirkuksella on harvoin omia tiloja. Residenssijakson aikana sirkustaiteilija voi työstää teosta tarpeeksi pitkään, kokeilla tekniikkaa ja luoda verkostoja kiertämistä varten. Kiertäminen taas takaa teokselle pidemmän elinkaaren. Esimerkiksi Ranskassa on noin 20 sirkustaiteen alueverkostoa, joilla on eri tukimahdollisuudet paikallisesti; osa järjestää festivaaleja ja tapahtumia, osa ympärivuotista toimintaa. Työskentely yhden alueverkoston residenssissä voi poikia **esiintymis- ja työmahdollisuuksia** muissakin alueverkostoissa, koska ne tekevät tiiviisti yhteistyötä keskenään.

5. Kirjallisuus ja kääntäminen

Kirjallisuuteen ja kääntämiseen suuntaavat residenssit ovat usein sijainneet kirjallisessa ympäristössä, esimerkiksi kirjallisen tapahtuman tai kirjallisuus- ja kurssikeskuksen yhteydessä. Nykyisin kirjailijat ja kääntäjät pitävät kuitenkin myönteisenä asiana sitä, että residenssissä saattaa olla samaan aikaan edustettuna useita muitakin taiteenaloja tai että taide ja tiede yhdistyvät residenssin toiminnassa.

5.1. Kirjallisuus

Nuoren Voiman Liitto ylläpitää Sysmässä taiteilijaresidenssiä nimeltä **Villa Sarkia**.⁸³ Paikkaa on kiitelty hieman **syrjäisestä sijainnista ja luonnonrauhasta**. Residenssivieras ei ole aivan yksin, sillä Villa Sarkiassa voi työskennellä kolmekin kirjailijaa samaan aikaan. Nuoren Voiman Liitolla ei ole työntekijää residenssissä, mutta paikallinen kirjastonjohtaja auttaa tarvittaessa kirjailijoita käytännön asioissa ja järjestää heille ohjelmaa residenssivierailun aikana.

⁸¹ Ks. lisää Subtopia, <https://www.subtopia.se>

⁸² (s. 5) Upplev Botkyrka AB. (2020): Årsredovisning 2019. Upplev Botkyrka!
<https://www.subtopia.se/wp-content/uploads/2020/04/UBAB-2019-WEBB.pdf>

⁸³ Ks. lisää Villa Sarkia, <https://nuorenovoimanliitto.fi/residenssi/> / <https://villasarkia.wordpress.com/>

Sysmä profiloituu **Kirjakylänä**⁸⁴ ja **Sysmän kunta** omistaa Nuoren Voiman Liiton residenssinä käyttämän kiinteistön vastaten sen juoksevista kuluista (noin 20 000 €/vuosi). Nuoren Voiman Liitto ei maksa kiinteistöstä vuokraa, mutta se hoitaa tarvittavat pienet hankinnat, kuten esimerkiksi matot ja keittiötarvikkeet. Nuoren Voiman Liitto sai paikan käyttöönsä vuonna 2010 yksityisen aloitteen ansiosta.

Kirjailijat, kääntäjät ja työryhmät voivat hakea residenssiin 1–3 kuukauden jaksolle. Suuren kysynnän takia residenssi myönnetään yleensä vain yhdeksi kuukaudeksi, joskus ainoastaan kahdeksi viikoksi. **Tekstipohjainen residenssi** on kirjoittamiseen ja **kaikki kirjoittamisen lajit** voivat sisältyä residenssitoiminnan piiriin. Valinnassa suositaan uran alkuvaiheessa olevia alle 40-vuotiaita hakijoita. Kansallisuudella tai äidinkielellä ei ole väliä eikä hakijalta vaadita julkaistua teosta, mikä mahdollistaa **esikoisteoksen kirjoittamisen** residenssissä.

Residenssivieraalta ei peritä vuokraa tai muitakaan maksuja, mutta hänelle ei myöskään myönnetä matkatukea tai muuta apurahaa. Hakuehtoihin kuuluu, että residenssivieras **sitoutuu esiintymään** residenssijakson aikana paikallisella koululla, kirjastossa tai muussa paikallisessa tilaisuudessa.

Aiemmin Nuoren Voiman Liitto sai jonkin aikaa tukea Taiteen edistämiskeskukselta residenssitoimintaansa varten, mutta nykyisin se hoituu muun toiminnan ohessa **otona ja vapaaehtoistyön** avulla. Vuosittainen rahoitustarve olisi ”kymppitonneja”, jolloin residenssitoimintaan pystyisi palkkaamaan puolipäiväisen henkilön. Nuoren Voiman Liitolla ei ole resursseja viestintään ruotsiksi, mikä näkyy ruotsiksi kirjoittavien kirjailijoiden harvalukuisuutena residenssissä. Nuoren Voiman Liitto on osallistunut myös pohjoismaiseen residenssiverkostoon, joka sai tukea Nordisk kulturkontaktilta.

Muita kirjallisuuteen ja kääntämiseen soveltuvia residenssejä

Monialaisista taiteilijaresidensseistä muun muassa **Saaren kartanon taiteilija- ja tutkijaresidenssi**, **Mustarinda** ja **Loviisan vierasateljee** ovat keskeisiä myös kirjallisuuden näkökulmasta. Yli 25 vuotta toiminut Loviisan vierasateljee⁸⁵ tulee päättämään toimintansa vuoden 2021 lopussa, kun Loviisan kaupunki supistaa avustustaan (vähennys 10 000 €/vuosi). Lähes 150 taiteilijaa on tähän mennessä työskennellyt vierasateljeessa seuraavien alojen parissa: kirjallisuus, kuvataide, musiikki ja äänitaide, esittävät taiteet, muotoilu, tutkimus, käsityö, taidejournalismi, arkkitehtuuri, keramiikka, mediataide, kuratointi sekä taiteiden ja tieteiden välinen tutkimusyhteistyö. Vierasateljeen taiteilijavalinnat ovat painottuneet balttialaisiin ja pohjoismaisiin hakijoihin, mutta residenssissä on vierailut taiteilijoita myös muualta.

Taiteilijaresidenssien lisäksi löytyy kirjailijakoteja ja -taloja, jotka tarjoavat majoitusta kirjailijoille. Muun muassa kirjailijatalo **Villa Kivi**⁸⁶ tarjoaa Helsingissä vieraileville kirjailijoille lyhytaikaista majoitusta (1–2 yötä) kun taas Jyväskylässä sijaitseva **Keski-Suomen Kirjailijatalo**⁸⁷ soveltuu sekä majoitus- että työhuonekäyttöön (enintään 6 kk:n jaksot). Finlands svenska författareförening omistaa kirjailijakodin Loviisassa (**Villa Biaudet**) niin, että se tarjoaa yhdelle kirjailijalle ilmaisen majoituksen siinä kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

⁸⁴ Ks. lisää Sysmä Kirjakylänä, <https://www.sysma.fi/sysman-kirjakyla>

⁸⁵ Ks. lisää Loviisan vierasateljeen toiminta, <https://www.lovart.fi/>

⁸⁶ Ks. lisää Villa Kiven majoitus, <http://villakivi.com/villa-kivi-3/taiteilijaresidenssi/>

⁸⁷ Ks. lisää Keski-Suomen Kirjailijatalo, <http://www.kirjailijatalo.org/main-page/kirjailijatalo/>

Taiteilijaresidenssien osalta Finlands svenska författareförening tekee yhteistyötä muun muassa Roomassa toimivan **Circolo Skandinavon** kanssa.

Väinö Tannerin säätiö myöntää apurahoja Italiassa Rooman liepeillä sijaitsevaan **Mazzano Romano -ateljeeasuntoon**⁸⁸ kirjailijoille, kääntäjille, käsikirjoittajille, kuvataiteilijoille ja taidekäsityöläisille. Muihin kirjallisuudelle suunnattuihin residensseihin voi tutustua esimerkiksi **Suomen kirjailijaliiton kotisivun**⁸⁹ kautta. Kirjailijaliitto luokittelee tiedot seuraavien otsakkeiden mukaan: kirjailijaliiton residenssit, muiden toimijoiden residenssejä Suomessa, muiden toimijoiden residenssejä ulkomailla, kirjailijaliiton työhuoneet, kirjailijaliiton lomamökit ja kirjailijaliiton kirjailijakodit sekä Taiteilijatalo Ars Longa.

5.2. Kääntäminen

Kirjallisuuden vientikeskus FILI tukee oman residenssiohjelman⁹⁰ avulla ulkomailla asuvien ammattilaisten käännöstyöskentelyä järjestämällä Helsingissä vuosittain kääntäjäresidenssin Naisasialiitto Unioni ry:n omistamassa **Villa Salinissa**⁹¹. FILI valitsee hakuilmoituksessa ilmoittamiensa kriteerien mukaan kolmen viikon pituiseen residenssijaksoon enintään 5–6 kääntäjää, joille se myöntää pienen stipendin sekä korvaa matkojen ja osan matkakustannuksista niin, että korvaus on skaalattu matkaetäisyyden mukaan kolmeen eri tukisummaan. Residenssivieraat kääntävät kirjallisuutta suomesta, suomenruotsista tai saamesta omalle äidinkielelleen.

Residenssiin tuleville kääntäjille FILI järjestää aloitustilaisuuden ja Lukupiirin sekä seminaarin, mihin kutsutaan vieraaksi myös **Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton** (SKTL) jäsenet. Välillä FILI on järjestänyt seminaarin yhteistyössä **Nordic Editors and Translators** -yhdistyksen (NEAT) kanssa. FILI:n toimesta kääntäjille on myös järjestetty kulttuuriohjelmaa, kuten esimerkiksi tutustuminen Oodiin ja opastettuja kaupunkikiertoja. FILI ei ole juurikaan panostanut alumnitoimintaan, mutta residenssivieraista löytyy profiili ja ajantasainen ansioluettelo **Kääntöpiirissä**.⁹²

Muita residenssejä kääntäjille

- Kirjan talo (Turku), kontakti: Petri Tähtinen
- Saaren kartano (Mynämäki), kontakti: Leena Kela
- Östersjöns författar- och översättarcentrum (Ruotsi), kontakti: Lena O. Pasternak
- Käsmu loomemaja (Viro), kontakti: Ingrid Velbaum-Staub
- Ventspils House (Latvia), kontakti: Andra Konste
- Casa Pantrovà (Sveitsi), kontakti: SONART – Musikschaaffende Schweiz

5.3. Residenssitoiminnan merkitys

Residensseillä on iso merkitys kirjailijan ja kääntäjän työlle, muun muassa Nuoren Voiman Liiton residenssiin Sysmässä on enemmän kysyntää kuin mitä on paikkoja.

⁸⁸ Ks. lisää haku Mazzano Romanon ateljeeasuntoon, <http://www.vainotannerinsaatio.fi>

⁸⁹ Ks. lisää kirjallisuuteen suunnatut residenssit, <https://kirjailijaliitto.fi/kirjailijalle/residenssit/>

⁹⁰ Ks. lisää FILI:n kääntäjäresidenssi, <https://fili.fi/kaantajille/kaantajaresidenssi/>

⁹¹ Ks. lisää Villa Salin, <http://www.naisunioni.fi/portfolio-item/villa-salin-2/>

⁹² Ks. lisää Suomen kirjallisuuden kääntäjien verkkoyhteisö Kääntöpiiri, <https://kaantopiiri.fi/>

Kirjailijoiden mukaan residenssiin tullaan, koska se tarjoaa mahdollisuuden irtautua arjesta; ajan ja paikan kirjoittamiseen. Kääntäjille taas keskeistä on yhteisöllisyys, kokemusten vaihto ja verkostojen luominen muun muassa kustantajiin ja agentteihin. Residenssissä kääntäjille tarjoutuu mahdollisuus jakaa ammatillisia kysymyksiä kollegiaalisesti. Kielikyky ja paikalliseen kulttuuriin tutustuminen ovat myös tärkeä osa residenssin antia.

6. Musiikki ja äänitaide

Musiikin ja äänitaiteen osalta taiteilijaresidenssi tarjoaa ajan ja paikan taiteellisen kehittymiseen. Vuonna 2006 Suomessa toimi yksi säveltämiseen tarkoitettu residenssi, joka oli Teoston ja Suomalaisen musiikin tiedotuskeskus FIMIC:in ylläpitämä. Lisäksi toimi yksi blues- ja jazz-artistille suunnattu kansainvälinen residenssi, Viitasaarella sijaitseva Miekkaniemi.⁹⁴ Nykyisin tilanne on aivan toinen.

6.1. Suomen Muusikkojen Liiton residenssit

<https://www.muusikkojenliitto.fi/palvelut-ja-edut/taiteilijaresidenssit/>

Suomen Muusikkojen Liitto ry. aloitti residenssitoimintansa 2010-luvun alussa halutesaan tarjota lyhytkestoisia residenssejä esittäville taiteilijoille. Liitto perusti **residenssit Lontooseen (Fullham), Berliiniin (Kreutzberg) ja Raaseporiin (Villa Vikan, Tammisaari)** ja loi niille konseptin, joka pohjaa kansainvälisten vaikutteiden saamiseen, harjoitteluun, ohjelmiston kokoamiseen, verkostoitumiseen, promootioon ja muuhun työskentelyyn. Residensseissä on flyygeli ja laadukas tekninen varustelu.

Muusikkojen liitolla on **selkeät hakusäännöt** residenssitoimintaansa varten. Se myöntää residenssit jäsenistönsä (ja heidän perheidensä) käyttöön viikkokohtaisten arvontojen kautta puolivuositain. Arvontaan voi osallistua, jos jäsenyys on kestänyt vähintään kuusi kuukautta hakuajankohtaan mennessä ja jäsenmaksut ovat kunnossa. Residenssivierailu Raaseporissa sijaitsevassa residenssissä ei vaikuta Lontoossa ja Berliinissä sijaitsevien residenssien hakemiseen (ja toisinpäin). Muusikkojen liitto myöntää residenssien vapaat ”äkkilähtöviikot” hakemisjärjestyksessä hieman tavanomaista edullisemmin.

Residenssit ovat **omakustanteisia** eikä Muusikkojen liitolla ole tarkoitus tehdä niillä voittoa vaan residenssitoiminnan tulee alkuinvestointien jälkeen kattaa itse itsensä. Liiton **jäsenpalveluista** nimenomaan juuri residenssitoiminta kerää parhaat pisteet eri arvioinneissa. Residenssien suuren kysynnän ja myönteisen palautteen siivittämänä Muusikkojen liitto harkitsee **residenssin perustamista mahdollisesti Espanjaan tai Yhdysvaltoihin, Los Angelesiin.** Nykyisillä residensseillä on lähemmäs 100 %:in käyttöaste, mutta kysyntä on melkein kolminkertainen.

Musiikin edistämissätiön (MES) residenssirahasto omistaa residenssinä toimivat kiinteistöt Lontoossa⁹⁵ (noin 150 m², 10 hengelle) ja Raaseporissa⁹⁶ (Villa Vikanin

⁹⁴ (s. 37) Heinämaa R. (2006): De fyra modulernas modell. Ett nytt nordiskt mobilitets- och residensprogram. TemaNord 2006:516. Nordiska ministerrådet. <http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A701746&dswid=-784>

⁹⁵ Ks. lisää Lontoon residenssi muusikoille, <https://www.muusikkojenliitto.fi/palvelut-ja-edut/taiteilijaresidenssit/lontoon-residenssi/>

⁹⁶ Ks. lisää Villa Vikan muusikoille, <https://www.muusikkojenliitto.fi/palvelut-ja-edut/taiteilijaresidenssit/villa-vikan/>

vanha huvilamiljöö käsittää päärakennuksen 8 hengelle ja kaksi hirsimökkiä neljälle hengelle). Säätiö on kustantanut kiinteistöjen remontoinnin **Teoston ja Gramexin** tekemien lahjoitusten avulla. Suomen Muusikkojen Liiton lisäksi Villa Vikanin vuokrauksesta vastaavat **Suomen Musiikintekijät ry.** ja **Suomen Säveltäjät ry.** Berliinissä⁹⁷ sijaitseva residenssin (noin 150 m², 7 hengelle) omistaa Esittävän Säveltaiteen Edistämissäätiö (ESES).

6.2. Muita musiikille ja äänitaiteelle suunnattuja residenssejä

Hailuodossa sijaitseva **Kulttuuritalo Päiväkodin residenssi** tarjoaa muusikoiden ja musiikintekijöiden käyttöön äänitysstudion. Kolkontaipaleen vanha kyläkoulu **Villa Ilokivi** toimii nykyisin myös muusikoiden residenssinä ja vanhoja luokkatiloja voi käyttää esimerkiksi konserttitoimintaan. **Tohmajärven taiteilijaresidenssi** toimii vanhassa koulussa, joka on talvisin paikallisen musiikkiopiston käytössä. **Saaren kartanon taiteilija- ja tutkijaresidenssi** nousee monialaisista residensseistä esiin keskeisenä toimijana myös musiikin ja äänitaiteen osalta.

6.3. Residenssitoiminnan merkitys

Suomen Muusikkojen Liiton puheenjohtaja Ahti Vanttinen on tiivistänyt näin residenssitoiminnan merkityksen erityisesti esittäville säveltaiteelle:

- ”Verkostoituminen residenssimaissa/kaupungeissa helpottuu taiteilijoille.
- Residensseistä on apua keikkojen ja vientiponnistusten järjestämisessä residenssimaissa/kaupungeissa.
- Virikkeiden ja vaikutteiden saaminen omalle taiteelliselle työlle on selvästi tärkeässä roolissa etenkin suurkaupungeissa sijaitsevilla residensseillä.
- Residenssejä on käytetty projektien ja kokoonpanojen harjoitteluun ja työstämiseen, irti normiymyröistä.
- Residenssit tarjoavat myös mahdollisuuden rentoutua ja viettää vapaa-aikaa työskentelyn ohessa mielekkäästi.
- Vieraskirjoista on residensseissä muodostunut taiteilijayhteisön tietopankki siitä, mitkä ovat kiinnostavia klubeja ja konserttipaikkoja ym. kohteita residenssikaupungeissa.
- Yleisellä tasolla ulkomaanresidensseissä oleskelu on mahdollistanut monelle taiteilijalle suomalaisen todellisuuden suhteuttamisen tai vertaamisen olosuhteisiin ja tilanteeseen residenssimaissa – tällä voi ajatella olevan merkitystä kansainvälistymisen kynnyksen alentamisessa.”

7. Suomalaisten säätiöiden ja rahastojen residenssitoiminta

Suomalaisilla säätiöillä ja rahastoilla on merkittävä rooli residenssitoiminnassa. Osa säätiöistä ja rahastoista ylläpitää omaa taiteilijaresidenssiä kun taas osa toteuttaa omaa residenssiohjelmaa yhteistyössä usean kumppanin kanssa. Residenssitoiminnan avulla halutaan vahvistaa kotimaisten taiteilijoiden ja muiden taidekentän ammattilaisten mahdollisuuksia toimia kansainvälisellä taidekentällä. Usein säätiöiden ja rahastojen residenssitoiminnan lähtölaukauksena voi toimia lahjoituksena saatu kiinteistö, johon käynnistettävällä residenssitoiminnalla voi olla myös alueellista vaikuttavuutta, esimerkiksi yhteisötaideprojektien ja muiden osallistavien hankkeiden kautta.

⁹⁷ Ks. lisää Berliinin residenssi muusikoille, <https://www.muusikkojenliitto.fi/palvelut-ja-edut/taiteilijaresidenssit/berliinin-residenssi/>

7.1. Suomalaisen taidesäätiöiden residenssitoiminta

Suomalaisen taidesäätiöiden yhdistyksen⁹⁸ jäsenistä ainoastaan Gösta Serlachiuksen taidesäätiöllä ja **Stiftelsen Pro Artibus**ella (ks. sivut 31–34) on residenssitoimintaa.

Gösta Serlachiuksen taidesäätiön ja **Mäntän kuvataideviikkojen** vuonna 2015 perustama **Serlachius-residenssi**⁹⁹ on suunnattu erityisesti kuvataiteilijoille, mutta residenssi on monialainen. Residenssin työskentelytilat ja erillinen asunto sijaitsevat Serlachius-museon pihapiirissä.

7.2. Muiden suomalaisten säätiöiden ja rahastojen residenssitoiminta

Saastamoisen säätiö ylläpitää Helsingissä omaa taiteilijaresidenssiä. Lisäksi se on perustanut Taideyliopiston Kuvataideakatemiaa kanssa **alumni-residenssi-ohjelman**, joka on suunnattu maisterien jatko-opintoihin.¹⁰⁰ Ohjelman residenssikumppaneita ovat **Jan van Eyck Academie** Maastrichtissa (residenssijakso 12 kk./säätiön tuki residenssivieraalle 57 700 €), **ISCP – International Studio & Curatorial Program** New Yorkissa (6 kk./36 000 €), **LIFT Liaison of Independent Filmmakers of Toronto** (12 vkoa/9 300 €) ja **SPACE** Lontoossa (3 kk./12 000 €).¹⁰¹ Vuosittain valitaan yksi hakija residenssiä kohden. Saastamoisen säätiöllä on valmius tukea vuosittain myös yhtä Kuvataideakatemiasta valmistunutta hakijaa, jos hänet valitaan Amsterdamissa sijaitsevan **Rijksakademie van Beldeende Kunstenin** residenssiin.

Saastamoisen säätiö toteuttaa yhdessä Taideyliopiston Kuvataideakatemiaa ja HIAP:in (Helsinki International Artist Programme) kanssa lisäksi ohjelmaa nimeltä **Resident Fellow**. Suomenlinnassa sijaitseva residenssi on suunnattu ulkomaisille kuvataiteilijoille ja taidekirjoittajille niin, että "tavoitteena on mahdollistaa taiteeseen ja yhteiskuntaan liittyvää kokeilua, reflektointia ja diskurssia".¹⁰²

Saastamoisen säätiö ja **Koneen Säätiö** (ks. sivut 5–6 residenssitoiminta Saaren kartanossa) rahoittavat yhdessä Perpetuum Mobile ry:n kuratoimaa ja koordinoimaa turvaresidenssitoimintaa. Hanke **"Artists at Risk (AR) – Safe Haven Helsinki"** saa rahoitusta myös Helsingin kaupungilta, joka on jäsen ICORN-verkostossa.¹⁰³ Koneen Säätiö on myöntänyt 3-vuotisen rahoituksen (330 000 €) Perpetuum Mobilelle **visuaalisen kulttuurin Artist at Risk -turvaresidenssi-ohjelmasta ja -keskuksesta**.¹⁰⁴ Saaren kartanossa työskentelee vuosittain yksi AR-taiteilija (2 kk.),¹⁰⁵ jolle Saastamoisen säätiö kustantaa työskentelyjakson Helsingissä (1 kk.) ja tuotantomäärärahan (3 kk.). Perpetuum Mobile rakentaa

⁹⁸ Vuonna 2006 perustettuun Suomalaisen taidesäätiöiden yhdistykseen kuuluvat Alfred Kordelinin säätiö, Fortumin Taidesäätiö, Gösta Serlachiuksen taidesäätiö, OP Ryhmän Taidesäätiö, Pro Artibus -säätiö, Signe ja Ane Gyllenbergin säätiö, Taidesäätiö Merita, UPM- Kymmenen Kulttuurisäätiö ja Åbo Akademin säätiö. <https://taidesaatiot.fi/>

⁹⁹ Ks. lisää Serlachius-residenssi, <https://serlachiusresidency.fi/>

¹⁰⁰ Ks. lisää alumni-residenssi-ohjelma, <https://www.uniarts.fi/ohjeet/hae-kuvataideakatemia-alumni-residensseihin/>

¹⁰¹ Ks. lisää Saastamoisen säätiö, <https://saastamoinenfoundation.fi/residenssit-ulkomailla/>

¹⁰² <https://saastamoinenfoundation.fi/articles/residenssit-suomessa-2/>

¹⁰³ "The International Cities of Refuge Network (ICORN) is an independent organization of cities and regions offering shelter to writers and artists at risk, advancing freedom of expression, defending democratic values and promoting international solidarity." <https://www.icorn.org/about-icorn>

¹⁰⁴ Koneen Säätiön avustus AR-toimintaan, <https://koneensaatio.fi/apurahat/tuetut/>

¹⁰⁵ Saaren kartanon AR-toiminta, <https://koneensaatio.fi/saaren-kartano-liittyi-ar-turvaresidenssiverkostoon/>

parhaillaan Luova Eurooppa -rahoituksen turvin **AR-verkostoa**¹⁰⁶ seuraaviin kaupunkeihin: Barcelona, Rooma, Karlsruhe, Berliini, Sofia ja Bergen.

Koneen Säätiö tukee myös Hyytiälän metsäasemalla vuodesta 2013 alkaen toiminutta **Ilmastopyörre-residenssiä**¹⁰⁷, jossa taiteilijat ja tutkijat työskentelevät tasavertaisina yhteisellä tutkimusasemalla. Taiteilijaresidenssin tavoite on kunnianhimoinen:

”Ilmastopyörre on poikkitieteellinen ja -taiteellinen hanke, jonka tavoitteena on lisätä ihmisten tietämystä ilmaston ja metsien välisestä vuorovaikutuksesta ja pohjoisten havumetsien vaikutuksesta ilmastomuutokseen.”¹⁰⁸

Majaoja-säätiö tukee taiteilijoita tai muita kulttuurin alalla työskenteleviä tarjoamalla käyttöön Helsingin keskustassa **asunnon lyhytaikaista työskentelyä varten**.¹⁰⁹ Residenssiaika voi vaihdella yhdestä yöstä yhteen kuukauteen. Asuntoon on jatkuva haku. **Kansan Sivistysrahasto** ylläpitää Savonlinnassa kirjailijaresidenssiä nimeltä **Ruusintorppa**, joka on käytössä kesäisin.¹¹⁰ Se on saanut kiinteistön lahjoituksena. **Väinö Tannerin säätiö**¹¹¹ ylläpitää Italiassa, Rooman liepeillä kirjailijakotia nimeltä **Mazzano Romano**, joka on tarkoitettu kirjailijoille, runoilijoille ja kääntäjille. Paikka sisältää myös kaksi ateljeeasuntoa kuvataiteilijoille ja taidekäsityöläisille. Mazzano Romanon residenssivieraat tulevat Suomesta ja Virosta. **WSOY:n kirjallisuussäätiö**¹¹² ylläpitää Sammatissa lahjoituksena saamaansa Eeva Joenpellon kirjailijakotia, joka toimii Joenpellon toiveen mukaisesti ”pitkää proosaa kirjoittavan kirjailijan” residenssinä (3-vuotiset residenssijaksot). Säätiöllä on residenssi kirjailijoille ja kääntäjille myös **Edinburg-hissa**. Svenska litteratursällskapet omistaa Porvoossa sijaitsevan **Runoilijakodin (Diktarhemmet i Borgå)**, jonka ansioitunut kirjailija voi saada maksutta pidempiaikaiseen käyttöön. Se omistaa myös Vöyrissä sijaitsevan kirjailijaresidenssin **Abrams (Författargården Abrams)**, joka voi olla maksutta yhden kirjailijan käytössä kolme vuotta kerrallaan. **Turun Yliopistosäätiö**¹¹³ jakaa tutkijahuonestipendejä **Granö-keskukseen** Viron Tarttoon.

Suomen Kulttuurirahaston (SKR)¹¹⁴ residenssiohjelmassa on yhdeksän residenssiä kahdeksassa eri maassa. SKR myöntää kolmen kuukauden apurahoja (7 000 €/hlö) seuraaviin residensseihin, joista osaan ei ole hakua ensi vuodelle:

- kuvataiteilijoille **AIT** ja **Tokyo Arts and Space Residency** (Tokio, Japani), **Artspace** (Sydney, Australia), **SeMa Nanji** (Soul, Etelä-Korea), **Triangle** (New York, Yhdysvallat)
- kuvataiteilijoille ja kuraattoreille **Capacete** (Rio de Janeiro, Brasilia)
- kirjailijoille **Filba** (Buenos Aires, Argentiina)
- tanssi-, esitys- tai teatteritaiteen ryhmille **Santarcangelo dei Teatri** (Italia)
- taiteilijoille **Institute for Provocation** (Peking, Kiina)

Svenska kulturfonden (SKF) on **Pro Artibus -säätiön** ja sen residenssitoiminnan päärahoittaja. Se on pitkään tukenut myös **Loviisan vierasateljeen** toimintaa.

¹⁰⁶ Ks. lisää Artist-at-Risk -turvaresidenssitoiminta, <https://artistsatrisk.org/?lang=en>

¹⁰⁷ Ks. lisää Ilmastopyörre-residenssi, <http://climatewhirl.fi/taiteilijaresidenssi> ¹⁰⁸ Ibid.

¹⁰⁹ Ks. lisää Majaoja-säätiö, <https://majaoja-saatio.fi/residenssi/>

¹¹⁰ Ks. lisää Ruusintorppa, <https://www.sivistysrahasto.fi/ruusintorppa/>

¹¹¹ Ks. lisää Väinö Tannerin säätiö, <http://www.vainotannerinsaatio.fi/index.php?k=224314>

¹¹² Ks. lisää WSOY:n kirjallisuussäätiö, <https://www.wsoy-kirjallisuussaatio.fi/>

¹¹³ Ks. lisää Turun Yliopistosäätiö, <https://www.yliopistosaatio.fi/kulttuurikohteet/grano-keskusvilla-tammekann/>

¹¹⁴ Ks. lisää Suomen Kulttuurirahasto, <https://skr.fi/apurahat/elokuun-haku/residenssiapuraha>

Rahasto¹¹⁵ myöntää vuosittain yhden apurahan ruotsinkieliselle visuaalisten taiteiden, kirjallisuuden tai näyttämötaiteen ammattilaiselle vierailuun Ranskassa (**Grez-sur-Loing**) ja neljä apuraha ruotsinkielisille kirjailijoille, taiteilijoille (ei visuaaliset taiteet), toimittajille, pedagogeille tai tutkijoille Venäjälle (**Pietari**). Apuraha Grez- sur-Loingiin kattaa ilmaisen asumisen Carl Larsson-huoneistossa ja ateljeen Hôtel Cheillonissa (6 kk.) ja siihen kuuluu 12 000 € työskentelyapuraha. Apuraha Pietariin kattaa ilmaisen asumisen paikallisen Suomi-talon huoneistossa (3 kk.) ja siihen kuuluu 6 000 € työskentelyapuraha.

Uusi toimija residenssikäntällä on **Greta ja William Lehtisen Säätio**, joka avasi keväällä 2020 **taiteilijaresidenssin**¹¹⁶ **Katajanokalle Helsinkiin**. Huoneistossa on asunut tai työskennellyt kuuluisia taiteilijoita, kuten Tove Jansson ja Hugo Simberg. Paikkaan voi majoittua kerrallaan kolme asukasta ja oman makuuhuoneen lisäksi käytössä on yhteistiloja. Residenssissä ei ole ateljeetäyttöisiä työskentelytiloja. Säätio edellyttää hakijoilta "taiteiden kandidaatin tutkintoa tai vastaavantasoisista koulutusta muotoilun, kuvataiteiden, musiikin tai arkkitehtuurin alan akreditoitusta taidekoulutusta". Jakson kesto on yleensä 3–9 kuukautta. Residenssivieraat maksavat kuukausivuokran, vuokratakuun ja kotivakuutuksen. Säätion kotisivulla ei ole tietoa siitä, ketkä on valittu residenssiin.

8. Uusia residenssiavauksia ja -hankkeita

Tässä luvussa esitellään kaikkiaan 11 uutta residenssiavausta ja -hanketta. Osa niistä on vasta suunnitteluasteella ja ideatasolla, mutta osaa on jo alettu toteuttaa niin, että ensimmäiset residenssivierailut ovat ajankohtaisia. Uusista residenssiavauksista osa on taiteenaloja kohtaisia, osassa tehdään sektorienvälistä yhteistyötä. Lukuun poimitut esimerkit osoittavat parhaillaan kehkeytymässä olevan residenssikäntän kirjjon.

8.1. Sverigefinska kulturambassaden

Suomen Kulttuurirahaston Pohjois-Pohjanmaan rahasto valitsi vuonna 2019 hankkeen "Sverigefinska kulturambassaden" kärkihankkeeksi ja myönsi 40 000 € toiminnan käynnistämiseen. **Sverigefinska kulturambassaden** toimii **Oulussa** ja se "tarjoaa ruotsinsuomalaisille kulttuurialan ihmisille residenssivierailuja ja mahdollisuuden vahvistaa yhteyksiä Suomeen".¹¹⁷

Uusi toiminta on herättänyt paljon kiinnostusta **ruotsinsuomalaisten kulttuurialan toimijoiden** keskuudessa, mutta vierailujen sijaan ohjelmassa keskitytään parhaillaan koti- ja etäresidensseihin. Hakijalle voidaan myöntää 200–400 € korvaus kuluihin ja materiaaleihin 7–14 vuorokauden residenssiä varten. Apurahan saaja voi sopia työskentelevänsä etäresidenssissä joko yksin tai pienryhmässä, kunhan kyseessä on ruotsinsuomalaisuuteen liittyvä projekti. Hankkeen on ideoinut yksityishenkilö.

8.2. Jazz Finland Residency

Suomen Jazzliitto, Taideyliopiston Sibelius-Akatemian jazzmusiikin aineryhmä, UMO Helsinki Jazz Orchestra ja Suomen Muusikkojen Liitto aloittivat keväällä 2020

¹¹⁵ Ks. lisää Svenska kulturfonden, <https://www.kulturfonden.fi/alla-stipendier-bidrag/?omgong=38>.

¹¹⁶ Ks. lisää Greta ja William Lehtisen Säätion taiteilijaresidenssi, <https://gretajawilliamlehtinen.fi/taiteilijaresidenssi/>

¹¹⁷ <https://ambassaden.fi/>

uuden **kansainvälisen jazzalan residenssitoiminnan**¹¹⁸ Helsingissä. COVID- epidemian vuoksi ensimmäisen residenssivieraan tulo on siirretty vuodelle 2021. Residenssin muina yhteistyökumppaneina toimivat Music Finland, Jazzmuusikot ry ja HIAP Helsinki International Artist Programme. Residenssin perustajilla on selkeä näkemys residenssin toiminta-ajatuksesta:

”Residenssin kantavana ajatuksena on residenssitaiteilijan oman taiteellisen työskentelyn lisäksi juuri laaja verkottuminen alan suomalaisten toimijoiden kanssa. Residenssiohjelmaan kuuluu mestarikurssien pitäminen Sibelius- Akatemian jazzmusiikin aineryhmässä sekä esiintyminen yhdessä UMO Helsinki Jazz Orchestran kanssa. Residenssin konseptina on, että lisäksi kaikki ammattijazzmuusikot voivat ehdottaa yhteistyötä residenssiartistille.”¹¹⁹

Jazz Finland Residency tulee toimimaan kansainvälisenä taiteilijaresidenssinä, jonne kutsutaan **vuosittain kaksi muusikkoa, säveltäjää tai kapellimestaria** 1–2 kuukauden residenssijaksoihin. Suomen Jazzliiton mukaan residenssi on suunnattu ”alan huipuille sekä lupaaville tulokkaille”. Jokaista residenssivierasta varten vuokrataan erikseen asunto hänen tarpeidensa mukaan residenssivierailua varten.

8.3. Tampereen Työväen Teatterin uusi residenssihanke

Tampereen Työväen Teatterin on parhaillaan käynnistämässä residenssihanketta, johon on myönnetty 100 000 € **Business Finlandin** tukea. Hakupäätökset residenssiin kesäkaudelle 2021 ja 2022 julkistetaan tammikuun alussa 2021. Residenssiin voivat hakea **freelancerit, vakiintuneet ja uudet vapaat ryhmät sekä näytelmäkirjailijat**. Tampereen Työväen Teatteri perustelee uutta residenssihanketta näin:

”Residenssitoiminnalla vastataan freelancereiden ja vapaiden ryhmien harjoitus- ja esitystilarapeeseen. Lisäksi TTT antaa residenssiin valittujen käyttöön teatterin henkilöstöresursseja ja vastaa markkinoinnista. Tavoitteena on kehittää kotimaista teatteritaidetta, luoda uusia yhteistyötapoja ja edistää kotimaista näytelmäkirjallisuutta. Hanke on aluksi kansallinen ja tulevaisuudessa myös kansainvälinen.”¹²⁰

Tampereen Työväen Teatterin toivoo, että residenssitoiminnasta voisi jatkossa tulla **kiinteä osa** sen toimintaa. Hakuvalinnoissa teatteria kiinnostaa erityisesti ”uudenlaiset ilmaisulliset ulottuvuudet, esityksen potentiaali kansainvälisessä kiertuetoiminnassa sekä taiteellinen kunnianhimo”. Residenssien harjoitustoiminta ajoittuu kesäkausille, jolloin teatterilla ei ole omaa toimintaa. Esitykset sijoittuvat normaalin esityskauden ohjelmistoon. Residenssissä syntyneet **uudet teokset siirtyvät tekijöiden hallintaan** ja niitä voidaan esittää myös muualla Suomessa ja kansainvälisillä näyttämöillä.

8.4. Hanasaaren kulttuurikeskuksen intensiiviresidenssit

Hanasaaren kulttuurikeskuksessa on ollut residenssitoimintaa läheisesti muistuttavaa toimintaa, josta se on käyttänyt nimitystä ”intensiiviresidenssi”. Hanasaari on vuosina 2015 ja 2018 yhteistyössä Frame Contemporary Art Finlandin kanssa järjestänyt **intensiiviresidenssin Suomessa ja Ruotsissa toimiville kuraattoreille**. Vuonna 2014 Hanasaari järjesti äänitaiteen intensiiviresidenssin yhteistyössä taiteilijajärjestö

¹¹⁸ Ks. lisää Jazz Finland Residency, <https://www.jazzfinlandresidency.fi/>

¹¹⁹ <https://umohelsinki.fi/fi/umo-helsinki-mukana-uudessa-kansainvalisessa-jazzin-residenssi-toiminnassa/>

¹²⁰ <https://ttt-teatteri.fi/ttn-residenssiohjelma-avaa-uusia-ovia-tekijoille-ja-yleisolle-haku-alka-tanaan/>

MUU ry:n kanssa. Hanasaaren arvion mukaan nämä residenssit ovat mahdollistaneet alan toimijoiden kontaktien syntymistä tehokkaammin kuin lyhytkestoiset seminaarit. Residenssitoimintaan saatu opetus- ja kulttuuriministeriön erityisavustus on päättynyt eikä sitä voi enää hakea. Hanasaari on saanut kielteisen päätöksen Koneen Säätiöltä uuden suomalais-ruotsalaisen **intensiiviresidenssin järjestämiseksi näyttämötaiteen alalle**. Hanasaari olisi kiinnostunut kehittämään jatkossa residenssitoimintaansa, mutta hankerahoitus puuttuu.

8.5. HICP ja uusi avaus Frame Curatorial Research Fellowship

Frame Contemporary Art Finland on vuodesta 2014 alkaen ylläpitänyt kansainvälistä kuraattoriresidenssiohjelmaa **”Helsinki International Curatorial Programme HICP”** yhteistyössä residenssiorganisaation HIAP Helsinki International Artist Programme kanssa. Ohjelma on ainoa lajissaan Suomessa, joskin Saaren kartano on viime vuosina valinnut myös joitakin kuraattoreita residenssiinsä. Framen mukaan ”Residenssitoiminnan tavoitteena on lisätä suomalaisen taiteen tunnettavuutta ja edistää nykytaiteen toimijoiden kansainvälistä verkottumista.”¹²¹ Suuri hakijamäärä kuukauden kestävään vierailuun on osoittanut kuraattoriresidenssin tarpeen.

Koneen Säätiö on myöntänyt Framelle 4-vuotisen rahoituksen (120 000 €) uuteen ohjelmaan nimeltä **”Frame Curatorial Research Fellowship”**. Framen mukaan ”Ohjelmassa syvennytään uudelleenlaiseen kuratoriaaliseen tutkimukseen ja haastetaan kuratoriaalisen ja institutionaalisen työskentelyn totuttuja tapoja.”¹²² Frame järjesti keväällä 2020 ensimmäisen haun ohjelmaan vuosille 2021–2022 ja sai yli 200 hakemusta eri puolilta maailmaa. Frame valitsi hakukierroksen kumppaniensa kanssa (**Casco Art Institute ja EVA International -biennaali**) kaksi kuraattoria ohjelmaan.

Frame suunnitelee järjestävänsä ohjelman aikana keskustelutilaisuuksia, joissa kuraattorit esittelevät työnsä etenemistä. Ohjelman puitteissa julkaistaan myös kirja, joka sisältää kuraattorien aikaasaamia tutkimustuloksia. Seuraava haku ohjelmaan järjestetään vuonna 2022. Koneen Säätiön rahoituksen avulla Frame voi panostaa sellaiseen pitkäjänteiseen yhteistyöhön ja prosesseihin, mihin perusrahoitus ei riitä.

8.6. Pro Artibus -säätiön visio residenssitoiminnasta

Pro Artibus -säätiö tulee vuosille 2018–2025 laatimansa strategian mukaan **laajentamaan residenssitoimintaansa** useammalle ruotsinkieliselle alueelle:

”Vi har en bred residensverksamhet med långvariga arbetsperioder i Villa Snäckesund (Raseborg). Vi strävar efter att öka residensverksamheten till flera orter i Svenskfinland. Residensprogrammen ska samverka med institutioner i närmiljön och genomföra konstnärliga projekt i anknytning till dessa. Programmen ska också fungera som ett nätverk för de konstnärer som arbetar inom dem.”¹²³

Pro Artibusen ohjelmakokonaisuus tulee jatkossa muodostumaan **viidestä osasta**, jotka tukevat sisällöllisesti toinen toisiaan (kuvio 2). Säätiön päärahoittaja Svenska

¹²¹ <https://frame-finland.fi/ohjelmatoiminta/residenssiohjelma/>

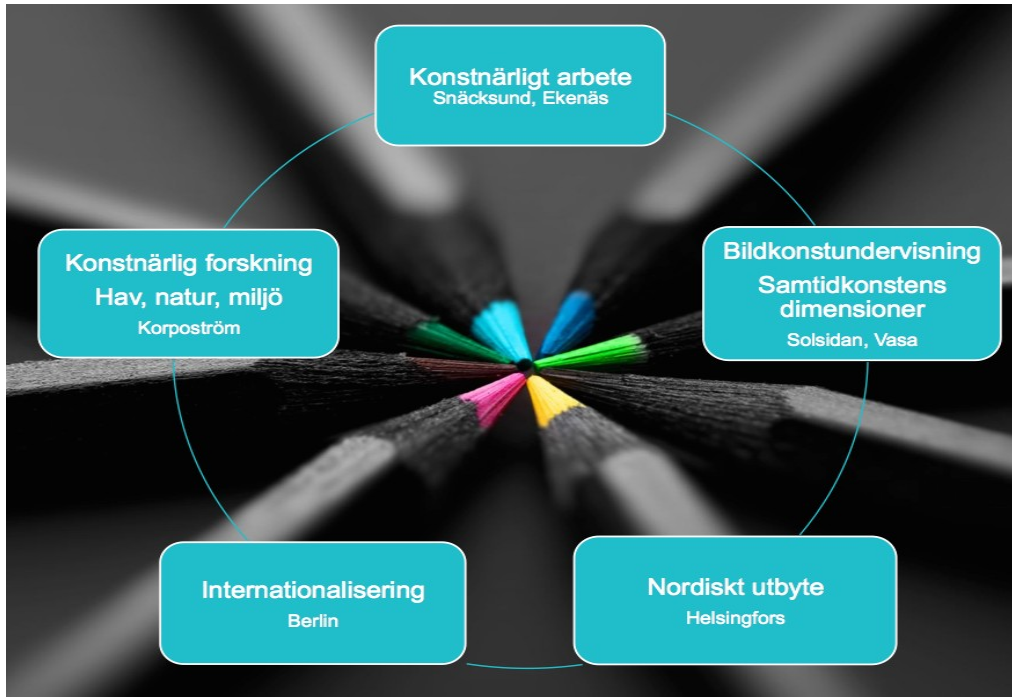
¹²² <https://frame-finland.fi/2020/10/01/kuraattorit-valittu-framen-uuteen-tutkimusohjelmaan/>

¹²³ (s. 4) Stiftelsen Pro Artibus (2018): Strategi 2018–2025, http://proartibus.fi/wp-content/uploads/ProArtibus_strategi.pdf

kulturfonden on suhtautunut myönteisesti suunnitelmiin, mutta se on pyytänyt Pro Artibusta laatimaan ulkopuolisen asiantuntijan avulla arvioinnin toiminnastaan.

Pro Artibus tulee jatkamaan Raaseporin **Villa Snäckсандissa** 3-vuoden jaksoissa organisoitavaa taiteilijaresidenssitoimintaansa. Uutena avauksena Pro Artibus tulee käynnistämään **Berliiniin taiteilijaresidenssin**, jonka tähtäimessä on ruotsinkielisten taiteilijoiden kansainvälistyminen. Säätiö toteuttaa hankkeen yhteistyössä paikallisen kumppanin kanssa (**Künstlerhaus Bethanien**).

Kuvio 2: Pro Artibus -säätiön visio residenssitoiminnasta

Säätiö panostaa taidepedagogiikkaan **Vaasan Solsidanissa**, jossa tullaan toteuttamaan 10-vuotta kestävä residenssihanke. Uusi avaus käsittää kolme 3-vuotista residenssiä, jonka jälkeen arvioidaan hankkeen tulokset ja tehdään päätös hankkeen mahdollisesta jatkosta:

”Syftet med Vasa-residenset är att utveckla bildkonstundervisningen i grundskolan, utarbeta material för lärare i bildkonsten samt utarbeta tekniker i hur arbeta ämnesöverskridande med bildkonst.”¹²⁴

Säätiön uusiin avauksiin lukeutuu myös hanke, jossa Pro Artibus tulee perustamaan Korppooseen **taiteellisen tutkimuksen residenssin** Saaristokeskus Korpoströmissä toimivan Åbo Akademin meribiologisen tutkimusaseman yhteyteen (**Korpoströmin taiteilijaresidenssi**). Tutkimusaiheena on **”ympäristö – ihminen – kulttuuri”** ja hanke tullee sisältämään seuraavanlaisia **aktiviteetteja**: poikkitieteellisiä projekteja,

¹²⁴ (s. 2) Stiftelsen Pro Artibus (2020): Protokoll för Pro Artibus styrelsemöte 05.03.2020 (1/2020) (ei julkinen asiakirja)

SKF-apurahoja tieteellistä ja taiteellista tutkimusta sisältäville projekteille, näyttelyitä, seminaareja, keskustelutilaisuuksia, tapahtumia ja MA-opintoja. Residenssivierailun tarkoitus toteuttaa 1-vuotisia stipendiaatteina. Suunnitteluvaiheessa oleva hanke rakentuu alustavasti seuraaville **kumppanuuksille** (huom! kaikki osapuolet eivät ole vielä vahvistaneet osallistumistaan hankkeeseen):

- Åbo Akademi, Pro Artibus ja Saaristokeskus Korpoström (Saaristosäätiö)
- Svenska ulturfonden (mahdollisesti myös jokin muu rahasto)
- Saaristokeskus Korpoström, Pro Artibuksen galleriat, kotimainen ja pohjoismaainen museoyhteistyö, Suomi-instituutit, Paljasjalkapolku, AARK Archipelago Art Residency Korppoossa ja AiR-verkosto
- Saaristomeren biosfäärialue, Suomen biotaiteen seura, CAA Contemporary Art Archipelago, Mustarinda, Turun yliopisto, Aalto-yliopisto, Taideyliopiston Kuvataideakatemia ja Novia ammattikorkeakoulu (kuvataideopetus)

Svenska kulturfonden ja **SKUI** Stiftelsen för Kultur- och utbildningsinvesteringar vastaisivat osittain hankkeen rahoituksesta. Pro Artibus -säätiö vastaisi residenssien ja aktiviteettien hallinnoinnista osa-aikaisen koordinaattorin avulla, joka toimisi linkkinä meribiologien ja taiteilijoiden välillä. Koordinaattori hoitaisi myös aktiviteettien käytännön järjestelyjä.

Säätiö haluaa jatkossa vahvistaa residenssitoimintaansa myös Helsingissä. **Uuden Helsingissä sijaitsevan residenssin** myötä Pro Artibus voisi tarjota työskentelytilat pääkaupunkiseudulla muualta Suomesta Helsinkiin tuleville taiteilijoille. Samalla säätiö voisi kehittää myös pohjoismaisia yhteyksiään. Residenssitoiminnan pitkän tähtäimen tavoitteena on muun muassa se, että taiteilijat ja tutkijat voisivat yhdistää voimavaransa **poikkitaiteelliseen ja -tieteelliseen** työskentelyyn.

8.7. Yliopistollinen tiede- ja taidekeskus Fiskarsin ruukkiin

Kulttuurin, kädentaitojen ja taidealojen kehittämissyhdystys Tako ry.¹²⁵ suunnitelee perustavansa Fiskarsin Ruukin alueelle **residenssikeskuksen** kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen **Fiskarsin Vanhaan Sairaalarakennukseen**. Se on laatinut alustavan selvityksen¹²⁶ hankkeesta, jonka priimusmooottorina toimii yhdistyksen puheenjohtaja, muusikko ja kapellimestari Jan Söderblom. Selvitys sisältää erilaisten hankkeeseen mahdollisesti liittyvien sidosryhmien lausuntoja hankkeesta. Mutta se sisältää myös Arkkitehtitoimisto Minkkinen Oy:n asiantuntijalausannon hankkeen kohteena olevien tilojen soveltuvuudesta (kaavallinen, rakennustekninen ja tilallinen soveltuvuus). Hankeselvityksen rahoittivat Pomoväst, Svenska kulturfonden ja Tako ry.

Ajatus **monikielisestä ja monialaisesta** residenssikeskuksesta saa selvityksen mukaan laajaa kannatusta. Taiteilijaresidenssi suunnattaisiin näyttelijöille, kirjailijoille ja taiteilijoille niin, että painotus olisi **tutkimuksellisessa residenssitoiminnassa**. Nykyisin Fiskarsissa on vain Fiskarsin käsityöläisten, muotoilijoiden ja taiteilijoiden osuuskunta Onoman taiteilijaresidenssi, joka toimii pienimuotoisesti (vierasasunto). Uuteen residenssikeskukseen kaivataan mukaan ruotsinkielistä toimijaa.

¹²⁵ Ks. lisää Tako ry:n toiminta, <https://takofiskars.fi>

¹²⁶ Tako ry. (2019): Yliopistollisen tiede- ja taidekeskuksen perustaminen Fiskarsin ruukkiin. Hankeselvityksen loppuraportti. Kulttuurin, kädentaitojen ja taidealojen kehittämissyhdystys Tako ry. Hankenumero: 94470. (ei julkinen asiakirja)

Tako ry:n historia osoittaa, että se on **aikaansaava toimija**. Raaseporin kaupunki on viimeisen kymmenen vuoden aikana myynyt talousvaikeuksien takia Tako ry:lle kaksi kouluna toiminutta kiinteistöä; ”uuden” koulurakennuksen ja vanhan kansakoulun (Takotalo). Yhdistys on sittemmin kunnostanut tilat Sophie von Julinin säätiön tuella ja nykyisin kaupunki vuokraa ne yhdistykseltä koulu- ja kerhotoimintaan. Myös Fiskarsin kyläseura vuokraa osaa Takotalosta erilaisia aktiviteetteja varten.

8.8. Porvoon Taidetehtaan taiteilijaresidenssin uusi toimintamalli

Porvoon kaupungin kulttuuripalvelut ylläpitää **taiteilijaresidenssiä** (asunto + työtila) **kulttuuri- ja kongressitalo Taidetehtaassa**. Monitaiteelliseen residenssiin on ollut jatkuva haku ja kulttuuripalvelut valitsee kotimaiset ja ulkomaiset residenssivieraat vapaaehtoisten hakemusten perusteella. Vuonna 2021 siirrytään hakuun kerran vuodessa. Residenssitaiteilijat ovat edustaneet visuaalisia taiteita, esittäviä taiteita ja kirjallisuutta. Residenssivieraisiin on myös lukeutunut taide- ja kulttuurialan asiantuntijatehtävissä työskenteleviä ammattilaisia (kuraattori, taidekriitikko, tutkija). Residenssijakson pituus on yleensä ollut 0,5–3 kuukautta. Residenssistä on peritty tietty korvaus kuukautta kohden, mutta Porvoon Taidetehtaan säätiö on tukenut toimintaa residenssiavustuksin. Kulttuuripalvelut kuvaa toimintaa seuraavasti:

”Residenssitoiminnan tavoitteena on vahvistaa olemassa olevia kansallisia ja kansainvälisiä verkostoja sekä luoda uusia yhteyksiä ja yhteisöllisiä projekteja, joista paikalliset taide- ja kulttuuritoimijat ja asukkaat hyötyvät.”¹²⁷

Kulttuuripalvelut on kehittämässä vuonna 2018 käynnistämänsä residenssitoiminnan toimintamallia ulkopuolisen asiantuntijan avustuksella. Jatkossa on tarkoitus neuvotella **monivuotisia yhteistyösopimuksia taideorganisaatioiden kanssa**, joilla on kiinnostus nimetä oma residenssitaiteilija noin kahden kuukauden mittaiseen residenssijaksoon. Kulttuuripalvelut tarjoaa residenssin kustannuksitta kumppaninsa käyttöön sekä vastaa paikallisista käytännön asioista ja yhteyksistä.

Uutta toimintamallia on tarkoitus kokeilla vuonna 2021 niin, että taiteilijavierailuihin sisältyy **myös näyttelytoimintaa ja yleisötyötä**. Pilottivuodesta saatujen kokemusten pohjalta osapuolet neuvottelevat jatkoyhteistyöstä vuosiksi 2022–2023. Toiminnan painopististä tulee olemaan **visuaalisissa taiteissa**. Kulttuuripalvelut on käynnistänyt pidempiaikaisen yhteistyön myös **Porvoon Triennaali ry:n** kanssa. Uuteen toimintamalliin kohdistuu seuraavanlaisia odotuksia:

”Kumppaniyhteistyö lisää kulttuuripalveluiden residenssityöryhmän osaamista ja tuo suunnitelmallisuutta sekä uusia painopisteitä --- residenssitoimintaan sekä lisää residenssin näkyvyyttä eri verkostoissa. Kumppaniyhteistyö tehostaa myös Porvoon residenssitoiminnan hallintoa, kun kumppani kutsuu tai kuratoi omat taiteilijansa.”¹²⁸

”Porvoon kaupunki odottaa, että residenssitoiminta tuo lisäarvoa kaupungille ja kaupunkilaisille esimerkiksi yhteisöllisten projektien, kansainvälisten vaikutusten ja

¹²⁷ <https://www.porvoo.fi/taidetehtaan-taiteilijaresidenssi>

¹²⁸ Porvoon kaupungin kulttuuripalvelut (2020): Taidetehtaan taiteilijaresidenssi, Porvoo. Toimintasuunnitelma vuosille 2021–2023. (Huom! ei vielä käsitelty sivistyslautakunnassa).

vuoropuhelun kautta. Kunta edellyttää --- että kulttuuripalvelut pystyy rahoittamaan kehittämistoimintaa osaksi ulkopuolisilla avustuksilla.¹²⁹

Taidetehtaan residenssihjelmalle on valittu **kolme strategista pääteemaa**, jotka ohjaavat ja tukevat residenssitoiminnan kehittämistyötä: 1) Taidekasvatus ja yleisötyö, 2) Pohjoismainen yhteistyö ja 3) Taiteellisen osaamisen soveltaminen muilla hallinnonaloilla kuten sosiaali- ja terveyspalveluissa tai kaupunkikehittämisessä sekä taiteellinen yhteistyö muiden paikallisten toimijoiden kanssa. Uuden toimintamallin myötä myös residenssitoiminnan tiedotusta ja markkinointia vahvistetaan, muun muassa säännöllisten taiteilijatapaamisten avulla.

8.9. KRIPA 2020–2022 Pohjois-Pohjanmaalla

Pohjois-Pohjanmaalla on käynnistynyt 3-vuotinen hanke, jonka avulla on tarkoitus luoda **Kansainvälinen residenssien innovaatioverkosto (KRIPA)**. Hankkeelle on asetettu kunnianhimoiset tavoitteet:

”Hankkeessa on vahva kansainvälinen ulottuvuus ja sen pitkän tähtäimen tavoitteena on avata maailmanlaajuisen taiteilijaresidenssien yhteistyöjärjestön ResArtisin arktinen toimisto lin kuntaan ja siten avata kansainvälisille taidetoimijoille portti pohjoiseen. Arktinen toimisto edistää myös merkittävästi Pohjois-Pohjanmaan residenssien kansainvälistä toimintaa ja nostaa ne globaalin näkyvyyden ja yhteistyön piiriin.”¹³⁰

Hankkeessa luodaan Pohjois-Pohjanmaalle **kansainvälisen residenssitoiminnan arktinen keskittymä**. Hanketta rahoittaa ELY-keskus/EU:n Maaseuturahasto ja se liittyy Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan. Hankkeen toteuttajia ovat lin kunta, Raahen kaupunki sekä Kuusamo-opiston kannatusyhdistys ry.

KRIPA perustuu Pohjois-Pohjanmaan taiteilijaresidenssien **verkostoselvitykseen**, jonka Pohjois-Pohjanmaan liitto toteutti yhteistyössä Oulu 2026 -hankkeen kanssa.¹³¹ Selvityksen mukaan residenssitarve Pohjois-Pohjanmaan alueella näyttää seuraavalta:

”Pohjois-Pohjanmaan alueelle on selkeästi tarvetta perustaa uusia taiteilijaresidenssejä. Osassa kunnissa niitä on jo pitkälle suunniteltukin (Raahen, Kuusamo). Eräillä kunnilla on positiivisia kokemuksia hankkeiden kautta (Liminka, Utajärvi) tai toimintaan hyvin soveltuvia tiloja (Pudasjärvi, Pyhäjoki), mutta oman residenssin suunnitelma ja siihen liittyvä taidetoimijoiden yhteistyö vaatii vielä kehittelyä. Osa kunnista kykenisi helposti tarjoamaan vierastaiteilijoille näyttely- ja esiintymismahdollisuuksia omiin tapahtumiinsa (Muhos, Kempele), mutta mieluummin kuin perustaisivat oman residenssin tilaisivat sen ostopalveluna joltakin jo toiminnassa olevalta residenssiltä. Eniten kunnissa kaivataan kuitenkin lisätietoa residenssien toiminnasta, yhteistyömalleista ja rahoituksesta.”¹³²

¹²⁹ Ibid.

¹³⁰ <https://www.kulttuurikauppila.fi/toiminta/hankkeet/kripa/>

¹³¹ Kerätär K. & P. Lempeä (2020): PoP-AIR Pohjois-Pohjanmaan taiteilijaresidenssiverkosto. Sisältötoimisto Waria. <https://www.waria.fi/residenssiverkosto/>

¹³² (s. 20) Ibid.

KRIPA-hankkeessa **kootaan yhteen alueen residenssit**¹³³ ja tehdään yhteistyötä niin **maaseutuelinkeinojen kuin julkisen ja kolmannen sektorin** kanssa. Hankkeessa on tarkoitus luoda residensseille uudenlaista liiketoimintaa ja vahvistaa alan yhteistyötä.

8.10. STEAM-residenssi Edinburghissa ja Oulussa

Suomen Lontoon-instituutti sekä **Edinburghin ja Oulun kaupungit** ovat aloittaneet yhteistyössä **STEAM-residenssihankkeen**.¹³⁴ Residenssiin valitaan vuoden 2020 aikana edinburghilainen ja oululainen opettaja, sekä skotlantilainen ja suomalainen taiteilija. Valinnoista vastaa Edinburghin ja Oulun kaupunkien nimeämä komitea. Järjestäjien mukaan residenssin päämääränä on:

”Päämääränä on opettajien ammatillisen kehityksen tukeminen sekä osallistuvien koulujen STEAM-osaamisen vahvistaminen Edinburghissa ja Oulussa, ja tarjota skotlantilaisille ja suomalaisille taiteilijoille mahdollisuus työskennellä yhdessä opettajien, nuorten ja lasten kanssa taiteellisen projektin parissa.”¹³⁵

Residenssihanke tarjoaa niin Suomessa kuin Skotlannissa asuvalle taiteilijalle tietyn korvauksen STEAM-aktiviteettien kehittämiseen liittyvästä työstä ja matkoista. COVID-tilanne saattaa aiheuttaa muutoksia ohjelmaan. **STEAM-aktiviteetit** voivat olla esimerkiksi taideinstallaatioita, esityksiä tai yhteisöllisiä taideteoksia, mutta niiden muotoa tai sisältöä ei ole rajattu. Niiden oletetaan tapahtuvan **osallistuvien opettajien kouluissa ja/tai kaupunkien eri kulttuuritapahtumien yhteydessä**.

8.11. Renaissance Residency La Poème

Suomalaiset yksityishenkilöt ovat perustamassa uutta säätiötä, joka ylläpitää **residenssitoimintaa taiteilijoille ja tutkijoille** kodinomaisessa ympäristössä. Renaissance Residency La Poème¹³⁶ sijaitsee **Etelä-Ranskan pienessä Réalmontin kylässä**. Residenssivieraille järjestetään residenssin toimesta tapaamisia muun muassa paikallisten taiteilijoiden ja gallerioiden edustajien kanssa. Residenssitoiminnan perusajatuksiin kuuluu, että residenssivieraat tekevät ruokaa ja illastavat yhdessä ajatusten vaihdon merkeissä. Residenssirakennuksessa toimii myös asiakasravintola, joka myy erilaisia palveluja. Residenssiin suunnitellaan myös pysyvää sähköistä alustaa, jonka avulla residenssivieraat voisivat jakaa haluamaansa materiaalia.

Liittyminen uuteen säätiöön maksaa 50 000 €, jonka jälkeen säätiön jäsenet voivat ostaa **kolmen kuukauden** residenssivierailun hintaan 2 830 €/kk (+ alv) tai **kuuden kuukauden** residenssivierailun hintaan 2 500 €/kk (+ alv). Lisäksi residenssistä maksetaan **kuukausittainen palvelumaksu**, joka on 425 €/kk (+ alv). Säätiön jäsenet valitsevat itse omat residenssivieraansa ja ne voivat halutessaan nimetä jonkin tarjolla olevista vierashuoneista vakiokäyttöön. Konseptissa ei kerrota lähemmin, miten monta jäsentä säätiön perustaminen edellyttää. Materiaalissa ei jaeta tietoa siitä, mitä tahoja ehdotuksen kanssa aiotaan lähestyä tai milloin toiminta on tarkoitus aloittaa.

¹³³ Ks. Etelä-Savon taiteilijaresidenssiverkosto (Mikkelin ammattikorkeakoulu 2006–2007) ja High North AiR Network <https://www.facebook.com/highnorthair>

¹³⁴ STEAM on lyhenne sanoista ”science, technology, engineering, arts, mathematics”.

¹³⁵ <https://www.fininst.uk/events/avoin-haku-taiteilijoille-steam-residenssi-edinburghissa-ja-ou-lussa/>

¹³⁶ Walli R. & J. Nuorinko (2020): La Poème -konsept 24.08.2020. (ei julkinen asiakirja)

9. Taiteilijaresidenssit vertaistoimijoina

Taiteilijaresidenssin on suositeltavaa osallistua residenssitoimijoille suunnattuihin kansainvälisiin verkostoihin, osallistua residenssien vertaiskeskusteluihin ja seurata muutoinkin residenssikentällä käytävää ajankohtaista keskustelua. Tähän lukuun on koottu tietoa keskeisimmistä residenssitoimintaa koskevista verkostoista ja poimittu esimerkinomaisesti muutamia tuoreita keskusteluteemoja.

9.1. Res Artis

Res Artis (Worldwide network of Artists residencies)¹³⁷ on **maailman suurin residenssiverkosto**, johon kuuluu yli 550 residenssiä och organisaatiota 75 maassa. Res Artis keskittyi aiemmin Eurooppaan ja Yhdysvaltoihin, mutta nykyisin sen toiminta on laajentunut Aasiaan, Afrikkaan ja Etelä-Amerikkaan. Laajentumisen myötä Res Artis on siirtänyt toimistonsa Amsterdamista Melbourneen ja avannut satelliittitoimiston Lähi-Itään. Parhailaan Res Artis suunnittelee arktisten alueiden satelliittitoimiston perustamista lin kuntaan Suomessa. Laajaa toimintaa kuvastaa myös se, että Res Artis toimii Culture Action European (CAE) hallituksessa.

Res Artis toimii **avoimena verkostona kaikille taiteenaloille**. Verkostoon mahtuu monenlaisia jäsenyyksiä, mutta **jäsenmaksu** perustuu aina organisaation kokoon. Käytännössä tämä mahdollistaa sen, että verkostoon kuuluu niin henkilöjäseniä, taiteilijaryhmiä kuin residenssiohjelmia ja suuria organisaatioita. ResArtis järjestää **vuosittain temaattisen kokouksen**, jossa jäsenillä on mahdollisuus tutustua isäntämaan/maanosan toimintaan, jakaa kokemuksia ja luoda kumppanuuksia. Jäsenyys verkostossa viestii jotain residenssitoiminnan jatkuvuudesta, vaikka Res Artis toimiikin jäsenmaksu-periaatteella. ResArtiksella on 32 suomalaista jäsentä.

Henkilökohtaisten kontaktien arvostetaan Res Artis -verkoston **kotisivuja**, jonka kautta jäsenet voivat viestiä residenssitoiminnastaan. Sivustolla on tietoa verkoston yhteistyökumppaneista ja sen toimintaa tukevista tahoista. Kotisivuilla on parhailaan esillä residenssitoimintaa varten laadittu **COVID-19 -tietopaketti**. Verkostoitumisen, markkinoinnin ja konsultoinnin lisäksi Res Artis järjestää koulutusta. Parhailaan on käynnissä koulutus nimeltä **"The Res Artis Arts Residency Manager Exchange"**.

9.2. DutchCulture|TransArtists

DutchCulture|TransArtists¹³⁸ on **maailmanlaajuinen viestintäkanava**, joka esittelee kotisivullaan yli 1400 residenssiä hakuineen ja informoi ajankohtaisista apurahoista, julkaisuista ja tutkimuksista. Se toimii myös neuvoa antavana organisaationa, joka järjestää **työpajoja ja koulutusta** taiteilijoille erilaisten residenssimahdollisuuksien hyödyntämisestä. Se julkaisee myös lehteä, jossa käsitellään residenssitoiminnan kehittymistä taiteilijoiden näkökulmasta. DutchCulture|TransArtists koordinoi myös Hollannissa toimivien residenssien verkostoa **AiR Platform NL**, johon kuuluu yli 80 residenssitoimijaa. Yksi sen tunnetuimpia hankkeita on **Green Art Lab Alliance** (GALA), joka käsittelee taidetta ja kestävästä kehitystä.

¹³⁷ Ks. lisää Res Artis, <https://www.resartis.org>

¹³⁸ Ks. lisää DutchCulture|TransArtists, <https://www.transartis.org/>

9.3. Microresidence Network

Microresidence Network¹³⁹ on yksityinen aloite, jossa perustuu pitkälti perustajansa henkilökohtaisiin kontakteihin. Japanilainen Tatsuhiko Murata (Youkobo Art Space) on perustanut uuden **maailmanlaajuisen verkoston**, joka on **suunnattu pienemmille residenssitoimijoille**. Verkoston toiminta pohjautuu pitkälti pienryhmäkeskusteluihin, mutta sen ohjelmaan sisältyy myös julkaisuja ja artikkeleita. Suomalaisia residenssejä verkostossa ovat Kristinestad Artists' Residency (Kristiinankaupunki), Taidekeskus KulttuuriKauppila (li) ja Waria Artbreak AiR (li). Verkosto on toiminut vuodesta 2012 alkaen ja sen perustaja kuuluu ResArtis -verkoston kunniajäseniin.

9.4. Suomalaisen taiteilijaresidenssien vertaiskeskustelua

Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätiö järjesti elokuussa 2020 etänä suomalaisille residensseille vertaiskeskustelun **COVID-pandemian aiheuttamista haasteista**. Kaikkiaan 35 toimijaa jakoi kokemuksiaan nykytilanteesta ja pohti yhdessä uusia tapoja jatkaa residenssitoimintaa turvallisella tavalla. Esimerkiksi Saaren kartano on kokeillut kotiresidenssiä, jota varten taiteilijalle on myönnetty työskentelyapuraha. Vertaiskeskustelun yhdeksi lopputulemaksi nousi ajatus taiteilijalähtöisestä yhteistyöstä residenssien välillä, nyt kun matkustelu on rajoitetumpaa. Järkevänä nähtiin myös panostaminen AiR-alumnitoimintaan.

Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätiö on pitkään järjestänyt vertaiskeskusteluja suomalaisille residensseille nostamalla vuosittain esiin **ajankohtaisia teemoja**. Vuonna 2019 aiheena oli kestävä kehitys ja sen merkitys residenssitoiminnalle sekä erilaiset residenssimallit ja niiden taustalla oleva motivaatio.¹⁴⁰ Asiantuntijana keskusteluun osallistui myös DutchCulture|TransArtists -tiedotuskeskuksen edustaja. Vuonna 2018 teemana oli residenssien kehittäminen toiminnan vaikuttavuuden näkökulmasta.

9.5. Kansainvälistä keskustelua residenssien tulevaisuudesta

Res Artis ja Iaspis (Konstnärnsämndens internationella program för bild- och formkonstnärer) järjestivät lokakuussa 2020 webinaarisarjan **"Residencies in Challenging Times"**,¹⁴¹ jossa keskusteltiin seuraavista ajankohtaisista aiheista:

- The COVID-19 Pandemic: Impact and Responses from the Residency Field
- Best Practices and Digital Opportunities: Alternative Residency Formats
- Managing Residencies during COVID-19: Legal Checklist for Non Profit Organisations
- Artist Residencies in the Time of Black Lives Matter
- The Environmental Dilemma: Why Is Residency Practice Important?

Suomen Lontoon-instituutti järjesti syys-marraskuussa 2020 englanninkielisen **Present-keskustelutarjan**¹⁴², jossa suomalaiset, brittiläiset ja irlantilaiset vieraat käsittelivät kulttuurialan tulevaisuutta. Yhtenä aiheena oli **"The future of artist residencies: Sustainable travel, presence and practise"**.

¹³⁹ Ks. lisää Microresidence Network, <https://microresidence.net>

¹⁴⁰ Ks. lisää suomalaisten residenssitoimijoiden vertaiskeskustelu (2019), <https://www.transartists.org/article/air-network-meeting-finland/>

¹⁴¹ Ks. webinaarisarjan "Residencies in Challenging Times" tallennukset, <https://resartis.org/2020/08/27/residencies-in-challenging-times/>

¹⁴² Ks. lisää Present-keskustelutarja, <https://www.fininst.uk/events/present-keskustelutarja-kulttuuritapahtumien-tulevaisuudesta/>

10. Päätelmät

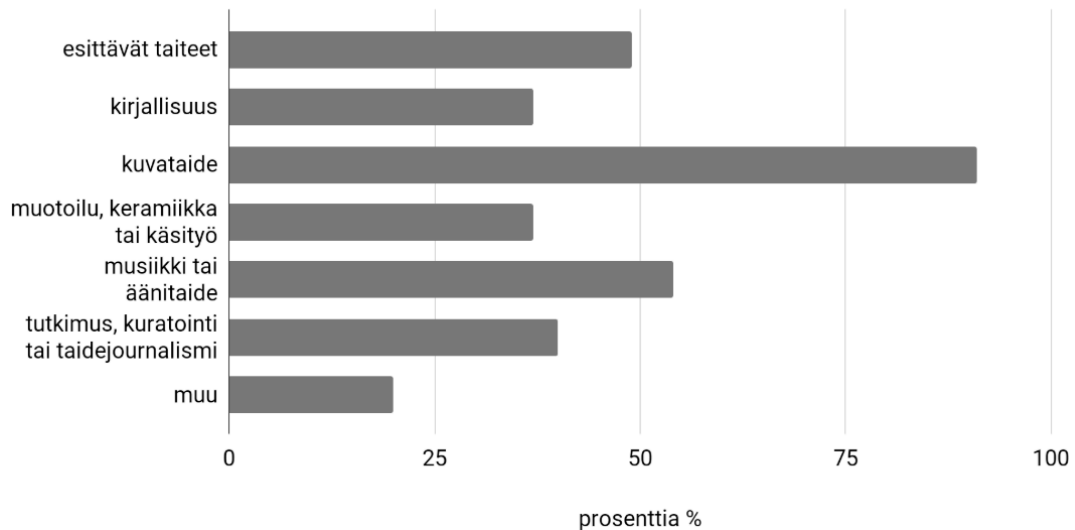
Selvityksen päätelmät voidaan tiivistää viiteen kohtaan, joista ensimmäinen liittyy suomalaisen residenssikentän ominaislaatuun, toinen tuotantoresidenssien tarpeeseen ja kolmas suomalaisen residenssikentän yhteistyön tiivistämiseen. Neljänteen kohtaan on kerätty muita selvitystyön aikana esiin nousseita kehittämisideoita, joiden avulla voisi vahvistaa nykyistä residenssitoimintaa Suomessa. Viidennessä kohdassa on hahmoteltu uuden, kansainvälisellä tasolla toimivan taiteilijaresidenssin perustamista Suomeen. Päätelmissä ei oteta kantaa siihen, mitä tai millaista toimintaa yhdistyksellä Föreningen Konstsamfundet r.f. tulisi jatkossa olla kotimaisella residenssikentällä.

10.1. Suomalaisen residenssikentän mosaiikkimaisuus

Suomalainen residenssikenttä on **mosaiikkimainen, hajautuva, monimuotoinen ja vaihteleva**. Sen mosaiikkimaisen luonteen vuoksi kokonaiskuvan muodostaminen ei ole helppoa. Jokainen taiteilijaresidenssi on omalla tavallaan ainutkertainen ja muodostaa osasen mosaiikkimaiseen jatkumoon, joka muuntaa jatkuvasti muotoaan. Tämän jatkumon yhtenä erityispiirteenä on se, että myös taiteilijayhteisöt ylläpitävät residenssejä. Erityispiirteeksi katsotaan myös kotimaisten taiteilijaresidenssien mahdollisuus hakea säätiöiden ja rahastojen rahoitusta erilaisiin hankkeisiin.

Suomalaista residenssikenttää voi hahmottaa Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätiön laatiman kyselyn avulla, jossa tiedusteltiin residenssissä työskennelleiden taiteilijoiden taiteenaloaa (kuvio 3).¹⁴³

Kuvio 3: Residenssissä 2014–2017 työskennelleet taiteilijat taiteenaloittain

Vuosia 2014–2017 koskevan kyselyn mukaan 91 % residensseistä oli vastaanottanut taiteilijoita kuvataiteen alalta. Muutoin kyselyn tulokset hajautuivat seuraavasti:

¹⁴³ (s. 10) Suomen taiteilijaseuran ateljeesäätiö (2018): Suomalaisten residenssien ja vierasateljeiden taiteilijamäärät 2014–2017. https://www.artinres.fi/wp-content/uploads/2020/09/residenssi_sis_3_04_13_spreads_II.pdf

”Puolet vastaajista ilmoitti, että heillä oli ollut taiteilijoita musiikin tai äänitaiteen alalta. Niin ikään esittävän taiteen parissa työskenteleviä vieraita oli ollut lähes joka toisessa residenssissä. Vieraita tutkimuksen, kuratoinnin tai taidejournalismin kentältä oli 40 % residensseistä. Lähes yhtä paljon oli taiteilijoita muotoilun, keramiikan tai käsityön sekä kirjallisuuden aloilta. Muina taiteenaloina mainittiin erikseen arkkitehtuuri, elokuva, kokeellinen nykyaide ja nykyaiteen uusimmat ilmiöt, manageritoiminta, ympäristötaide sekä yhteisötaide.”¹⁴⁴

Suomi on **residenssi-ihä maa**, joten residenssin tulee profiloitua ja pohtia toiminnan erityisyyttä. Viime aikoina kiinnostus taiteilijaresidensseihin on lisääntynyt Suomessa entisestään ja Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätiö saa noin kerran kuussa kyselyn residenssitoiminnan aloittamisesta.¹⁴⁵ Parhaillaan kotimaisissa residensseissä on nähtävissä **diskurssin ja sisällön kansainvälistyminen**. Monet residenssit reagoivat yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja niillä on halu toimia jotenkin (esimerkiksi kestävä kehitys residenssitoiminnassa). Kaikkien residenssien intohimona on **edistää suomalaisten taiteilijoiden uraa**, mutta seuraava kansainvälinen kehitystrendi pätee myös kotimaiseen residenssikenttään:

”Ecological thread, weariness towards living in societies based on economical and consumption values, the commercialisation of art markets and the search for different lifestyles are some of the motives of the new 21st-century residencies.”¹⁴⁶

10.2. Suomeen tarvitaan tuotantopainotteisia taiteilijaresidenssejä

Suomalaista residenssikenttää esitellään selvityksessä taiteenalakohtaisesti, minkä lisäksi esitellään monialaisia taiteilijaresidenssejä ja niiden toimintaa. Joidenkin residenssien yhteydessä on esimerkinomaisesti nostettu esiin se, millä **taloudellisilla ehdoilla** residenssivierailu toteutuu. Residenssit voi karkeasti jakaa neljään tyyppiin sen mukaan, miten taiteilijan taloudellinen vastuu määrittyy residenssivierailussa (taulukko 2):

Taulukko 2: Residenssivierailuun liittyvät taloudelliset ehdot

Taiteilija maksaa asumisen, matkat ja ylläpidon.	Asuminen ja ylläpito on ilmaista, matkat korvataan, lisäksi apuraha (työskentely ja/tai taiteilijatarvikkeet).
Taiteilija maksaa asumisen ja ylläpidon, matkat korvataan.	Asuminen on ilmaista, mutta taiteilija maksaa matkat ja ylläpidon.

Kaikki vuokraustoiminta ei kuitenkaan ole residenssitoimintaa. Houkuttelevan fasilitetin tarjoaminen ei riitä vaan residenssitoiminnalla on oltava myös konteksti.

¹⁴⁴ Ibid.

¹⁴⁵ Ks. lisää residenssitoiminnan aloittaminen, Suomi-Chande R. (2012): Residenssi – Hyvien käytäntöjen käsikirja. Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätiö. https://www.artinres.fi/wp-content/uploads/2020/09/residenssi_sis_3_04_13_spreads_II.pdf

¹⁴⁶ Serino A. (2015): A conversation with Irmeli Kokko (Helsinki) – curator, educator, and cultural producer with a long time involvement in residency programs. On Residencies. Artikkelin 18.5.2015. <https://onresidencies.tumblr.com/post/115595199955/a-conversation-with-irmeli-kokko-helsinki>

Residenssi vaatii **oman ohjelman**, joka tarjoaa taiteilijalle jotain, mitä hän ei muuten kohtaa omassa toimintaympäristössään. Ohjelmallinen rakenne edellyttää puolestaan verkostoa ja kontaktia toisiin taiteilijoihin.

Residenssitoimintaa voi tarkastella myös **residenssin toimintamallin** pohjalta.¹⁴⁷

- 1) Mesenaattityyppinen toiminta
- 2) Retriitti
- 3) Taiteilijajohtoiset residenssiohjelmat
- 4) Kulttuuriperinnöksi muutetut taiteilijakodit
- 5) Taiteilijakolonna
- 6) Akatemia

Mesenaattityyppisessä toiminnassa on kyse varakkaista, säätiöpohjaisista residensseistä, joilla on tietty arvovalta-asema ja joiden maine perustuu laadullisiin kriteereihin sekä taitoon valita ohjelmaan uusia taiteilijoita. Mesenaattityyppisessä toiminnassa pystytään kutsumaan taiteilijoita myös maista, joissa ei ole taiteen tukijärjestelmiä. **Retriitti** on reflektioivaa toimintaa, jossa vetäydytään syrjäisessä paikassa sijaitsevaan residenssiin. **Taiteilijajohtoiset residenssiohjelmat** ovat syntyneet paikallisista taiteen kentän tarpeista. **Kulttuuriperinnöksi muutettujen taiteilijakotien** avulla vaalitaan ja tuetaan alkuperäisten omistajien suosimaa taiteen alaa. **Taiteilijakolonn**an perinne jatkuu suurissa residenssikeskuksissa.

Akatemiassa on tutkimuksellinen ote, mutta residenssi toimii yliopistojärjestelmän ulkopuolella.

Taiteilijaresidenssit voi lisäksi määritellä sen mukaan, mikä niiden suhde on **taiteentuotantoon**.¹⁴⁸

- 1) Työhuoneohjelmat
- 2) Prosessiin suuntautuvat residenssit
- 3) Tuotantoon suuntautuvat residenssit

Yleensä työhuoneohjelmat tarjoavat ”omaa aikaa ja tilaa keskittyä luovaan työhön ja taiteelliseen kehitykseen”¹⁴⁹, kun prosessiin tai tuotantoon suuntautuneet residenssit tarjoavat lisäksi **ammattillista/materiaalista tukea**. Prosessiin suuntautuneissa residensseissä lopputuloksena voi olla ”avointa työskentelyä”, joko yksityistä tai julkista. Tuotantoon suuntautuneissa residensseissä tähdätään **projekteihin** ja niiden **tuotantoon** niin, että **työ on julkista**. Työhuoneohjelmissa taiteilijat järjestävät itse kontaktinsa ja toiminta on paikallista. Prosessiin tai tuotantoon suuntautuneet residenssit tarjoavat **yhteyden paikalliseen ja kansainväliseen** taidekenttään niin, että syntyy uusia verkostoja.

¹⁴⁷ (s. 50–53) Kokko-Viika I. (2008): Taiteilijaresidenssitoiminnan rooli nykytaiteen tuotannossa. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, Taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos Taidekasvatus/Kulttuuripolitiikan maisteriohjelma. https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/18746/URN_NBN_fi_jyu-200807015572.pdf?sequence=1&isAllowed=y

¹⁴⁸ (s. 58–60) Ibid.

¹⁴⁹ (s. 63) Ibid.

Taiteilijaresidenssejä voi tarkastella myös niiden vaikuttavuuden mukaan. Suomessa on muutamia taiteilijaresidenssejä, jotka toimivat **kansainvälisessä viiteryhässä** ja herättävät kansainvälistä kiinnostusta. Suomessa on myös paljon residenssejä, joissa työskentely voi olla vaikuttava **taiteilijalle itselleen** ja vierailulla voi olla merkitystä **paikalliselle yhteisölle**. Toiminnalla ei kuitenkaan aina ole suurempaa vaikuttavuutta taidekentällä. Kummankin luonteista residenssitoimintaa tarvitaan.

Selvityksen perusteella **residenssien muodot** ovat muuttuneet Suomessakin niin, että työhuoneohjelmista ollaan siirrytty kohti prosessiin suuntautuvaa residenssiä. Mutta fasiliteteissa ei ole tapahtunut suurta muutosta eli usein residenssissä on edelleen kyse vain huoneesta, mikä ei mahdollista **tuotantoon suuntautuvaa toimintaa**, jolle vaikuttaisi olevan **suuri tarve**. Toisaalta residenssin ei tarvitse olla enää paikka, johon majoitetaan taiteilija. Residenssi voi tarkoittaa myös sitä, että taiteilija viedään jonkin **toiminnan keskelle** (esimerkiksi taidemuseoon, sairaalaan tai vanhainkotiin). Residenssitoiminta ei myöskään ole enää ainoastaan perinteisten residenssikeskusten varassa vaan muillakin toimijoilla (esimerkiksi teattereilla ja Suomi-instituuteilla) on **projektiluonteista residenssitoimintaa**, niinkuin selvityksessä esitellyt uudet residenssiavaukset osoittavat.

10.3. Suomalaisen taiteilijaresidenssien yhteistyötä tulee tiivistää

Suomalaisen residenssikentän suurin ja näkyvin toimija on verkostomaisesti toimiva HIAP Helsinki International Artist Programme. Kotimaisista taiteilijaresidensseistä moni keskittyy kuitenkin pitkälti edustamaansa taiteenalaan ilman yhteistä toimintaa muita taiteenaloja edustavien residenssien kanssa. Suomessa **ei ole sellaista vahvaa verkostoa**, joka edistäisi yhteistyötä erilaisten taiteilijaresidenssien välillä.

Kotimaisille taiteilijaresidensseille tarjoutuu Suomen Taiteilijanseuran Ateljeesäätiön kautta mahdollisuus **vertaiskeskusteluun**. Ateljeesäätiöllä on tietty mandaatti toimia ”suomalaisen residenssien yhteispisteenä” keräten tietoa kotimaisista residensseistä ja järjestäen vuosittain ajankohtaista ohjelmaa residensseille. Taiteen edistämiskeskus (Taike) on myös panostanut residenssitoiminnan **kehittämiseen** läänintaiteilijoidensa työn kautta (kulttuurisen moninaisuuden ja liikkuvuuden kehittämisohjelma sekä residenssit sote-sektorilla). Mutta jatkossa Ateljeesäätiön aisapariksi tarvittaisiin lisäksi jokin **residenssien yhteistyötä aktivoiva ja koordinoiva taho**, joka ei edustaisi pelkästään taiteilijoita vaan laajemmin koko ammattikuntaa taidekentällä.

Kotimaisten taiteilijaresidenssien tulisi keskustella enemmän toistensa kanssa, suosittelaisilleen yhteistyökumppaneita ja purkaa yhdessä residenssistä lähtevien taiteilijoiden kokemuksia. Verkostona residenssit voisivat huomioida paremmin ne tahot, jotka ovat osoittaneet erityistä **kiinnostusta suomalaiseen** residenssikenttään: New Yorkissa toimiva ISCP International Studio and Curatorial Programme ja sen ohjelmajohtaja Kari Conte, Microresidence Network ja erilaiset brittiläiset residenssitoimijat.

10.4. Kehittämideoita residenssitoiminnan vahvistamiseen Suomessa

Selvitystyön aikana on noussut esiin useita kehittämisideoita, joiden avulla voisi vahvistaa nykyistä residenssitoimintaa Suomessa. Kehittämisideat esitetään nyt satunnaisessa järjestyksessä eikä selvityksessä oteta kantaa niiden toteuttamiseen:

- I. Suomessa tulisi tukea **kotimaisten taiteilijaresidenssien erikoistumista**. Suomessa toimivien residenssien tulisi tarjota mahdollisuuksia erilaisille tekijöille ja sisällöille. Kaikkien residenssien ei kuitenkaan tarvitsisi tehdä kaikkea vaan residenssien tulisi erikoistua, jotta luotaisiin mahdollisimman monenlaisia tuotantoelementtejä taiteilijoiden käyttöön.
- II. Suomeen tulisi perustaa **kansainvälistä kiinnostusta herättävä esittäviin taiteisiin** suunnattu tuotantoresidenssi, jolla olisi riittävän isot resurssit vastaanottaa teatteri-, tanssi- ja sirkusryhmiä. Tuotantoresidenssi toimisi väylänä yhteistuotantoihin ja sitä kautta kansainvälisiin festivaaleihin, katselmuksiin ja kiertuetoimintaan sekä muuhun promootiotyöhön.
- III. Suomessa tulisi käynnistää pilottihanke, jossa **tanssin aluekeskukset** tekisivät residenssiyhteistyötä kesäkaudet tyhjiillään seisovien **teatteritalojen** kanssa. Tilojen yhteiskäytöllä olisi merkittävä vaikutus tanssitaiteen alan kotimaiseen residenssitoimintaan.
- IV. Suomessa tulisi vahvistaa residenssitoimintaa rahoittamalla **mentorointia**. Usealla taiteen alalla tarvittaisiin taiteilijaresidenssitoimintaa, joka sisältäisi hautomotyypistä mentorointia, jotta hiljaista tietoa voitaisiin siirtää ja jakaa kokeneemmilta tekijöiltä nuoremmalle polvelle.
- V. Suomessa tulisi vahvistaa residenssitoimintaa **tukemalla pieniä, jo olemassa-olevia uusia rakenteita**. Esimerkiksi **Sirkus Faktori** toimii Tampereella Hiedanrannan Kuivaamossa, joka soveltuu korkeutensa ja tekniikkansa puolesta niin yksittäisille sirkustaiteilijoille kuin työryhmille. Sirkusryhmä **Race Horse Company** ja tanssiryhmä **Susanna Leinonen Company** ovat perustaneet uuden harjoitustilan Helsingin Tattarisuolle niin, että sitä vuokrataan esittävän taiteen ryhmille ja tuotannoille. Kummankin aloitteen rahoitus pohjaa tulisi vahvistaa, jotta toimintaa voidaan jatkaa ja laajentaa usean eri toimijan saataville.
- VI. Suomeen tulisi käynnistää **uudenlainen kääntäjäresidenssi**, joka rakentuisi tietyn **suomenruotsalaisen kirjailijan ympärille**; esimerkiksi Kjell Westön, Monica Fagerholmin tai Johanna Holmströmin ympärille. Kirjallisuuden viestikeskus FILI on aiemmin järjestänyt kansainvälisen kääntäjäseminaarin Sofi Oksasen teoksista ja se voisi koordinoida myös tätä hanketta. FILI:n mukaan suomesta kääntäviä kääntäjiä on nykyisin enemmän kuin ruotsista kääntäviä kääntäjiä.
- VII. Suomeen tulisi perustaa uusi **kirjailijoille ja kääntäjille suunnattu taiteilijaresidenssi**, joka voisi sijoittua suunnitteilla olevaan Tekstin taloon. Uutta taiteilijaresidenssiä voisi koordinoida Nuoren Voiman Liitto, joka harkitsee muutoinkin laajentavansa residenssitoimintaansa, koska siihen on sekä kotimaista että ulkomaista kysyntää. Tekstin taloon tulee sisältymään myös esiintymis- ja koulutustoimintaa.
- VIII. Suomessa voisi käynnistää m-cultin johdolla hankkeen, jonka teemana olisi **virtuaaliresidenssi**. Siinä tutkittaisiin paikan päällä toimivan residenssin ja on-line -residenssin muotoja. Tähän mennessä saatujen kansainvälisten

kokemusten mukaan virtuaaliresidenssi on kustannustehokkaampi vaihtoehto, mutta osallistujien välinen vuorovaikutus jää uupumaan.

IX. Suomessa olisi tarvetta myös taiteilijaresidenssien **alumnitoimintaan**. Harvalta kotimaisella taiteilijaresidenssillä on alumnitoimintaa, jonka puitteissa voisi kutsua residenssissä vieralleen taiteilijan uudestaan. **Jatkuvuuden rakentaminen** on yksi tärkeimmistä kehittämiskohteista kotimaisessa taiteilijaresidenssitoiminnassa.

X. **Amos Rex** ja muut isommat taideinstituutiot voisivat nykyistä enemmän **tuottaa ja prosessoida teoksia** residenssitoiminnan kautta. Amos Rex voisi palkata kuraattorin, joka vastaisi residenssiasioista ja tuottaisi säännöllisesti näyttelyitä taidemuseolle. Se voisi kokeilla **yhteistuotantoa** jonkin pienen kotimaisen residenssin kanssa. Yhteistyö tarjoaisi työskentelymahdollisuuden taiteilijalle, mutta samalla se myös tukisi usein epävarmoissa taloudellisissa olosuhteissa toimivien pienten residenssien jatkuvuutta.

10.5. Suomeen tarvitaan uusi kansainvälisen tason "Priimaresidenssi"

Suomeen tarvittaisiin uusi taiteilijaresidenssi, jossa voisi tehdä sellaisia ratkaisuja ja residenssitoimintaan liittyvää kehittämistyötä, mihin pienten residenssien rahkeet eivät yksin riitä. Uusi "Priimaresidenssi" tarkoittaisi "priima"-sanan mukaisesti uutta alkua, ensiluokkaista laatua, jotakin merkittävää ja tärkeää, jonka avulla voitaisiin vahvistaa kotimaisten taiteilijoiden kansainvälisiä yhteistyömahdollisuuksia ja kehittää koko residenssikenttää Suomessa.

"Priimaresidenssi" tarjoaisi kansainvälisen residenssin tapaan **vakautta taiteelliselle työlle** niin, että residenssistä on luovaa, tuottavaa ja taiteellista hyötyä. Sen tulisi kyetä **kumppanuuksiin**, mikä vie aikaa, mutta toiminta ei kasva muuten merkitykselliseksi taiteilijan kannalta. Suomessa on paljon nuorempaa taiteilijapolvea, joilla on vaikea löytää paikkaansa, sillä kotimaiset tuotanto-olosuhteet ovat kehnot, museot eivät toimi tarpeeksi tilaajina eikä galleriakenttä ole tarpeeksi kehittynyt. "Priimaresidenssin" avulla taiteilija saisi **jatkuvuutta työlleen, sijaa ja kontakteja taidemaailmassa**.

"Priimaresidenssissä" olisi riittävästi **henkilöstöresursseja ja mentoreita**, jotta käytännön puoli tukisi sujuvasti taiteilijan prosessinomaista työskentelyä. Taiteilija saapuisi residenssiin **usean lyhyen vierailun** ajan sen sijaan, että hän vierailisi siellä yhden pitkän jakson. Uusi "Priimaresidenssi" voisi sisällyttää toimintaansa myös **geokulttuuripolitiittisen** näkökulman eli tarvitaan residenssejä, jotka voivat jatkossa mahdollistaa Euroopan ja eri maanosien välistä yhteistyötä. "Priimaresidenssi" ottaisi residenssiin taiteilijoita myös maista, joissa ihmiset eivät voi toimia taiteilijoina ilman residenssejä, jotka tarjoavat tilaa, resursseja ja kontakteja muihin taiteilijoihin.

"Priimaresidenssiä" **ei** pitäisi kuitenkaan **yli-politoida tai yli-kuratoida** vaan siihen tulisi liittyä tietty määrittelemättömyys; taiteella tulee olla oma vapaus. Toimintaansa organisoidessaan residenssin kuuntelisi tarkasti, mitkä ovat **taiteilijoiden tarpeet ja odotukset**. Ne voivat yhtäältä liittyä hakuprosessiin, residenssin sitoutumiseen paikalliseen yhteisöön ja verkottumiseen eri puolille kenttää sekä käytössä oleviin resursseihin. Ne voivat toisaalta liittyä opastukseen, sparraukseen, mentorointiin, kansainvälisten mahdollisuuksien avaamiseen, esiintymiseen, julkaisemiseen ja tutkimukseen.

”Priimaresidenssissä” ollaan tietoisia siitä, että taiteilijat odottavat residenssiltä tiettyä **kansainvälistä laatutasoa**. Uuden residenssin perustamisessa voi olla riskinä se, että ei lähdetä liikkeelle taiteilijoiden näkökulmasta ja tarpeista vaan esimerkiksi tilasta tai oman statuksen nostosta. Taiteilijoiden lisäksi ”Priimaresidenssiin” kohdistuu monia odotuksia myös pieniltä kotimaisilta residensseiltä, joilla ei ole taloudellisia resursseja omaan kehittämistyöhön. Koneen Säätiön ylläpitämän Saaren kartanon taiteilija- ja tutkijaresidenssin tapaan ”Priimaresidenssin” odotetaan **kehittävän toimintaansa** ja jakamaan kehittämistyönsä tulokset kotimaisen residenssikentän käyttöön.

Loppusanat

Taiteilijaresidenssejä on Suomessa paljon, mutta ei tarpeeksi, koska niihin on hyvin suuri kysyntä. Residensseillä on tärkeä rooli taidekentässä, joten selvityksessä on kuvailtu myös residenssien taiteenalakohtaista merkitystä. Taiteilijaresidenssi on ”taidemaailman start-up”, jossa otetaan riskejä ja mahdollistetaan uutta, panostetaan alkutuotantoon. Suomessa tarvitaan lisää työskentelytiloja ja paikkoja, joissa taiteilija voi prosessoida, ideoida ja verkostoitua sekä tehdä tuotantoja. COVID-pandemiasta huolimatta taidemaailmassa tarvitaan edelleen kansainvälisyyttä ja liikkuvuutta, etenkin residenssien tarjoamia työskentelymahdollisuuksia ja -olosuhteita. Myös ilmastonmuutos ja sen tuomat muutokset taiteilijoiden matkustamiseen vaikuttavat keskusteluun residenssien tulevaisuuden skenaarioista. Jatkossa residenssitoimintaa pitää pystyä tekemään kestäväen kehityksen mukaisesti.

Selvityksen yhteydessä toteutetut haastattelut

- Aho Merja, koordinaattori, Kirjallisuuden vientikeskus FILI
- Hartman Susann, kulttuuripalveluiden päällikkö, Porvoon kaupunki
- Hytti Jukka (Hyde), kansainvälisten asioiden päällikkö, Teatterin tiedotuskeskus TINFO
- Kela Leena, toiminnanjohtaja, Saaren kartanon taiteilija- ja tutkijaresidenssi
- Koitela Jussi, ohjelmapäällikkö, Frame Contemporary Art Finland
- Kokko Irmeli, kuraattori, taidepedagogi ja kulttuurituottaja
- Lindholm Katarina, kansainvälisten asioiden päällikkö, Tanssin tiedotuskeskus
- Paalimäki Tuula, asiamies, Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätiö
- Serkosalo Laura, toiminnanjohtaja, Nuoren Voiman Liitto
- Suomi-Chande Riikka, suunnittelija, Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätiö
- Tarkka Minna, johtaja, Mediakulttuuriyhdistys m-cult ry.
- Toppila Nina, toimitusjohtaja, Pro Artibus -säätiö
- Vaulo Lotta, toiminnanjohtaja, Sirkuksen tiedotuskeskus
- Vänttinen Ahti, puheenjohtaja, Suomen Muusikkojen Liitto

Lähteet

- Elfving T. & I. Kokko & P. Gielen (eds.) (2019): Contemporary Artist Residencies: Reclaiming Time and Space. Antennae-Arts in Society Series no 27. Valiz. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/298724/Contemporary_Artist_in_Residencies.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Heinämaa R. (2006): De fyra modulernas modell. Ett nytt nordiskt mobilitets- och residensprogram. TemaNord 2006:516. Nordiska ministerrådet. <http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A701746&dswid=-784>
- Heinämaa R. (2018): Eläintarhan huvilan residenssitoiminnan kehittäminen. Selvitystyö Helsingin kaupungin kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle. https://www.hel.fi/static/public/hela/Kulttuuri- ja_vapaa- aikalautakunta/Suomi/Paatos/2018/KUVA_2018-05-08_Kuvalk_9_Pk/B49FC48C-351B-CC3A-8DA2-62FB74500000/Liite.pdf
- Karila M.–J. (toim.) (2009): Huomenta Afrikka! – Villa Karo 10 vuotta. <https://like.fi/kirjat/huomenta-afrikka-villa-karo-10-vuotta/>
- Kerätär K. & P. Lempeä (2020): PoP-AIR Pohjois-Pohjanmaan taiteilijaresidenssiverkosto. Sisältötoimisto Waria. <https://www.waria.fi/residenssiverkosto/>
- Kokko-Viika I. (2008): Taiteilijaresidenssitoiminnan rooli nykytaiteen tuotannossa. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, Taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos Taidekasvatus/Kulttuuripolitiikan maisteriohjelma. https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/18746/URN_NBN_fi_jyu-200807015572.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Koneen Säätiö – Kone Foundation (2020): Vuosikertomus 2019 – Annual Report 2019. https://koneensaatio.fi/wp-content/uploads/KS_vuosikertomus2019_WEB.pdf
- Konte K. (2020): Curatorial residencies: Saying yes to who or what turns up. <https://ludlow38.org/articles/curatorial-residencies-saying-yes-to-who-or-what-turns-up-2/>
- Neander A. & D. Torarp (red.) (2014): Utbyta idéer och arbeta tillsammans – Att starta och driva konstnärsresidens. Tomma rum, stöd av KUN/BUS.
- Nurmenniemi J. (2013): Kriittistä dialogia: Kuraattori-etnografina kansainvälisessä taiteilijaresidenssiorganisaatiossa. Taiteen maisterin opinnäyte, Taiteen kuratoiminnan ja näyttelypedagogiikan koulutusohjelma (CuMMA). Aalto-yliopisto, Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu. https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/11414/optika_id_874_nurmenniemi_jenni_2013.pdf?sequence=1
- OMC-arbetsgrupp (2015): Policyhandbok om konstnärliga residens. Den öppna samordningsmetoden (OMC) medlemsstaternas arbetsgrupp med experter på konstnärliga residens. Europeisk kulturagenda. Arbetsplan för kultur 2011–2014.
- Serino A. (2015): A conversation with Irmeli Kokko (Helsinki) – curator, educator, and cultural producer with a long time involvement in residency programs. On Residencies. Artikkel 18.5.2015. <https://onresidencies.tumblr.com/post/115595199955/a-conversation-with-irmeli-kokko-helsinki>

- Stiftelsen Pro Artibus (2018): Strategi 2018–2025. http://proartibus.fi/wp-content/uploads/ProArtibus_strategi.pdf
- Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätö (2018): Suomalaisten residenssien ja vierasateljeiden taiteilijamäärät 2014–2017. https://www.artinres.fi/wp-content/uploads/2020/09/residenssi_sis_3_04_13_spreads_II.pdf
- Suomi-Chande R. (2012): Residenssi – Hyvien käytäntöjen käsikirja. Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätö. https://www.artinres.fi/wp-content/uploads/2020/09/residenssi_sis_3_04_13_spreads_II.pdf
- Upplev Botkyrka AB. (2020): Årsredovisning 2019. Upplev Botkyrka! <https://www.subtopia.se/wp-content/uploads/2020/04/UBAB-2019-WEBB.pdf>

Ei julkiset asiakirjat

- Porvoon kaupungin kulttuuripalvelut (2020): Taidetehtaan taiteilijaresidenssi, Porvoo. Toimintasuunnitelma vuosille 2021–2023. (Huom! ei käsitelty sivistyslautakunnassa).
- Stiftelsen Pro Artibus (2020): Protokoll för Pro Artibus styrelsemöte 05.03.2020 (1/2020)
- Tako ry. (2019): Yliopistollisen tiede- ja taidekeskuksen perustaminen Fiskarsin ruukkiin. Hankeselvityksen loppuraportti. Kulttuurin, kädentaitojen ja taidealojen kehittämisyhdistys Tako ry. Hankenumero: 94470.
- Walli R. & J. Nuorinko (2020): La Poéme -konsept 24.08.2020.

Residenssejä ja niiden toimintaa koskevat viittauslinkit

Linkit on aktivoitu ajalla kesäkuu-marraskuu 2020.

Luku 1. Residenssitoiminnan määrittelyä

- <https://resartis.org/global-network-arts-residency-centres/definition-arts-residencies/>
- <https://www.transartists.org/general-information-residencies-0>
- <https://www.touring-artists.info/en/funding-and-residencies/residencies/#c1067>

Luku 2. Monialaiset taiteilijaresidenssit

- <https://www.hiap.fi/about/>
- <https://www.hiap.fi/collaboration/residency-programme-partners-and-collaborators/>
- www.artistsatrisk.org
- www.facebook.com/artistatrisk/
- <https://koneensaatio.fi/lauttasaaren-kartano/lauttasaaren-kartanon-residenssi/>
- <https://www.mustarinda.fi/>
- <https://bioartsociety.fi/projects/ars-bioarctica/calls/open-call-ars-bioartica-residency-programme-2021-22>
- <http://www.contemporaryartarchipelago.fi/>
- https://www.facebook.com/pg/CAA-Contemporary-Art-Archipelago-1005440999650173/about/?ref=page_internal
- <https://www.kulttuurikauppila.fi/toiminta/>
- <https://artii.fi/>

- <https://www.taike.fi/fi/projektit/-/project/viewProject/272>
- <https://www.sim-residency.info/>
- <http://www.rejmyreartlab.org/research/detox-clean-it-up>
- <https://villakaro.org/>
- <https://villakaro.org/residenssi/>

Luku 3: Visuaaliset taiteet ja muotoilu

- <https://www.artinres.fi/>
- <https://www.ateljeesaatio.fi/residenssitoiminta/>
- <https://maunulassa.wordpress.com/tietoja/>
- <https://m-cult.org/context/maunula-collaborations>
- <https://maunulassa.wordpress.com/portfolio/mehta-anas-keskuspuistoarkistot/>
- <http://www.emare.eu/>
- <https://www.m-cult.org/news/emap-biggest-media-arts-residency-platform>
- <https://kokkolanteatteri.fi/palvelut-1/teatteriresidenssi/>
- <https://www.malakta.fi/air/>
- <https://www.stundars.fi/atelje-stundars/?lang=fi>
- <https://www.kristinestadresidency.org/>
- <http://www.platform.fi/index.php/residency-program/>
- <https://www.muotoiluakatemia.fi/en/307/1/0/residency>
- <https://www.muotoiluakatemia.fi/fi/4/1/0/residenssi>
- <https://www.artranta.fi/>
- <https://onoma.fi/fiskars-air/>
- <https://www.kultur.ax/gastbostaeder>
- <https://www.kemijarvi-artresidence.fi/>
- <https://kokarkultur.wordpress.com/>
- <https://articasvalbard.no/artica-residency-programme/>
- <https://rupert.lt/>
- <https://kai.center/>
- <https://kai.center/residentuur#residentuur>

Luku 4: Esittävät taiteet

- <https://www.tinfo.fi/fi/Residensseja>
- <http://www.budakortrijk.be/en/residenties/huidige-residenties>
- <https://maatelpa.com/art-residency>
- <https://www.danceinfo.fi/?s=residenssi>
- <https://www.raumars.org/fi/residenssi/asunto>
- <http://www.kokko1721.eu>
- <https://oldmineresidency.fi>
- <https://www.pirkanmaantanssinkeskus.fi/kesaresidenssi-2021-haku/>
- <http://routacompany.fi/taiteilijoille/residenssitoiminta/>
- <https://www.malakta.fi/air/>
- <https://www.barkertheatre.fi/index.php/tanssitaitteen-residenssi>
- <https://bora-bora.dk/en/howtoapply/>
- <http://www.dansearenanord.no/artist-in-residence.html>
- https://www.konstnarsnamnden.se/Internationella_Dansprogrammet
- <https://www.konstnarsnamnden.se/default.aspx?id=23996>

- <https://www.konstnarsnamnden.se/default.aspx?id=19119>
- <https://stl.ee/en/residences/>
- <https://sirkusinfo.fi/ammattilaisille/kansainvaliset-mahdollisuudet/>
- <https://www.hiljaisuusfestivaali.fi/residenssi>
- <http://www.menuspauustuve.lt>
- <http://dance.lt/new/en/home/>
- <https://cirkor.se>
- <https://dynamoworkspace.dk>
- <https://www.subtopia.se>

Luku 5: Kirjallisuus ja kääntäminen

- <https://nuorenovoimanliitto.fi/residenssi>
- <https://villasarkia.wordpress.com/>
- <https://www.sysma.fi/sysman-kirjakyla>
- <https://www.lovar.fi/>
- <http://villakivi.com/villa-kivi-3/taiteilijaresidenssi/>
- <http://www.kirjailijatalo.org/main-page/kirjailijatalo/>
- <http://www.vainotannerinsaatio.fi/>
- <https://kirjailijaliitto.fi/kirjailijalle/residenssit/>
- <https://fili.fi/kaantajille/kaantajaresidenssi/>
- <http://www.naisunioni.fi/portfolio-item/villa-salin-2/>
- <https://kaantopiiri.fi/>

Luku 6: Musiikki ja äänitaide

- <https://www.muusikkojenliitto.fi/palvelut-ja-edut/taiteilijaresidenssit/lontoon-residenssi/>
- <https://www.muusikkojenliitto.fi/palvelut-ja-edut/taiteilijaresidenssit/villa-vidan/>
- <https://www.muusikkojenliitto.fi/palvelut-ja-edut/taiteilijaresidenssit/berliinin-residenssi/>

Luku 7: Suomalaisen säätöiden ja rahastojen residenssitoiminta

- <https://taidesaatiot.fi/>
- <https://serlachiusresidency.fi/>
- <https://www.uniarts.fi/ohjeet/hae-kuvataideakatemia-alumni-residensseihin/>
- <https://saastamoinenfoundation.fi/residenssit-ulkomailla/>
- <https://saastamoinenfoundation.fi/articles/residenssit-suomessa-2/>
- <https://www.icorn.org/about-icorn>
- <https://koneensaatio.fi/apurahat/tuetut/>
- <https://koneensaatio.fi/saaren-kartano-liittyi-ar.turva-residenssiverkostoon/>
- <https://artistsatrisk.org/?lang=en>
- <http://climatewhirl.fi/taiteilijaresidenssi>
- <https://majaoja-saatio.fi/residenssi/>
- <https://www.sivistysrahasto.fi/ruusintorppa/>
- <http://www.vainotannerinsaatio.fi/index.php?k=224314>
- <https://www.wsoy-kirjallisuussaatio.fi/>
- <https://www.yliopistosaatio.fi/kulttuurikohteet/grano-keskus-villa-tammekann/>

- <https://skr.fi/apurahat/elokuun-haku/residenssiapuraha>
- <https://www.kulturfonden.fi/alla-stipendier-bidrag/?omgong=38>
- <https://gretajawilliamlehtinen.fi/taiteilijaresidenssi/>

Luku 8: Uusia residenssiavauksia ja -hankkeita

- <https://ambassaden.fi/>
- <https://www.jazzfinlandresidency.fi/>
- <https://umohelsinki.fi/fi/umo-helsinki-mukana-uudessa-kansainvalisessa-jazzin-residenssitoiminnassa/>
- <https://ttn-teatteri.fi/ttn-residenssiohjelma-avaa-uusia-ovia-tekijoille-ja-yleisolle-haku-alkaa-tanaan/>
- <https://frame-finland.fi/ohjelmatoiminta/residenssiohjelma/>
- <https://frame-finland.fi/2020/10/01/kuraattorit-valittu-framen-uuteen-tutkimusohjelmaan/>
- <https://takofiskars.fi>
- <https://www.porvoo.fi/taidetehtaan-taiteilijaresidenssi>
- <https://www.kulttuurikauppila.fi/toiminta/hankkeet/kripa/>
- <https://www.facebook.com/highnorthair>

Luku 9: Taiteilijaresidenssit vertaistoimijoina

- <https://www.fininst.uk/events/avoin-haku-taiteilijoille-steam-residenssi-edinburghissa-ja-oulussa/>
- <https://www.resartis.org>
- <https://www.transartists.org/>
- <https://microresidence.net>
- <https://www.transartists.org/article/air-network-meeting-finland/>
- <https://resartis.org/2020/08/27/residencies-in-challenging-times/>
- <https://www.fininst.uk/events/present-keskustelutarja-kulttuuritapahtumien-tulevaisuudesta/>

Liite: Suomessa toimivat taiteilijaresidenssit

Selvityshenkilönä olen koonnut taulukon Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätiön ylläpitämän AIR-sivuston pohjalta niin, että tietojen haku oli marraskuussa 2020. Lähteenä <https://www.artinres.fi/residenssit/>

Residenssin nimi (sijainti)	Kuvataide	Mediataide	Muotoilu	Käsiyty	Keramiikka	Kirjallisuus, esittävät taiteet	Musiikki, äänitaide	Taitejournalismi	Turkinus			
AARK Archipelago Art Residency (Korppoo)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Aboa Vetus & Ars Novan taiteilijaresidenssi (Turku)	x	x					x					
AiR Antares Art Center/Taidekeskus Antares (Kouvola)	x						x	x				
AiR – Jakobstad (Pietarsaari)	x											
Ars Bioartica residenssi												x
Arteles Creative Center (Hämeenkyrö)	x	x	x	x			x	x	x	x	x	x
Artranta Karstula ry. (Karstula)	x			x								
Atelijé Stundars (Vaasa)	x											
Ateljeetalo Tuulensuu (Viitasaari)	x										x	x
Cirkon residenssiohjelma (Helsinki)							x					
DESIGN Kuopio Residency (Kuopio)	x			x		x						
Drake Arts Center taiteilijaresidenssi (Uusikaarlepyy)	x						x				x	x
Posti- ja tullitalon residenssi, Kallskärin vierashuoneisto (Eckerö)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Esitystaiteen keskuksen residenssiohjelma (Helsinki)							x					
Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätiö (Helsinki)	x											
Fiskars AIR (Fiskars)	x			x	x	x	x	x	x	x	x	x
Taiteilijaresidenssi AIR Frosterus (Kärsämäki)	x							x		x		
Gjutar taiteilijaresidenssi AIR (Vantaa)	x	x	x	x	x	x				x		
Grafiikka- ja valokuvakeskus Ratamo (Jyväskylä)	x											
Haihatus (Joutsa)	x											
Hakoniemi – Luova tila (Rääkkylä)	x			x	x			x		x		x
HIAP – Helsinki International Artist Programme (Helsinki)	x	x	x				x	x	x	x		
HICP – Helsinki International Curatorial Programme (Helsinki)									x			
Hijjaisuus-residenssi (Kaukonen, Kittilä)							x					
Hovinkartanon taidekeskuksen residenssi (Hauho)	x											
Kakslauttanen Arctic Resort Residency (Saariselkä)	x											
Kemijärven taiteilijaresidenssi (Kemijärvi)	x					x						
Kirjailijatalo (Jyväskylä)								x				
Kristinestad Artists' Residency (Kristiinankaupunki)	x											
Kolin Ryynänen (Koli)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Taidekeskus KulttuuriKauppila (Ii)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Kulttuuritalo Päiväkodin residenssit (Hailuoto)								x		x		
Kökarkultur r.f./Vierasateljée (Kökar)	x											
Loviisan vierasateljée (Loviisa)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Mustarinda (Hyrnsalmi)	x							x				x
Nelimarkka-residenssi (Alajärvi)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Platform (Vaasa)	x											
PORTAIT työhuone (Pori)	x											
RaumArs A-i-R (Rauma)	x	x	x	x	x			x	x	x	x	x
Saaren kartanon taiteilija- ja tutkijaresidenssi (Mynämäki)	x	x						x	x	x	x	
Salmelan nuorten taiteilijoiden residenssi (Mäntyharju)	x							x		x		
Santun talo (Keuruu)	x											
Serlachius-residenssi (Mänttä)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Sillanpää Taiteilijaresidenssi (Heinävesi)	x							x			x	x
Stiftelsen Pro Artibus (Raasepori)	x											x
Taidekeskus Järvilinnan residenssi (Vihtavuori)	x				x			x				x
Taidetehtaan taiteilijaresidenssi (Porvoo)	x							x	x		x	
Taiteilijaresidenssi Hupeli (Vuonisahti)	x							x				x
Takahuhdin Taiteilijaresidenssi (Tampere)	x											
Tapiolan vierasateljée (Espoo)	x											
Titanik A.i.R. (Turku)	x											x
Tohmajärven taiteilijaresidenssi (Tohmajärvi)	x	x	x	x	x	x	x				x	x
TUO TUO (Joutsa)	x							x	x			x
Vanhan Kaivoksen residenssi (Outokumpu)	x							x	x			x
Kulttuurikeskus Vanha Paukun taiteilijaresidenssi (Lapua)	x							x	x			x
Villa Sarkia (Sysmä)						x			x			
Waria Artbreak (Ii)	x	x						x	x			x
Ålands skårgårds gästateljé (Kökar)	x	x	x	x	x	x	x				x	x
Öron residenssikeskus (Kasnäs)	x	x										

Suomalainen residenssitoiminta tänään – nykytilanne ja kehittämistarpeet

Riitta Heinämaa on laatinut yhdistyksen Föreningen Konstsamfundet r.f. toimeksiannosta selvityksen, jossa esitellään kotimaista residenssikenttää ja sen nykytilannetta taiteenaloittain: visuaaliset taiteet ja muotoilu, esittävät taiteet, kirjallisuus ja kääntäminen sekä musiikki ja äänitaide. Selvitys tarjoaa ajankohtaisen katsauksen kotimaiseen residenssitoimintaan, sen kehittämistarpeisiin ja uusiin trendeihin. Selvityksen myötä lukija voi tutustua myös joihin kiinnostaviin Pohjoismaisiin ja Baltialaisiin taiteilijaresidensseihin ja niiden toimintaan.

Selvityksessään Heinämaa päätyy siihen, että Suomi on residenssitiheä maa. Residenssejä on Suomessa paljon, mutta ei tarpeeksi, koska niihin on hyvin suuri kysyntä kaikilla taiteenaloilla. Selvitys osoittaa, että taidemaailmassa tarvitaan edelleen kansainvälisyyttä ja liikkuvuutta, etenkin residenssitoiminnan tarjoamia työskentelymahdollisuuksia ja -olosuhteita. Heinämaa nostaa myös esiin useita kehittämisideoita, joiden avulla voisi vahvistaa nykyistä residenssitoimintaa Suomessa.

FM Riitta Heinämaa on strategiatyön ja luovan alan rahoituksen asiantuntija. Hän on johtanut Suomen Viron-instituuttia Tallinnassa, Pohjolan taloa Reykjavikissa ja Teatterikorkeakoulun opetusteatteria Helsingissä sekä toiminut johtajan sijaisena Suomen Tukholman-instituutissa. Hän on työskennellyt myös erityisasiantuntijana Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristössä Kööpenhaminassa. Heinämaa on laatinut useita selvityksiä ja hänet on valittu moneen luottamustehtävään taide- ja kulttuurialalla. Parhailaan Heinämaa on Suomen elokuvasäätiön, Zodiak – Uuden tanssin keskuksen ja Pro Artibus -säätiön hallituksen jäsen.

ISBN 978-951-97549-3-2